

ქართულ-აზერბაიჯანული ლექსიკონი

ქართულ ენაში მომზადების პროგრამის
სტუდენტებისათვის

ენისა და საგნის ინტეგრირებული
სწავლების კურსისთვის

ფიზიკა

გამომცემლობა „მერიდიანი“
თბილისი 2015

ენობრივი კვლევისა და ანალიზის ინსტიტუტი

პროექტი

„არაქართულენოვან სტუდენტთა აკადემიური მხარდაჭერა ქართულ ენაში მომზადების პროგრამის ფარგლებში“

OPEN SOCIETY GEORGIA FOUNDATION
ფონდი ღია საზოგადოება საქართველო

გამოცემულია ფონდი „ღია საზოგადოება - საქართველოს“ ფინანსური მხარდაჭერით. ავტორის/ავტორების მიერ საინფორმაციო მასალაში გამოთქმული მოსაზრება შესაძლოა არ გამოხატავდეს ფონდ „ღია საზოგადოება-საქართველოს“ პოზიციას. შესაბამისად, ფონდი არ არის პასუხისმგებელი მასალის შინაარსზე.

Published with the financial support of the Open Society Georgia Foundation. The views, opinions and statements expressed by the authors and those providing comments are theirs only and do not necessarily reflect the position of Open Society Georgia Foundation. Therefore, the Open Society Georgia Foundation is not responsible for the content of the information material

კონცეფციის ავტორები და შემდგენლები: **კახა გაბუნია, ჭაბუკი ქირია**

მთარგმნელი: **გისხანუმ ახმედოვა**

რედაქტორი: **ქეთევან გორჩიტაშვილი**

ISBN

აბსოლუტური ნული აბსოლუტური ტემპერატურის ათვლის სათავე; იმყოფება წყლის სამმაგი წერტილის ტემპერატურაზე. აბსოლუტური ნულის დროს წყდება ატომებისა და მოლეკულების გადატანითი და ბრუნვითი მოძრაობები, მაგრამ ისინი არიან არა უძრავნი, არამედ იმყოფებიან „ნულოვანი“ რხევების მდგომარეობაში. თერმოდინამიკის კანონებიდან გამომდინარე აბსოლუტური ნული პრაქტიკულად მიუღწეველია.

აბსოლუტური ტემპერატურა ტემპერატურა, რომელიც აბსოლუტური თერმოდინამიკური შკალით იზომება, არ არის დამოკიდებული თერმოდინამიკური ნივთიერების თვისებებზე. აითვლება აბსოლუტური ნულიდან.

Mütləq sıfır mütləq

temperaturun hesablanmasının başlanğıcı: suyun üçqat nöqtəsinin temperaturunda yerləşir. Mütləq sıfır zamanı atomların və molekulların keçirici və dövriyyə hərəkətləri kəsilir, amma onlar hərəkətsiz deyil, “sıfır” rəqsləri vəziyyətindədir. Termodinamika qanunlarından irəli gələrək, mütləq sıfır praktiki olaraq əldə edilməzdir.

Mütləq temperatur mütləq

termodinamik şkala ilə ölçülən temperatur, termodinamik maddənin xassələrindən asılı deyil. Mütləq sıfırdan sayılır.

აბსოლუტური ტენიანობა ფიზიკური სიდიდე, რომელიც ტოლია ჰარში წყლის ორთქლის მასის ფარდობისა მის მოცულობასთან; ერთეულია გრ/მ³.

აგრეგატული მდგომარეობა ნივთიერებისა - ერთი და იმავე ნივთიერების მდგომარეობები, რომლებიც განსხვავდებიან ნაწილაკების სითბური მოძრაობების ხასიათებით. ჩვეულებრივ ასხვავებენ სამ აგრეგატულ მდგომარეობას: აირადი, თხევადი და მყარი; ხანდახან აქ ამატებენ პლაზმურ მდგომარეობასაც. ნივთიერების ნებისმიერ აგრეგატულ მდგომარეობას გარკვეულ გარემო პირობები (ტემპერატურა, წნევა) შეესაბამება, რომელთა შეცვლა იწვევს ერთი აგრეგატული მდგომარეობიდან მეორეში გადასვლას.

აეროდინამიკა (ძვ. ბერძნ. ἠρ – ჰაერი და δῦναμις – ძალა) — ჰიდროაერომექანიკის ნაწილი, რომელიც შეისწავლის აირის მოძრაობის კანონებს და აირის

Mütləq rütubətlik fiziki kəmiyyət, havada suyun buxar kütləsinin onun həcmi ilə nisbətinə bərabərdir: vahididir qr/m³

Aqreqat hal maddənin eyni halları. Bu və ya digər aqreqat halının mövcudluğu maddəni təşkil edən hissəciklərin təbiətindən və onların qarşılıqlı təsir xarakterindən asılıdır. Adətən maddələr üç aqreqat halında olur: bərk, maye, qaz. Bəzən buna plazma halını da əlavə edirlər. Maddələtin istənilən aqreqat halına müəyyən mühit şərtləri (temperatur, təzyiq) uyğun olur. Onların dəyişməsi bir aqreqat haldan digərinə keçidə səbəb olur.

Aerodinamika (qəđ. yunan □ἠρ – hava və δύνამις qüvvə) hidrodinamikanın hissəsi. əsasən havanın hərəkət qanunlarını öyrənir.

მიმართ მოძრავი სხეულების
ზედაპირზე წარმოქმნილ
ძალებს. აეროდინამიკა
განიხილავს ბგერამდელი, ანუ
340 მ/წმ-მდე (1200 კმ/სთ)
სიჩქარით მოძრაობას.

ავოგადროს კანონი იდეალური
აირების ერთ-ერთი ძირითადი
კანონი: სხვადასხვა აირების
ტოლ მოცულობებში ერთნაირი
ტემპერატურების და წნევების
პირობებში ერთნაირი
რაოდენობის მოლეკულებია.

ავოგადროს მუდმივა (რიცხვი) ნივ-
თიერების ერთეულ რაოდენო-
ბაში (1 მოლში) ნაწილაკთა
რიცხვი: $N_A = 6,022 \cdot 10^{23}$ მოლი⁻¹.

ავტორხევები ფიზიკური სისტემის
არამილევადი რხევები, რომლის
ენერჯიის წყარო თვით სისტემაში
მდებარეობს. რხევის ამპლიტუდა
და პერიოდი სისტემის
თვისებებით განისაზღვრება.

ათვლის არაინერციული სისტემა

Aerodinamikada sə
sürətində (340 m/san) (1200
km/saat) qədərki hərəkətlər
öyrənilir. Aerodinamika
uçuş aparatlarının və
müxtəlif bir neçə elmlərdə
tətbiq olunur.

Avogadro qanunu ideal qaz
qanunudur. Qanuna əsasən
bərabər temperatur və təzyi-
qdə bərabər qaz həcmələri
eyni sayda molekul və ya
zərrəcikdən təşkil olunub.
Qanuna əsasən hidrogen və
azot qazlarının eyni
həcmələri eyni sayda
molekuldan təşkil olunub.

Avogadro sabiti (ədədi)
bütün maddələrin 1mol-
dakı molekulların sayıdır,
 N_A ilə işarə olunur və
 $N_A = 6,02 \cdot 10^{23}$ mol⁻¹-dir

Avtorəqlər fiziki sistemin
sönməyən rəqləri, hansı-
ların enerji mənbəsi öz
sistemində yerləşir. Rəqs
amplitudası və müddəti
sistemin xassələri ilə
müəyyənləşir.

Ətalətsiz hesablama sistemi

ათვლის ნებისმიერი სისტემა, რომელი აჩქარებულად მოძრაობს ათვლის რაიმე ინერციული სისტემის მიმართ.

ათვლის ინერციული სისტემა ათვლის სისტემა, რომელშიც სხეული ინარჩუნებს უძრაობის მდგომარეობას ან წრფივ თანაბარ მოძრაობას სხვა სხეულებთან ურთიერთქმედების არარსებობის ან გარე ზემოქმედებების კომპენსაციის შემთხვევაში.

ათვლის სისტემა აზრობრივი მოდელი, რომელიც წარმოადგენს ათვლის სხეულის, მასთან დაკავშირებული კოორდინატთა სისტემისა და დროის გაზომვის საშუალების ერთობლიობას. ფიზიკაში უპირატესად გამოიყენება ათვლის ინერციული სისტემები.

აირი იგივე გაზი (ფრანგ. gaz) ფიზიკ-

hesablamanın hər hansı bir sistemi, o, hesablamanın hər hansı bir ətalət sisteminə qarşı sürətlə hərəkət edir.

Ətalət hesablama sistemi bu sistemə nəzərən düzxətli bərabərsürətli irəliləmə hərəkəti edən hesablama sistemi ətalət hesablama sistemidir.

Hesablama sistemi hərəkəti öyrənmək üçün istifadə edilən istinad (hesablama) cismi, ona bağlı koordinat sistemi və vaxt ölçü vasitəsi sistemi. Fizikada əsasən ətalət hesablama sistemləri istifadə olunur.

Qaz (frans. gaz) fiziki cisim,

კური სხეული, რომლის ცალკეული ნაწილაკები ძალიან სუსტად არიან ერთმანეთთან დაკავშირებული, $20\text{ }^{\circ}\text{C}$ ტემპერატურაზე და 1 ბარ წნევაზე დაბლა მოძრაობენ თავისუფლად, მიისწრაფვიან, დაიკავონ მთელი სივრცე, რომელშიც არიან მოქცეული (მაგ., უანგბადი, წყალბადი, ამოტი, ქლორი, არგონი).

აირის თერმომეტრი ტემპერატურის გამომომი ხელსაწყო, რომლის მოქმედება ეფუძნება აირის მოცულობის ან წნევის დამოკიდებულებას ტემპერატურაზე.

აირის უნივერსალური მუდმივა ერთ-ერთი ძირითადი თერმოდინამიკური მუდმივა, შედის მდგომარეობის განტოლებაში.

აკომოდაცია თვალის უნარი, ნათლად გაარჩიოს საგნები სხვადასხვა მანძილზე.

აკუსტიკა თერმოდინამიკის ნაწილი, რომელიც

Onu təşkil edən hissəciklər) bir-biri ilə çox zəif əlaqədədir, $20\text{ }^{\circ}\text{C}$ temperaturda və 1 bar təzyiqdən aşağı sərbəst hərəkət edirlər, çevrildikləri məkanı tam tutmağa can atırlar (məs., oksigen, hidrogen, azot, xlor, arqon)

Qazın termometri

temperaturu ölçən vasitə, onun fəaliyyəti qazın həcminə və ya təzyiqin temperaturdan asılılığına əsaslanır.

Universal qaz sabiti fiziki sabitlərdən biridir, həlmi tənliliyinə daxildir.

Akomodasiya göz

qabiliyyətidir ki, aydın şəkildə əşyaları müxtəlif məsafədə seçə bilsin.

Akustika fizikianın hissəsi, səs dalğalarının

ლიც სწავლობს ბგერითი ტალღების წარმოქმნის, გავრცელებისა და რეგისტრაციის პროცესებს.

ალფა-დაშლა ატომის ბირთვების თავისთავადი რადიოაქტიური დაშლისას ალფა-ნაწილაკების გამოხვედრის პროცესი.

ალფა-ნაწილაკები ჰელიუმის ატომის ბირთვები, რომელსაც ზოგიერთი ნუკლიდი ასხივებს და რომლებიც შედგება ორი პროტონისა და ორი ნეიტრონისგან.

ალფა-სხივები ალფა-ნაწილაკების ნაკადი, ატომის ბირთვების რადიოაქტიური გამოხვედრის ერთ-ერთი სახეობა.

ამორფული მდგომარეობა მყარი ნივთიერების მდგომარეობა, რომლის დროსაც არ არის მოლეკულათა განლაგებას შორის წესრიგი. ამიტომ ამორფულ ნივთიერებას აქვს იზოტროპია, ანუ, აქვს ერთნაირი ფიზიკური თვისებები ყველა მიმართულებით და არა აქვს გარკვეული დნობის წერტილი.

yaradılması, yayılması və registrasiya proseslərini öyrənir.

Alfa-parçalanma atom nüvələrinin öz-özünə radioaktiv parçalanması zamanı alfa-hissəciklərin şüalandırılma prosesi.

Alfa hissəciklər helium atomunun nüvələri, bəzi nuklidi şüalandırır və onlar iki proton və iki neytrondan ibarətdirlər.

Alfa-şüalar alfa-hissəciklərin axını, atom nüvələrinin radioaktiv şüalandırmasının növlərindən biri.

Amorf hal bərk maddələrin halı, bu zaman molekulların düzülüşü arasında qayda yoxdur. Bunun üçün amorf maddənin izotropiyası vardır, yəni bütün istiqamətdə eyni fiziki xassələri var və müəyyən ərimə nöqtəsi yoxdur.

ამპერის კანონი ორი დენიანი გამტარის ურთიერთქმედების კანონი; ერთნაირი მიმართულების დენიანი პარალელური გამტარები მიიზიდებიან, ხოლო საპირისპირო მიმართულების დენიანები განიზიდებიან. ამპერის კანონს უწოდებენ აგრეთვე კანონს, რომელიც განსაზღვრავს მაგნიტურ ველში მოთავსებულ მცირე ბომის დენიან გამტარზე მოქმედ ძალას.

ანეროიდი ბარომეტრ-ანეროიდი, ხელსაწყო ატმოსფერული წნევის გასაზომად.

ანიზოტროპია ნივთიერების ფიზიკური თვისებების მიმართულებაზე დამოკიდებულება. დაკავშირებულია გარემოს შინაგან მონესრიგებულ აგებულებასთან და თავს იჩენს დრეკადობაში, სითბო- და ელექტროგამტარობაში, მყარ სხეულებში ბგერისა და სინათლის სხივის გავრცელებაში. შეიძლება ახასიათებდეს ფიზიკურ სივრცესაც გრავიტაციული, ელექტრომაგნიტური და სხვა ველე-

Amper qanunu elektrik cərəyanı elementində maqnit sahəsinin göstərdiyi mexaniki təsir qüvvəsini müəyyən edən qanun; eyni istiqamətdə paralel elektrik keçiricilərini cəzb edirlər, qarşılıqlı istiqamətdə elektrik cərəyanını itələyirlər. Amper qanunu eləcə də maqnit sahəsində yerləşmiş xırda ölçülü elektrik keçiricisinə təsir göstərən qanun da deyirlər.

Aneroid barometr-aneroid, atmosfer təzyiqinin ölçülməsi üçün vasitə.

Anizotropiya maddənin fiziki xassələrinin istiqamətindən asılılıq. Ətraf mühitin daxili qaydalı quruluşu ilə əlaqədardır və özünü elastiklikdə, istilik və elektronaqillikdə, bərk cisimlərin səs və işıq şüalarının yayılmasında göstərir. Qravitasiya, elektromaqnit və başqa sahələrin olduğu halda fiziki məkanı da xarakterizə

ბის არსებობის შემთხვევაში.

ანიონები უარყოფითად დამუხტული იონები, რომლებიც ელექტრულ ველში ანოდისკენ მოძრაობენ.

ანიჰილაცია ნაწილაკისა და მისი ანტინაწილაკის ფოტონებად - ელექტრომაგნიტური ველის კვანტებად ან სხვა ნაწილაკებად გარდაქმნის პროცესი.

ანოდი ელექტრული ენერჯიის წყაროს დადებითი პოლუსი ან რაიმე ხელსაწყოს ელექტროდი, რომელიც უერთდება ელექტრული დენის დადებით პოლუსს. წყაროს მუშაობის დროს ანოდის პოტენციალი ყოველთვის მაღალია კათოდის პოტენციალზე.

აორთქლება დუღილის ტემპერატურაზე დაბალ ტემპერატურაზე სითხის თავისუფალი ზედაპირიდან აორთქლის წარმოქმნის პროცესი.

არეომეტრი სითხის სიმკვრივის გასაზომი ხელსაწყო. მისი მოქმედება ემყარება არქიმედეს კანონს.

edə bilər.

Anionlar müsbət elektroda tərəf hərəkət edən ionlara yəni mənfi yüklü ionlara deyilir

Anihilasiya hissəciyin və onun antihissəciyinin fotonlara – elektromaqnit sahənin kvantlarına və başqa hissəciklərə çevrilmə prosesi.

Anod elektrik enerjisi mənbəyinin müsbət polyanı və ya hər hansı bir avadanlığın elektrodu, hansı ki, elektrik cərəyanının müsbət polyanı ilə birləşir. Mənbənin işlədiyi zaman anodun potensialı hər zaman katodun potensialından yüksəkdir.

Buxarlanma qaynama temperaturundan aşağı temperaturda mayenin sərbəst səthdən buxara çevrilməsi prosesi.

Areometr maddənin möhkəmliyini ölçən vasitə. Onun təsiri Arximed qanununa əsaslanır.

არქიმედეს კანონი ჰიდრო- და აეროსტატიკის კანონი: სითხეში ან აირში ჩაძირულ სხეულზე მოქმედებს სიმძიმის ძალის საპირისპიროდ მიმართული ამომკვდები ძალა. აღმოაჩინა ბერძენმა მეცნიერმა არქიმედემ 212 წ. ჩვ. წ. აღრიცხვამდე. წარმოადგენს სხეულთა ცურვის თეორიის საფუძველს.

ატმოსფერული წნევა წნევა, რომელსაც დედამიწის ატმოსფერო ახდენს მასში არსებულ ყველა სხეულზე. განისაზღვრება ზემოთ არსებული ჰაერის სვეტის წონით და წარმოადგენს ყველაზე მნიშვნელოვან სიდიდეს, რომელიც აღწერს დედამიწის ატმოსფეროს მდგომარეობას. SI-ში ერთეულია პასკალი, ნორმალური ატმოსფერული წნევაა 760 მმ ვერცხლისწყლის სვეტი.

ატომი სუბმიკროსკოპული სტრუქტურა, ელემენტის უმცირესი ნაწილაკი, რომელიც განსაზღვრავს მის ყველა ქიმიურ თვისებებს. იგი ქიმიურ ნაერთთა ძირი-

Arximed qanunu hidro və aerostatikanın qanunu: mayədə və ya qazda batmış cismə ağırlıq qüvvəsinin əksinə yönəlmiş qüvvənin təsir göstərdiyini yunan alimi Arximed e.ə. 212-ci ildə kəşf etmişdir. Üzən cisimlər nəzəriyyəsinin əsasını qoymuşdur.

Atmosfer təzyiqi - atmosferin Yer səthinə və cisimlərə etdiyi təzyiq. Hər bir noqtdə Atmosfer təzyiqi o noqtdən atmosferin üst sərhədinə qədər olan hava sütununun ağırlığı ilə müəyyən olunur. Normal atmosfer təzyiqi 760 mm hundurluyundə cəvə sütununun ağırlığına bərabərdir.

Atom kimyəvi elementin, bu elementə aid xüsusiyyətlərini saxlayan ən kiçik zərrəciyidir. O, kimyəvi birləşmələrin əsas struktur vahididir. Bütün

თადი სტრუქტურული ერთეულია. ყველა ნივთიერება ატომებისაგან შედგება. დღეისათვის ცნობილია ასზე მეტი ელემენტი, რომელთა უმრავლესობას ბუნებაშიც ვხვდებით.

ატომის ბირთვი ატომის დადებითად დამუხტული ცენტრალური ნაწილი, რომელშიც თავმოყრილია თითქმის მისი სრული მასა. ბირთვის მუხტი და ატომური ნომერი განისაზღვრება ბირთვში პროტონების რიცხვით, ხოლო ატომური მასა - ნუკლონების (პროტონებისა და ნეიტრონების) ჯამური რიცხვით. მძიმე ბირთვების ზომები აღწევს 10^{-14} მ, ბირთვული მატერიის სიმკვრივე კი 10^{17} კგ/მ³.

ატომური ენერჯია იგივე ბირთვული ენერჯია.

ატომური მასა ატომის მასა, რომელიც ატომური მასის ერთეულებში არის გამოსახული.

აჩქარება ვექტორული სიდიდე, რომელიც ახასიათებს მატერიალური ნერტილის სიჩქარის ცვლი-

maddələr atomdan ibarətdirlər. Hal-hazırda yüzdən çox element mövcuddur, onların əksəriyyətinə təbiətdə təsadüf edilir.

Atom nüvəsi – onun əsas kütləsinin və strukturunun cəmləşdiyi atomun mərkəzi hissəsi olub, atomun aid olduğu kimyəvi elementi təyin edir. Nüvənin **მუხტი** və atom nömrəsi nüvədə protonların sayı ilə müəyyənləşdirilər, atom kütləsi isə nukonların (proton və neytronların) ümumi sayı ilə. Ağır nüvələrin ölçüləri 10^{-14} m-ə çatır, nüvə materiyasının möhkəmliyi isə 10^{17} kq/m³

Atom enerjisi eynilə nüvə enerjisi

Atom kütləsi kütlə vahidlərində ifadə olunmuş atomun kütləsi.

Təcil sürət dəyişməsinin bu dəyişməyə sərf olunan zamana olan nisbətində

ლებას.

ბარომეტრი ხელსაწყო ატმოსფერული წნევის გასაზომად.

ბგერა (ბგერითი ტალღები) დრეკადი ტალღები, რომლებიც ვრცელდება მყარ, თხევად და აირად გარემოებში.

ბგერის არეკვლა ბგერითი ტალღის ორი სხვადასხვა სიმკვრივისა და დრეკადობის მქონე გარემოს გამყოფ ზედაპირთან შეხვედრის შემდეგ სანყის გარემოში დაბრუნების პროცესი. ბგერის არეკვლის ერთ-ერთი გამოვლინება არის *ექო*.

ბგერის ინტენსივობა ბგერის ძალა – ფიზიკური სიდიდე, რომელიც ტოლია ბგერითი ტალღის მიერ მისი გავრცელების პერპენდიკულარულ ზედაპირში გადატანილი ენერჯის ფარდობისა ამ ზედაპირის ფართობთან და იმ დროის შუალედთან რომელშიც მიმდინარებს პროცესი. ბგერის ინტენსივობის ერთეულია SI სისტემაში ვტ/მ².

ბგერის სიმაღლე ბგერის მახასიათე-

დებლირ.

Barometr atmosfer təzyiqinin ölçülməsi üçün vasitə

Səs (səs dalğaları) elastiki dalğalar, onlar möhkəm, maye və qaz şərtlərində yayılırlar.

Səsin yayılması səs dalğasının iki müxtəlif möhkəmlik və elastikliyi olan şəraiti ayıran səthlə görüşündən sonra ilkin şəraitə dönmə prosesi. Səsin yayılmasının aşkarlanmasından biri əks-sədadır.

Səsin intensivliyi səsin qüvvəsi – fiziki böyüklük, səs dalğası tərəfindən onun yayılmasına perpendikulyar olan səthə çıxarılmış nisbətə və bu səthin sahəsinə və prosesin davam etdiyi həmin vaxt aralığına bərabərdir. Səsin intensivliyi vahidi SI sistemində vt/m².

Səsin hündürlüyü zaman vahidində dalğaların sayı ilə

ბელი, რომელსაც დროის ერთეულში რხევათა რიცხვით განისაზღვრება. სიხშირის ზრდით ბგერის სიმაღლე იზრდება.

ბგერის სიჩქარე გარემოში ბგერიით ტალღების გავრცელების სიჩქარე. აირებში ბგერის სიჩქარე ნაკლებია, ვიდრე სითხეებში, ხოლო სითხეებში ნაკლებია, ვიდრე მყარ სხეულებში. ნორმალურ პირობებში ჰაერში ბგერის სიჩქარე 330 მ/წმ-ია, წყალში - 1500 მ/წმ, მყარ სხეულებში 2000 - 6000 მ/წმ.

ბგერის ტემბრი მუსიკალური ინსტრუმენტის, ხმისგამომცემი ხელსაწყო, ადამიანების ან ცხოველების ხმის აპარატები მიერ გამოცემული ბგერის ხარისხობრივი, სუბიექტური შეფასება. უღერადობის შეფერილობას ახასიათებს და დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა ობერტონები ახლავს ძირითად ტონს და როგორი არის მათი ინტენსივობა.

ბგერის ძალა იგივე რაც ბგერის ინტენსივობა.

müəyyənləşdirilən səs xüsusiyyəti. Sıxlığın artması ilə səsin yüksəkliyi də artır.

Səsin sürəti ətraf mühətdə səs dalğalarının yayılması sürəti. Qazlarda səsin sürəti azdır, nəinki mayədə, amma mayələrdə də azdır, nəinki möhkəm cisimlərdə. Normal şərtlərdə havada səsin sürəti 330 m/saniyədir, suda – 1500 m/san, möhkəm cisimlərdə 2000-6000 m/san.

Səs tembri musiqi alətinin, səsburaxan vasitənin, insanların və heyvanların səs aparatları tərəfindən buraxılmış səsin keyfiyyət, subyektiv qiymətləndirilməsi. Səsləndirmə uyğunluğunu xarakterizə edir və hansı obertonların əsas tonu müşayiət etdiyindən və onların intensivliyinin necə olduğundan asılıdır.

Səs qüvvəsi səsin intensivliyi ilə eynidir.

ბერკეტი მცირე ძალის მეშვეობით დიდი ძალის გასაწონასწორებელი უმარტივესი მექანიზმი.

ბეტა-დაშლა რადიოაქტიური ატომების ბირთვების გარდაქმნის პროცესი, რომლის დროსაც ბირთვები გამოტყორცნიან ელექტრონებს და ანტინეიტრინოს (β^-) ან პოზიტრონებს და ნეიტრინოს (β^+). განპირობებულია სუსტი ურთიერთქმედებით და დაკავშირებულია ატომის ბირთვებში ნეიტრონებისა და პროტონების ურთიერთგარდაქმნასთან.

ბეტა-სხივები ბეტა-ნაწილაკების (ელექტრონები და პოზიტრონები) ნაკადი, რომელსაც ასხივებს ატომის ბირთვები მათი ბეტა-დაშლისას.

ბიმეტალი ფირფიტა, რომელიც სხვადასხვა ლითონის ორი ფენისაგან შედგება.

ბიოფიზიკა (ძვ. ბერძნ. βίος „სიცოცხლე“, φυσικη — „ბუნება“) ცოცხალი სისტემების ფიზიკა, შეისწავლის ცოცხალ სისტემათა ფუნქციონირების ფიზიკურ

Ling tərپənməz dayaq ətrafında fırlana bilən bərk cismdir.

Beta-parçalanma radioaktiv atomların nüvələrinin dəyişmə prosesidir, bu zaman nüvələr elektronlar və antineutronlar (β^-) və ya pozitronlar və neytron (β^+) ayırırlar. Zəif qarşılıqlı təsirin səbəbində olur və atom nüvələrində neytronların və protonların qarşılıqlı keçidi ilə əlaqədardır.

Beta-şüalar beta-zərrəciklərin (elektron və pozitronlar) cərəyan, onları atomun nüvələri onların beta-parçalanması zamanı şüalandırır.

Bimetal lövhə, müxtəlif dəmirlərin iki qatından ibarətdir.

Biofizika (yun. βίος „həyat“, φυσικη — „təbiət“) canlı sistemlərin fizikası, canlı sistemlərin fəaliyyətinin fiziki prinsiplərini öyrənir.

პრინციპებს.

ბირთვული აფეთქება ენერგიის უზარმაზარი რაოდენობის უკიდურესად სწრაფი გამოყოფა ბირთვული ჯაჭვური რეაქციის ან თერმობირთვული რეაქციის შედეგად.

ბირთვული ენერგეტიკა ენერგეტიკის დარგი, რომელიც მშვიდობიანი გამოყენების მიზნით, ბირთვული ენერგიის სხვა სახის ენერგიად გარდაქმნას ემსახურება.

ბირთვული რეაქტორი მონცობილობა, რომელშიც ხორციელდება მართვადი ბირთვული ჯაჭვური რეაქცია, ენერგიის გამოყოფის თანხლებით. პირველი ბირთვული რეაქტორი აშენდა და გაეშვა 1942 წლის დეკემბერს აშშ-ში, ენრიკო ფერმის ხელმძღვანელობით.

ბირთვული რეაქტორი მონცობილობა, სადაც მიმდინარეობს ბირთვების დახლეჩის მართვადი ჯაჭვური რეაქცია.

ბირთვული რეაქციები ატომური ბირთვების გარდაქმნა, რაც

Nüvə partlayışı enerjinin nəhəng sayının çox sürətlə bölünməsi, nüvə zənciri reaksiyasının və ya termonüvə reaksiyası nəticəsində.

Nüvə energetikası energetika sahəsi, dinc istifadə məqsədilə, nüvə enerjisinin müxtəlif növ enerjiyə çevrilməsinə xidmət edir.

Nüvə reaktoru idarə olunan nüvə zəncir reaksiyasıdır, enerjinin ayrılması ilə müşayiət edilir. Birinci nüvə reaktoru 1942-ci ildə ABŞ-da tikildi və buraxıldı, Enriko Fermin rəhbərliyi ilə.

Nüvə reaktoru avadanlıq, onda nüvələrin parçalanmasının idarə olunan zəncir reaksiyası cərəyan edir.

Nüvə reaksiyaları atom nüvələrinin çevrilməsi, bu

განპირობებულია მათი ელემენტალურ ნაწილაკებთან ან ერთმანეთთან ურთიერთქმედებით. ბირთვული რეაქციები ჩვეულებრივ ხდება მძიმე ატომბირთვების უფრო მსუბუქი ბირთვებით ან ნაწილაკებით ბომბარდირებისას.

ბირთვული ფიზიკა თანამედროვე ფიზიკის ნაწილი, რომელიც შეისწავლის ატომის ბირთვს, ბირთვულ პროცესებსა და ელემენტარულ ნაწილაკებს. ბირთვული ფიზიკა ატომური მრეწველობის მეცნიერების საფუძველია.

ბირთვული ძალები ატომების ბირთვებში ნუკლონებს შორის ურთიერთქმედება, რომლებიც (ელექტრულ ძალებთან ერთად) განსაზღვრავენ ბირთვების აგებულებასა და თვისებებს. ვლინდება მხოლოდ 10^{-15} მ რიგის მანძილებზე და ნუკლონების მუხტზე არ არის დამოკიდებული.

ბირთვული ჯაჭვური რეაქცია ნეიტ-

და onların elementar zərrəciklər və ya bir-biri ilə qarşılıqlı təsirinə səbəb olur. Nüvə reaksiyaları ağır atomlar üçün daha yüngül nüvələr və zərrəciklərlə bombalandırıldığında adi olur.

Nüvə fizikası müasir fizikanın bir hissəsi, atom nüvəsini, nüvə proseslərini və elementar zərrəcikləri öyrənir. Nüvə fizikası atom sənayesi elminin əsasıdır.

Nüvə qüvvələri atomların nüvələrində nukleonlar arasında qarşılıqlı əlaqə, onlar (elektron qüvvələrlə birlikdə) nüvələrin quruluşu və xassələrini müəyyənləşdirirlər. Yalnız 10^{-15} m sırasının məsafələrindən və nuklonların yükündən asılı deyil.

Nüvə zəncir reaksiyası neytronların təsiri ilə ağır

რონების ზემოქმედებით მძიმე ატომბირთვების გახლეჩის რეაქცია, რომლის ყოველ აქტში ნეიტრონების რაოდენობა იზრდება, ისე რომ შეიძლება დამყარდეს გახლეჩის თვითკმარი პროცესი. თან ახლავს უზარმაზარი ენერჯის გამოყოფა.

ბირთული ენერჯია ატომის ბირთვის შინაგანი ენერჯია, რაც დაკავშირებულია ბირთვის შემადგენელი ნუკლონების მოძრაობასა და ურთიერთქმედებასთან. შესაძლებელია ბირთვული ენერჯის მიღება ორი გზით: მძიმე ბირთვების დახლეჩის ბირთვული ჯაჭვური რეაქცია და მსუბუქი ბირთვების სინთეზის თერმობირთვული რეაქცია.

ბორის თეორია პირველი კვანტური თეორია, რომელიც 1913 წელს შექმნა ნილს ბორმა. ეფუძნება ატომის ბირთვულ მოდელს, ბორის პოსტულატებს და დაშვებას, რომ ელექტრონების სტაციონარულ მდგომარეობაში აღსაწერად გამოსადეგია

atomnüvələrinin parçalanması reaksiyası, onun hər aktında neytronların sayı elə artır ki, parçalanmanın öz-özüne yetərli prosesi bərqərar ola bilər. Onu nəhəng enerji ayrılması müşayiət edir.

Nüvə enerjisi atom nüvəsinin daxili enerjisi, bu da nüvənin tərkib nuklonlarının hərəkəti və qarşılıqlı əlaqəsi ilə əlaqədardır. Nüvə enerjisi iki yolla alınır: ağır nüvələrin parçalanmasının nüvə zəncir reaksiyası və yüngül nüvələrin sintezinin termonüvə reaksiyası.

Bor nəzəriyyəsi birinci kvant nəzəriyyəsidir, onu 1913-cü ildə Nils Bor yaratmışdır. Atomun nüvə modelinə, Bor düsturlarına əsaslanır ki, elektronların stasionar vəziyyətdə təsviri üçüb əsnəvi mexanika qanunları uyğundur. Kvant mexanikasının əvvəlindədir.

კლასიკური მექანიკის კანონები.
წინ უძღოდა კვანტურ მექანიკას.

ბროუნის მოძრაობა სითხეში ან
აირში შეტივტივებული მცირე
მაკროსკოპული ნაწილაკების
უნესრიგო მოძრაობა, რაც
მოლეკულების სითბური მოძრა-
ობით არის განპირობებული.
თვალსაჩინო დასტური
მოლეკულურ-კინეტიკური
თეორიისა.

გალვანური ელემენტი ელექტრუ-
ლი დენის წყარო, რომელშიც
ელექტროქიმიური რეაქციის
ენერგია გარდაიქმნება ელექტ-
რულ ენერგიად (ვოლტის
ელემენტი, აკუმულატორები და
სხვ.).

**გალილეის ფარდობითობის
პრინციპი** ფარდობითობის
მექანიკური პრინციპი - კლასიკუ-
რი მექანიკის პრინციპი: ნებისმი-
ერ ინერციული ათვლის სისტე-
მებში ყველა მექანიკური მოვლე-
ნა ერთნაირად მიმდინარეობს
ერთნაირი საწყისი პირობების
შემთხვევაში. ანუ, ყველა ინერცი-

Broun hərəkəti – maye və
qazda asılı halda olan və
görünən mikroskopik
hissəciklərin qaydasız
hərəkətidir, buna da
mollekulların istilik
hərəkəti səbəb olur. Əyani
sübut molekulyar-kinetik
nəzəriyyədir.

Qalvanik element elektrik
cərəyanın mənbəyi, onda
elektrokimyəvi reaksiyanın
enerjisi elektrik enerjisinə
çevrilir (volt elementi,
akkumulyatorlar və s.)

Qalileyin nisbilik prinsipi
nisbiliyin mexaniki prinsipi
- əhəməti mexanika
prinsipi: hər hansı bir
hesablama ətalət
sistemlərində bütün
mexaniki hadisə eyni
şəkildə davam edir, eyni
başlangıç şərtləri halında.
Yəni bütün ətalət sistemi
bərabərdir.

ული სისტემა თანასწორია.

გამა-გამოსხივება მოკლელეტალოვანი ელექტრომაგნიტური გამოსხივება, რომლის ტალღის სიგრძე ნაკლებია 0,1 ნმ-ზე. წარმოიქმნება რადიოაქტიური ბირთვებისა და ელემენტური ნაწილაკების დაშლისას, სწრაფი დამუხტული ნაწილაკების ნივთიერებასთან ურთიერთქმედებისას, ასევე ელექტრონ-პოზიტრონული წყვილის ანიჰილაციისას.

გამა-სხივები γ -სხივები - იგივე, რაც გამა-გამოსხივება.

გამოსხივება 1) ტალღებისა და ნაწილაკების გამოსხივება - ბგერითი ტალღების გამოშვება ბგერის წყაროს მიერ, რადიოტალღების - ანტენის, სინათლისა და რენტგენის სხივების - ატომების და მოლეკულების, α -, β -ნაწილაკებისა და γ -სხივების ატომის ბირთვების მიერ. 2) თვით ეს ტალღები და ნაწილაკები, როგორც მოძრავი ობიექტები.

Qama-şüalandırma

qısdalğalı elektromaqnit şüalandırma, onun dalğasının uzunluğu -,1 nm-dən azdır. Radioaktiv nüvələrin və elementar hissəciklərin parçalandığında, sürətli yüklənmə hissəciklərinin maddələri ilə qarşılıqlı təsir zamanı əmələ gəlir, eləcə də elektron-pozitron cütüklərin anihilasiyası zamanı.

Qama-şüalar γ -şüalar, qama şüalandırma ilə eynidir.

Şüalandırma 1) dalğaların və hissəciklərin şüalandırması – səs dalğalarının səs mənbəsi tərəfindən buraxılması, radiodalğaların – antenanın, işığın və rentgenin şüalarının - atomların və molekulların, α -, β -hissəciklərinin və γ -şüalarının atom nüvələri tərəfindən. 2) Bu dalğaların özləri və hissəciklər, hərəki obyektlər kimi.

გამოსხივების დოზა ფიზიკური სიდიდე, რომელიც ტოლია ნივთიერების მიერ შთანთქმული მაიონიზებული გამოსხივების ენერჯის ფარდობისა ამ ნივთიერების მასასთან.

გამტარობის დენი იხ. ელექტრული დენი.

გამყარება - თხევადიდან მყარ მდგომარეობაში გადასვლის პროცესი.

გარდატეხის აბსოლუტური მაჩვენებელი ნივთიერების გარდატეხის მაჩვენებელი ვაკუუმის მიმართ.

გაჭერებული ორთქლი ორთქლი, რომელიც დინამიკურ წონასწორობაშია თხევად ან აირად ფაზასთან.

გეი-ლუსაკის კანონი იდეალური აირის ერთ-ერთი კანონი: მოცემული აირის მოცემული მასისთვის, ანუ: მოცულობა პირდაპირპროპორციულია აბსოლუტური ტემპერატურის. კანონი აღწერს იზობარულ პროცესს.

გენერატორი მანქანა, რომელიც

Şüalandırma dozası fiziki kəmiyyət, maddələr tərəfindən sovrulan ionlaşdırılmış şüalandırma enerjisinin nisbiliyinə və maddələrin kütləsinə bərabərdir.

Elektronaqil baxın elektrik cərəyanı.

Bərkimə - mayedən möhkəm vəziyyətə keçid prosesi.

Sınmanın mütləq göstəricisi maddənin sınma göstəricisi vakuuma qarşı.

Doymuş buxar dinamik tarazlıqda maye və qaz mərhələsi ilə dinamik tarazlıqdadır.

Qey- Lüsak qanunu ideal qaz qanunlarından biri: verilən qazın verilən kütləsi üçün, yəni: həcm birbaşa mütləq temperatura mütənəsbidir. Qanun izobar prosesini təsvir edir.

Generator mexaniki enerjini

მექანიკურ ენერგიას ელექტრულ ენერგიად გარდაქმნის.

გეომეტრიული ოპტიკა ოპტიკის ნაწილი, რომელშიც სინათლის ენერგიის გავრცელების კანონები შეისწავლება სინათლის სხივზე დაკვირვებით.

გიგრომეტრი ჰაერის აბსოლუტური ან ფარდობითი ტენიანობის გამზომი ხელსაწყო.

გრადუს ცელსიუსი ტემპერატურის სისტემგარეშე ერთეული საერთაშორისო პრაქტიკული ტემპერატურული შკალის მიხედვით, სადაც წყლის სამმაგი წერტილის ტემპერატურა ტოლია 0,01 გრადუს ცელსიუსისა, ხოლო დუღილის ტემპერატურა ნორმალური ატმოსფერული წნევის დროს - 100 გრადუს ცელსიუსისა.

გრავიტაციული მასა განსაზღვრავს ძალას, რომლითაც სხეული ურთიერთქმედებს გრავიტაციულ ველთან.

გრავიტაციული ურთიერთქმედება ფუნდამენტური ურთიერთქმედებების ერთ-ერთი სახე. ყველაზე

ელექტრული ენერჯისა და მათი გარდაქმნის.

Geometrik optika optikanın hissəsi, onda işıq enerjisinin yayılma qanunları işığın şüasının müşahidəsi ilə öyrənilir.

Qiqrometr havanın mütləq və ya nisbi rütubətini ölçən vasitə

Selsi dərəcə temperaturun sistem xaricində vahid beynəlxalq praktiki temperatur şkalasına əsasən, burada suyun üçqat nöqtəsinin temperaturu 0,01 Selsi dərəcəsinə bərabərdir, qaynama temperaturu isə normal atmosfer təzyiqi vaxtı – 100 dərəcə Selsiyə.

Qravitasiya kütləsi qüvvəni müəyyənləşdirir, onunla cisim qravitasiya sahəsilə ilə təsirdə olur.

Qravitasiya təsiri təməli təsirlərin növlərindən biri. Digər təsirlər arasında ən zəifdir, onlardan öz

სუსტია დანარჩენ ურთიერთემედებებს შორის, გამოიჩინება მათგან თავისი უნივერსალობით: ის ახასიათებს ყველა მატერიალურ ობიექტს - ელემენტალური ნაწილაკებიდან გალაქტიკის ვარსკვლავებამდე. ხორციელდება გრავიტაციული ველის მეშვეობით. ძალიან მნიშვნელოვან როლს თამაშობს კოსმოსური მასშტაბების მოვლენებში.

გრამი (ფრანგ. gramme; შემოკლ. გ) მასის ერთეული ზომათა მეტრულ სისტემაში. უდრის ერთი კუბური სანტიმეტრი წყლის წონას.

დედამიწა მზის სისტემის მზიდან მესამე პლანეტა. იგი უდიდესია დედამიწის ტიპის პლანეტებს შორის და სამყაროში ცნობილი ერთადერთი ადგილია, რომელიც დასახლებულია ცოცხალი არსებებით. იგი დაახლოებით 4,5 მილიარდი წლის წინ წარმოიქმნა და მალევე შეიძინა თავისი ერთადერთი ბუნებრივი თანამგზავრი მთვარე.

დენის მატარებლები ნივთიერებაში

universallığı ilə seçilir: o, bütün maddi obyektləri xarakterizə edir – elementar hissəciklərdən kainat ulduzlarına qədər. Qravitasiya sahəsinin vasitəsilə həyata keçilir. Kosmik miqyaslar hadisələrində çox mühüm rol oynayır.

Qram (frans. Gramee, qısaltılmış qr.) ölçülərin metr sisteminə çəki vahidi. Bir kub santimetr suyun çəkinə bərabərdir.

Yer kürəsi günəş sisteminə günəşdən üçüncü planetdir. O, Yer tipli planetlər arasında və dünyada yeganə yerdir ki, onda canlılar məskən salmışlar. O, təxminən 4,5 milyard il öncə yaranmış və tezliklə özünün yeganə təbii peykini Ayı qazanmışdır.

İşığın daşıyıcıları maddədə

ელექტრულად დამუხტული ნაწილაკები, რომლებიც განაპირობებენ მის ელექტრულ გამტარობას.

დენის ძალა სკალარული ფიზიკური სიდიდე, რომელიც ელექტრული დენის დასახასიათებლად გამოიყენება და ტოლია გამტარის განივკვეთში გასული მუხტის აბსოლუტური სიდიდის ფარდობისა იმ დროსთან, რა დროშიც ამ მუხტმა გაიარა. SI-ში ერთეულია - ამპერი.

დეფორმაცია გარეზე სხეულების მექანიკური ზემოქმედების, გაცივების ან გაცხელების, ტენიანობის ცვლილების და სხვ. შედეგად სხეულის (ან სხეულის ნაწილის) ფორმის ან ზომის ცვლილება.

დეფორმაცია პლასტიკური დეფორმაციის სახე, რომლის ნიშანი არის გარეზე ზემოქმედების შეწყვეტის შემდეგ დეფორმირებული სხეულის მიერ ფორმისა და ზომის ცვლილების შენარჩუნება.

დიამაგნეტიზმი ნივთიერებაში (დია-

elektrik yüklü hissəciklər, onlar onun elektrik daşıyıcılığına səbəb olurlar.

İşığın gücü elektrik

cərəyanının xarakterizə edilməsi üçün istifadə olunuan və keçiricinin en kəsiyindən keçmiş yükün keçdiyi vaxtda mütləq böyüklüyünün nisbiliyinə bərabər şkalayar fiziki kəmiyyət. SI-də vahid – amper.

Deformasiya kənar cisimlərin mexaniki təsirinin, soyumasının və ya isidilməsinin, rütubətin dəyişilməsinin və s. nəticəsində cismin (və ya cismin hissəsinin) formasının və ya ölçüsünün dəyişməsi.

Plastik deformasiya

deformasiya növü, onun əlaməti kənar təsirin kəsilməsindən sonra deformasiya olmuş cisim tərəfindən forma və ölçü dəyişkənliyinin saxlanılması.

Diamagnetizm maddələrdə

მაგნიტში) დამაგნიტების წარმოქმნის მოვლენა, რომელსაც გარე მაგნიტური ველის შემხვედრი მიმართულება გააჩნია.

დიაფრაგმა მონწყობილობა, რომელიც ოპტიკურ სისტემაში სინათლის კონის შეზღუდვის ან შეცვლის საშუალებას იძლევა (მაგ., თვალის გუგა, ლინზის ჩარჩო, ფოტოაპარატის ობიექტივის დიაფრაგმა).

დიელექტრიკების პოლარიზაცია გარე ელექტრული ველის ზემოქმედებით ელექტრული მუხტების წანაცვლება დიელექტრიკში.

დიელექტრიკი ნივთიერება, რომელიც დენს პრაქტიკულად არ ატარებს.

დინამიკა მექანიკის ნაწილი, რომელიც მაკროსკოპული სხეულების მექანიკური მოძრაობის კანონზომიერებებს სწავლობს ურთიერქმედებების ანალიზის საფუძველზე.

დინამიკი ელექტროდინამიკური ხმამაღლამოლაპარაკის,

(diamaqnitdə) diamaqnitlərin yaranması halı, onun kənar maqnit sahəsinin qarşidan gələn istiqaməti vardır.

Diafraqma avadanlıq, optik sistemdə işıq topasının məhdudlaşdırılması və ya dəyişdirilməsi vasitəsinə verir (məs., göz bəbəyi, linza çərçivəsi, fotoaparatin obyektivinin diafraqması)

Dielektriklərin polyarlaşması kənar elektrik sahəsinin təsiri ilə elektrik yüklərinin dielektriklərdə əvəz edilməsi.

Dielektrik praktiki olaraq elektrik buraxmayan maddə.

Dinamika mexaniki hissəsi. O, makroskopik cisimlərin mexaniki hərəkətinin qanunauyğunluqlarını qarşılıqlı təsir əsasında öyrənir.

Dinamik elektrodinamiki yüksəkdanışanın qısaldılmış

გავრცელებული, შემოკლებული დასახელება.

დინამომეტრი ძალის გამზომი ხელსაწყო. უმეტესად ეფუძნება გასაზომი ძალის ზამბარის დრეკადობის ძალასთან შედარებას.

დიოდი ორელექტროდიანი ხელსაწყო ცალმხრივი ელექტროგამტარობით.

დიოპტრი ლინზის ოპტიკური ძალის ერთეული.

დისოციაცია მოლეკულის უფრო მცირე ნაწილებად (ატომები, ატომთა ჯგუფები ან იონები) დაშლის პროცესი. შეიძლება მოხდეს ტემპერატურის გაზრდისას (თერმული დისოციაცია), ელექტროლიტების ხსნარში (ელექტროლიტური დისოციაცია) და სინათლის ზემოქმედებით (ფოტოქიმიური დისოციაცია).

დისპერსია სინათლის გარდატეხის მაჩვენებლის სინათლის ფერზე დამოკიდებულება.

დიფუზია მატერიის ან ენერჯის

ადი.

Dinamometr qüvvəni ölçən avadanlıq. Əksərən ölçülən qüvvənin dartınma qüvvəsi ilə müqayisəsinə əsaslanır.

Diod ikielektrodlu avadanlıq birtərəfli elektrik keçiriciliyi ilə.

Dioptr linzanın optik qüvvə vahidi.

Dissosiasiya molekulun daha kiçik hissələrə (atomlar, atomlar qrupları və ya ionlar) parçalanması prosesi. Temperaturun artdığı zaman (termik dissosiasiya), elektrolitlərin məhlulunda (elektrolit dissosiasiya) və işığın təsiri ilə (fotokimyəvi dissosiasiya) ola bilər.

Dispersiya işığın sınması göstəricisi işığın rəngindən asılıdır.

Difuziya materiyanın və ya enerjinin yüksək

გადასვლა მაღალი კონცენტრაციის არიდან დაბალი კონცენტრაციის არეში. დიფუზიის შედეგია უშუალო კონტაქტში მყოფი აირების ან სითხეების (ძალიან ნელა, ასევე – მყარი სხეულების) ერთმანეთში შერევა; სითბოს ან ელექტრული მუხტის გავრცელება სხეულის ერთი ბოლოდან მეორეში.

დიფუზია რაიმე გარემოში ატომების, მოლეკულების იონების და სხვა უფრო დიდი ნაწილაკების სითბური მოძრაობით განპირობებული ნივთიერების გავრცელების პროცესი მისი კონცენტრაციის კლების მიმართულებით.

დიფუზური არეკვლა ზედაპირზე დაცემული პარალელურ სხივთა კონის სხვადასხვა მხარეს გაბნევა.

დნობა მყარი მდგომარეობიდან თხევადში გადასვლის პროცესი.

დნობის და გამყარების ტემპერატურა ტემპერატურა, რომლის დროსაც მყარი კრისტალური

კონსტრასია qazından aşağı konsentrasiya qazına keçidi. Birbaşa əlaqədə olan qazların və ya maddələrin (çox yavaş, eləcə də bərk cisimlərin) bir-birinə qarışması; istiliyin və ya elektrik yükün yayılması cismin bir ucundan ikincisinə.

Diffuziya hər hansı bir mühitdə atomların, molekulların ionlarının və başqa daha böyük hissəciklərin istilik hərəkətinə səbəb olduğu maddənin yayılma prosesi onun konsentrasiyasının azalması istiqamətində

Diffuzor əks-səda səthə düşən paralel şüaların müxtəlif tərəfə dağılması.

Ərimə möhkəm vəziyyətdən mayeyə keçid prosesi.

Ərimə və bərkimə temperaturu bu zaman möhkəm Kristal cisim maye vəziyyətinə keçir və əksinə.

სხეული თხევად მდგომარეობაში გადადის და პირუკუ. დნობის ტემპერატურისას ნივთიერება შეიძლება იყოს როგორც მყარ, ისე თხევად მდგომარეობაში.

დნობის ტემპერატურა ტემპერატურა, რომელზედაც ნივთიერება დნება.

დრეკადი დეფორმაცია დეფორმაციის სახე, რომელიც გარეზე ზემოქმედების შეწყვეტის შემდეგ დეფორმირებული სხეულის მიერ პირვანდელი ფორმისა და ზომის აღდგენით ხასიათდება.

დრეკადობა სხეულების თვისება, აღიდგინოს ფორმა და მოცულობა (მყარი სხეულები), ან მხოლოდ მოცულობა (თხევადი და აირადი სხეულები) დეფორმაციის გამომწვევი ძალების ან სხვა მიზეზების შეწყვეტის შემდეგ.

დრეკადობის ძალა ძალა, რომელიც დეფორმირებული სხეულის მხრიდან მოქმედებს მასთან შემხებ სხეულებზე და დეფორმაცი-

Ərimə temperaturunda maddə həm möhkəm, eləcə də maye vəziyyətində ola bilər.

Ərimə temperaturu maddənin əridiyi temperatur.

Elastiki deformasiya deformasiya növü, onun xaricində təsir dayandırıldıqdan sonra deformasiya edilmiş cisim tərəfindən ilkin forma və ölçünün bərpası ilə xarakterizə edilir.

Elastiklik cismin xassəsi ki, forma və həcmi bərpa etsin (möhkəm cisimlər) və ya yalnız həcmi (maye və qaz cisimləri) deformasiyaya səbəb olan qüvvələrin və ya başqa səbəblərin dayandırıldığından sonra.

Elastiklik qüvvəsi deformasiya olunmuş cismin tərəfindən onunla təmasda olan cisimlərə təsir göstərir və deformasiya

ისას ნაწილების გადაადგილების
საპირისპიროდაა მიმართული.

დრო მატერიის არსებობის ერთ-
ერთი ძირითადი ფორმა,
რომელიც მოვლენების
კანონზომიერი მონაცვლეობით
გამოიხატება. სივრცე და დრო
განუყოფელადაა ერთმანეთთან
დაკავშირებული, ყველაფერი
სადღაც და ოდესღაც ხდება.
კლასიკური მექანიკის კანონების
მიხედვით, დრო არასდროს
ჩერდება, ის ყოველთვის
უცვლელი სიჩქარით მიდის,
კვანტურ მექანიკაში კი დროის
მსვლელობა დამოკიდებულია
სხეულის სიჩქარეზე ათვლის
სისტემის მიმართ.

დუალიზმი (ლათ. duo - ორი) სწავ-
ლება ტრადიციულ ფილოსო-
ფიაში, რომელიც ცნობს სამყა-
როს როგორც მატერიალური,
ასევე იდეალური მხარის
არსებობას.

დუალიზმი სითხის მთელ მოცულო-
ბაში ორთქლის სწრაფად მზარ-
დი ბუშტულების წარმოქმნა,

zamanı hissələrin
yerdəyşməsinin əksinə
istiqamətləndirilmişdir.

Vaxt materiyanın varlığının
əsas formalarından biri. O,
hadisələrin qanunauyğun
əvəzedilməsi ilə ifadə
olunur. Məkan və vaxt bir-
birindən ayrılmaz şəkildə
əlaqədardır, hər şey harada
və nə vaxtlarsa baş verir.
Ənənəvi mexanika
qanunlarına əsasən, vaxt
heç bir zaman dayanmır. O,
hər zaman dəyişməz sürətlə
gedir, kvant mexanikasında
isə vaxtın gedişi hesab
sisteminə nisbətən cismin
sürətindən asılıdır.

Dualizm (duo-iki) ənənəvi
fəlsəfədə elmdir. Dünyanın
həm maddi, eləcə də ideal
tərəfinin olduğunu etiraf
edir.

Qaynama mayenin tam
həcmində buxarın sürətlə
artan qabarcıqların əmələ

სითხის ზედაპირზე ამოსვლა და გასკდომა.

ღუღილის ტემპერატურა

ტემპერატურა, რომელზედაც სითხე ღნება.

ღღე-ღამე დედამიწის ღერძული

ბრუნვის პერიოდი; დროის ერთ-ერთი ძირითადი საზომი ერთეული.

ელექტრული გენერატორი მოწყობილობა

სხვადასხვაგვარი ენერჯიების (მექანიკური, ქიმიური, სითბური და სხვ.) გარდასაქმნელად ელექტრულ ენერჯიად.

ელექტრობა ცნება, რომელიც გამო-

ხატავს ფიზიკური სხეულებისა და პროცესების სტრუქტურით გამოწვეულ მოვლენებსა და თვისებებს, რომლის დროსაც ერთიერთქმედებს ნივთიერების დამუხტული მიკროსკოპული ნაწილაკები (ელექტრონები, იონები, მოლეკულები, მათი კომპლექსები და მისთ.)

ელექტროგამტარობა ნივთიერების

თვისება, გაატაროს ელექტრული დენი ელექტრული ველის

გაღმას, mayenin səthinə qalxması və partlaması.

Qaynama dərəcəsi mayenin

əridiyi temperatur.

Sutka Yerin öz oxu ətrafında

hərlənmə müddəti; vaxtın əsas ölçü vahidlərindən biri.

Elektrik generator müxtəlif

enerjiyə (mexaniki, kimyəvi, istilik və s.) elektrik enerjisinə çevrilməsi üçün avadanlıq.

Elektriklik fiziki cisimlərin və

proseslərin strukturu ilə yaranmış hadisələri və xassələri ifadə edir, bu zaman maddələrin yüklənmiş mikroskopik hissəcikləri (elektronlar, ionlar, molekullar, onların kompleksləri və s.) qarşılıqlı təsir göstərir.

Elektrik naqilliyi maddələrin

xassəsi ki, elektrik cərəyanını elektrik sahəsinin təsiri nəticəsində

ზემოქმედების შედეგად.

ელექტროდი ელექტრული წრედის კონსტრუქციული ელემენტი, რომელიც წრედს აერთებს ელექტროლიტთან, აირთან ან ვაკუუმთან. გამოიყენება ელექტროლიზის დროს, გალვანურ ელემენტში და სხვ.

ელექტროდინამიკა ელექტრომაგნიტური მოვლენების ფიზიკური თეორია, რომელშიც ძირითად როლს ასრულებს დამუხტულ ნაწილაკებს შორის ურთიერთქმედება. ელექტროდინამიკის საფუძველია მაქსველის განტოლება.

ელექტროლიზი ელექტრული პროცესების ერთობლიობა, რომელსაც ელექტროლიტში ელექტრული დენის გავლისას აქვს ადგილი. ამ დროს დადებითად დამუხტული იონები (კათიონები) მოძრაობენ კათოდისაკენ, ხოლო უარყოფითად დამუხტულები (ანიონები) - ანოდისაკენ. რაოდენობრივად აღწერილია

keçirsin.

Elektrod elektrik dairəsinin konstruktiv elementi, hansı ki, dairəni elektrolitlərlə, qazlarla və ya vakuumla birləşdirir. Elektroliz vaxtında istifadə olur, qalvanik elementdə və s.

Elektrodinamika

elektromaqnit hadisələrin fiziki nəzəriyyəsi. Onda əsas rolu yüklü hissəciklər arasında qarşılıqlı təsir yerinə yetirir.

Elektrodinamikanın əsası Maksvel tənliyidir.

Elektroliz elektrik proseslərin vəhdəti, hansının elektrolitdə elektrik cərəyan keçdikdə yeri var. Bu zaman müsbət yüklü ionlar (kationlar) katoda tərəf hərəkət edirlər, mənfəi yüklülər isə (anionlar) – anoda tərəf. Kəmiyyətə Faradey qanunları ilə təsvir edilmişdir.

ფარადეის კანონებით.

ელექტროლიტი თხევადი ან მყარი ხსნარები ან ნაღნობები, როლებშიც ელექტრული დენი იონების მოძრაონის ხარჯზე გადის.

ელექტროლიტური დისოციაცია გამხსნელის მოლეკულებთან ურთიერთქმედების შედეგად მოლეკულების იონებად დაშლის მოვლენა.

ელექტრომაგნიტი ხელოვნური მაგნიტი, რომლის მაგნიტური ველი წარმოიქმნება და კონცენტრირდება ფერომაგნიტურ გულარში, მის გარემოცველი ხვიებში ელექტრული დენის გავლის შედეგად.

ელექტრომაგნიტური გამოსხივება იგივეა რაც, ელექტრომაგნიტური ტალღები.

ელექტრომაგნიტური ველი ერთ-ერთი ფიზიკური ველი რომლის საშუალებითაც ხორციელდება ელექტრომაგნიტური ურთიერთქმედებები. აღინერება ელექტრული ველის დაძაბულობითა და

Elektrolit maye və ya möhkəm məhlullar və ya ərintilər, onlarda elektrik cərəyanı ionların hərəkəti hesabına keçir.

Elektrolit dissosiasiya həlledicinin molekulları ilə qarşılıqlı təsir nəticəsində molekulların ionlara parçalanması hadisəsi.

Elektromaqnit süni maqnit, onun maqnit sahəsi feromaqnit mayədə əmələ gəlir və qatılaşır, onun ətrafındakı elektrik cərəyanın keçməsi nəticəsində.

Elektromaqnit şüalandırma elektromaqnit dalğalar kimidir.

Elektromaqnit sahə fiziki sahələrdən biridir, onun vasitəsilə elektromaqnit qarşılıqlı təsir həyata keçirilir. Elektrik sahəsinin gərginliyi və maqnit induksiya ilə təsvir olunur.

მაგნიტური ინდუქციის.

ელექტრომაგნიტური ინდუქცია

მაგნიტური ველის ცვლილებისას ელექტრული ველის წარმოქმნის მოვლენა. ამ დროს შეკრულ გამტარ კონტურში ინდუქციური დენი აღიძვრება.

ელექტრომაგნიტური ტალღები

ელექტრომაგნიტური ველის რხევა, რომელიც უკიდურესი სიჩქარით ვრცელდება. არჩევნად: დაბალსიხშირულ რხევებს, რადიოტალღებს, ინფრანითელ გამოსხივებას, ხილულ გამოსხივებას, ულტრაიისფერ გამოსხივებას, რენტგენულ გამოსხივებას, გამა-გამოსხივებას.

ელექტრომაგნიტური ურთიერთქმედება ელემენტარული ნაწილაკების ურთიერთქმედების ერთ-ერთი ფორმა, რომელიც ხორციელდება ელექტრომაგნიტური ველის საშუალებით.

ელექტრომაგნიტური ძალა (ემძ) ფიზიკური სიდიდე, რომელიც ელექტრულ წრედში ელექტრული დენის არსებობისათვის

Elektromagnetik induksiya

maqnit sahəsinin dəyişikliyi zamanı elektrik sahəsinin yaranması hadisəsi. Bu zaman bağlanmış keçirici konturlarda induktiv elektrik hərəkət edir.

Elektromagnetik dalğalar çox

sürətlə yayılan elektromagnetik sahənin rəqsi. Seçilirlər: aşağı tezlikdə rəqsləri, radiodalğaları, infraqırmızı şüalandırmanı, ultrabənövşəyi şüalandırmanı, rentgen şüalandırmanı, qamaşüalandırmanı.

Elektromagnetik qarşılıqlı təsir

elementar hissəciklərin qarşılıqlı təsirinin formalarından biri, elektron maqnit sahənin vasitəsilə həyata keçirilir.

Elektrohərəkətverici qüvvə

fiziki kəmiyyət, ondan elektrik dövrəsində elektrik cərəyanının olması üçün lazımi enerji mənbəsi üçün

აუცილებელი ენერჯის
წყაროსათვის გამოიყენება.

ელექტრონების ემისია მყარი
სხეულის ან სითხის მიერ
ელექტრონების ამოფრქვევა.

ელექტრონი უარყოფითად დამუხტ-
ული ელემენტარული ნაწილაკი.

ელექტრონული აირი კრისტალებში
ან პლამაში გამტარობის
ელექტრონების (ე.ი. ელექტრო-
ნების, რომლებსაც შეუძლიათ
მონაწილეობა მიიღონ ელექტ-
რული დენის წარმოქმნაში)
ერთობლიობა.

ელექტრონული მიკროსკოპი ხელ-
საწყობი, რომელსაც აქვს შესაძლე-
ბლობა მიიღოს ობიექტის ძლიერ
გადიდებული გამოსახულება
ელექტრონების ერთ წერტილში
ფოკუსირებისმეშვეობით. ოპტი-
კური მიკროსკოპისგან განსხვავე-
ბით ელექტრონულ მიკროსკოპ-
ში იყენებენ ელექტრონების
ნაკადს და მაგნიტურ ან ელექტ-
რონულ ლინზებს. ზოგიერთი
ელექტრონული მიკროსკოპი
უმრუნველყოფს გამოსახულების

istifadə olunur.

Elektronların emissiyası bərk
cismin və ya mayenin
tərəfindən elektronların
sovurulması.

Elektron mənfi yüklü
elementar hissəcik.

Elektron qaz kristallarda və
ya plazmada keçiricilik
elektronlarının (b.a. elektrik
cərəyanının yaranmasında
iştirak edə bilən
elektronların) birliyi.

Elektron mikroskop cihaz,
onun obyektin çox
böyüdülmüş şəklini almaq
imkanı var, elektronların bir
nöqtədə cəmləşdirilməsi
vasitəsilə. Optik
mikroskopdan fərqli olaraq
elektron mikroskopda
elektronların cərəyanından
və maqnit və ya elektron
linzalardan istifadə edilir.
Bəzi elektron mikroskop
ifadənin 2 milyon dəfə
böyüdülməsini təmin edir,

2 მილიონჯერ გადიდებას, ამავე დროს უნდა გავიხსენოთ რომ საუკეთესო ოპტიკური მიკროსკოპები მხოლოდ 2000-ჯერ აღიდიბენ.

ელექტრონულსხივური მილაკი

ელექტრო-ვაკუუმიური ხელსაწყო, რომელშიც ელექტრონების კონა გამოიყენება ელექტრული სიგნალის სინათლედ გარდაქმნისათვის. გამოიყენება ოსცილოგრაფებში, ტელევიზორებში, რადიოლოკაციაში და სხვა.

ელექტროსადგური სადგური,

რომელიც რაიმე სახის ენერგიას გარდაქმნის ელექტრულ ენერგიად.

ელექტროსტატიკა ელექტროდინამიკის ნაწილი,

რომელიც შერჩეული ინერციული სისტემის მიმართ უძრავი ელექტრული მუხტების ურთიერთქმედებასა და წონასწორობის პირობებს სწავლობს.

ელექტროსტატიკური ველი ათვ-

ლის შერჩეული ინერციული სისტემის მიმართ უძრავი

eyni zamanda xatırlamalılıq ki, ən yaxşı optik mikroskoplar yalnız 2000 dəfə böyüdürlər.

Elektron şüa borucuğu

elektrovakuum cihazı, onda elektronların topası elektrik signal ışığına çevrilməsi üçün istifadə olunur. Ossiloqraflarda, televizorlarda, radiolokasiyalarda və s. İstifadə olunur.

Elektrik stansiyası hər hansı

növ enerjini elektrik enerjisinə çevirir.

Elektrostatika

elektrodinamikanın hissəsi. Seçilmiş ətalət sisteminə doğru hərəkətsiz elektrik yüklərin qarşılıqlı təsirini və tarazlıq şərtlərini öyrənir.

Elektrostatik sahə

seçilmiş ətalət hesablama sistemində doğru daşınmaz yüklərlə yaranmış elektrik sahəsi.

მუხტების შექმნილი ელექტრული ველი. ელექტროსტატიკურ ველში ელექტროსტატიკური ძალები მოქმედებენ, რომლების პოტენციურ ძალებს წარმოადგენენ. ძირითადად აღინერება - ელექტრული ველის დაძაბულობით და ელექტრული პოტენციალით.

ელექტრული გამტარები სხეულები (ნივთიერებები), რომელთაც შეუძლიათ კარგად გაატარონ ელექტრული დენი მათში თავისუფალი მოძრავი დამუხტული ნაწილაკების დიდი რაოდენობით არსებობის გამო. არსებობს ელექტრონული გამტარები (ლითონები და ნახევარგამტარები), იონური გამტარები (ელექტროლიტები) და შერეული გამტარები (პლაზმა).

ელექტრული გამტარობა იხ. ელექტროგამტარობა.

ელექტრული დენი ელექტრულად დამუხტული ნაწილაკების (ელექტრონების, იონების და

Elektrostatik sahədə elektrostatik qüvvələr hərəkət edirlər, onlar potensial qüvvələri təqdim edirlər. Əsasən təsvir edilir – elektrik sahənin gərginliyi və elektrik potensialla.

Elektrik naqillər cisimlər (maddələr) elektrik cərəyanını onlarda sərbəst şəkildə hərəkət edən yüklü hissəciklərin böyük miqdarda olmasına görə yaxşı keçirə bilirlər. Elektron naqillər (dəmirlər və yarımnaqillər), ion naqillər (elektrolitlər) və qarışıq naqillər (plazmalar) vardır.

Elektronaqıl baxın elektronaqıllıq.

Elektrik cərəyanı elektrik yüklü hissəciklərin (elektronların, ionların və s.) qaydalı hərəkəti. Şərti

სხვა) მიმართული, მოწესრიგებული მოძრაობა. პირობითად, ელექტრული დენის მიმართულებად მიღებულია დადებითი მუხტის მოძრაობის მიმართულება.

ელექტრული ენერჯის წყაროები მოწყობილობები, რომლებიც ენერჯის სხვადასხვა ფორმას ელექტრულ ენერჯიად გადაქმნიან. არსებობს ქიმიური და ფიზიკური წყაროები.

ელექტრული ველი

ელექტრომაგნიტური ველის გამოვლინების ერთ-ერთი ფორმა. მაგნიტური ველისაგან განსხვავებით, ელექტრული ველი მოქმედებს როგორც უძრავ, ასევე მოძრავ ელექტრულ მუხტებზე. წარმოიქმნება ელექტრული მუხტებით ან დროში ცვალებადი მაგნიტური ველით.

ელექტრული იზოლატორი კონსტრუქციის ელემენტი, რომელიც გაკეთებულია ძალიან დიდი კუთრი წინააღობის მქონე

olaraq, elektrik cərəyanının istiqaməti olaraq müsbət yüklü hərəkət istiqaməti göstürülmüşdür.

Elektrik enerjisinin

mənbələri qurğular, onların enerjisinin müxtəlif formalarını elektrik enerjisinə çevirirlər. Kimyəvi və fiziki mənbələr vardır.

Elektrik sahəsi

elektromaqnit sahənin aşkarlanması formalarından biri. Maqnit sahəsindən fərqli olaraq elektrik sahəsi həm daşınmaz, eləcə də elektrik yüklərinə təsir göstərir. Elektrik yükləri ilə və ya zamanda dəyişən maqnit sahəsi ilə əmələ gəlir.

Elektrik izolyatoru

konstruksiyanın elementidir, çox böyük müqavimətə malik maddədən (dielektrikdən)

ნივთიერებისგან (დიელექტრიკი). ყოფით ცხოვრებაში შეიძლება დიელექტრიკის სინონიმად გვევლინებოდეს.

ელექტრული კონდენსატორი

ელექტრული წრედის ელემენტი, შედგენილი ორი ან მეტი ელექტროდისგან, რომლებიც გამოყოფილია დიელექტრიკით, და მისი სისქე ნაკლებია ელექტროდების ზომებთან შედარებით. აქვს მნიშვნელოვანი ელექტრული ტევადობა. კარგად ატარებს მაღალსიხშირულ დენს.

ელექტრული მუდმივა სკალარული სიდიდე, რომელიც ელექტრული ველის ზოგიერთი კანონის გამოსახულებაში შედის SI-ში ჩანერის შემთხვევაში.

ელექტრული მუხტი სკალარული ფიზიკური სიდიდე, რომელიც დამუხტული ნაწილაკების ელექტრომაგნიტური ურთიერთქმედების ინტენსიურობის შეფასებისათვისაა შემოღებული; ელექტრომაგნიტური ველის წყაროა. არჩევენ დადებით და

აღირ. Məişət həyatında dielektrikin sinonimi olaraq qəbul edilə bilər.

Elektrik kondensatoru

elektrik dairəsi elementi, iki və ya artıq elektroddan ibarətdir, onlar dielektriklə ayrılmışlar və onun qalınlığı elektrodların ölçüləri ilə müqayisədə azdır. Mühüm elektrik tutumu vardır. Yüksək tezlikli elektriki yaxşı keçirir.

Elektrik daimilik skalyar

kəmiyyəti, elektrik sahəsinin bəzi qanun ifadəsinə SI-də yazıldığı halda daxil olur.

Elektrik yükü skalyar fiziki

kəmiyyət, hansı ki, hissəciklərin elektromaqnit qarşılıqlı təsirinin intensivliyinin qiymətləndirilməsi üçün təsis edilmişdir; elektromaqnit sahənin mənbəyidir. Müsbət və mənfə yükləri seçirlər.

უარყოფით მუხტებს.

ელექტრული პოტენციალი სკალარული ფიზიკური სიდიდე, რომელიც ტოლია ველის მოცემულ წერტილში მოთავსებული მუხტის პოტენციური ენერჯიის ფარდობისა ამ მუხტის მნიშვნელობასთან.

ელექტრული რხევები ელექტრულ წრედში დენის ძალისა და ძაბვის მნიშვნელობების ზუსტი ან მიახლოებითი განმეორებითი ცვლილებები.

რხევითი კონტური უმარტივესი სისტემა, სადაც წარმოიქმნება ელექტრული რხევები.

ელექტრული ტრანსფორმატორი ელექტრომაგნიტური მოწყობილობა, რომელიც სიხშირის შეცვლისა და პრაქტიკულად, სიმძლავრის დანაკარგის გარეშე, გარდაქმნის რაიმე ძაბვის ცვლად ელექტრულ დენს სხვა ძაბვის ცვლად ელექტრულ დენად.

ელექტრული ძრავა ელ. მანქანა, რომელიც ასრულებს მექანიკურ

Elektrik potensialı skalyar fiziki kəmiyyət. Sahənin verilən nöqtəsində yerləşmiş yükün potensial enerjisinin nisbətinə bərabərdir.

Elektrik rəqslər elektrik dairədə elektrik cərəyanının qüvvəsi və müqavimətin sürətinin dəqiq və ya təxmini təkrar dəyişiklikləri

Rəqs konturu elektrik rəqslərin yarandığı ən sadə sistem.

Elektrik transformator elektromaqnit avadanlıq. O, tezliyin dəyişdirilməsi və praktiki olaraq müqavimət itkisi xaricində hər hansı bir gərginliyin dəyişkən elektrik enerjisinin başqa gərginliyin elektrik enerjisinə çevirir.

Elektrik mühərrik elektrik enerjisinin hesabına mexaniki işi yerinə yetirən

მუშაობას ელ. ენერჯიის ხარჯზე.
ელექტრული წინაღობა იხ. წინაღობა ელექტრული.

ელვა ღრუბლებს შორის ან ღრუბლებსა და დედამიწას შორის ატმოსფერული ელექტრული მუხტის განმუხტვა.

ენერჯია ყველა სახის მატერიის მოძრაობის და ურთიერთქმედების რაოდენობრივი ზომა. ენერჯიის არაფრისგან გაჩენა, ისევე, როგორც მისი გაქრობა, შეუძლებელია; ენერჯიის მუდმივობის კანონის თანახმად, ენერჯია ერთი ფორმიდან მეორეში გადადის. მატერიის მოძრაობის ფორმების მიხედვით, განასხვავებენ მექანიკურ ენერჯიას, შინაგან ენერჯიას, ქიმიურ ენერჯიას, ელექტრომაგნიტურ ენერჯიას, ბირთვულ ენერჯიას და ა. შ.

ენერჯიის მუდმივობის კანონი ენერჯია არც ქრება და არც არაფრისგან წარმოიქმნება. ერთი სახის ენერჯია გარდაიქმნება მეორე სახის ენერჯიად ან

ელექტრულ მუხტს

Elektrik müqaviməti baxın müqavimətə

İldırım buludla yer arasında və ya iki müxtəlif yüklü bulud arasındakı elektrik boşalması.

Enerji hər növ materiyanın hərəkətinin və qarşılıqlı təsirinə kəmiyyət ölçüsüdür. Enerjinin heç nədən yaranması, onun sönməsi kimi, mümkün deyil; enerjinin daimiliyi qanununa əsasən, enerji bir formadan ikinciyə keçir. Materiyanın hərəkət formalarına əsasən, mexaniki enerjini, daxili enerjini, kimyəvi enerjini, elektromaqnit enerjisini, nüvə enerjisini və s. ayırırlar.

Enerjinin daimilik qanunu enerji nə sönmür və nə də heç nədən yaranmır. Bir növ enerji ikinci növ enerjiyə çevrilir və ya bir cisimdən ikinciyə keçir,

გადაეცემა ერთი სხეულიდან მეორეს, ამასთან, ენერჯის საერთო სიდიდე უცვლელი რჩება.

ერთგვაროვანი ველი ფიზიკური ველი, რომლის ყოველ წერტილში დაძაბულობა (მაგნიტური ინდუქცია) ერთნაირია.

ექო ტალღა, არეკლილი რაიმე წინააღმდეგობაზე და მიღებული დამკვირვებლის (მიმღების) მიერ. რადიოექოს იყენებენ რადიოლოკაციაში, ბგერით ექოს - ჰიდროლოკაციაში.

ექსპოზიციის დრო დრო, რომლის განმავლობაშიც შუქმგრძობიარე ფირზე დაცემულ სინათლეს ატარებს ფოტოგრაფიული ჩამკეტი.

ვაკუუმი მდგომარეობა ჭურჭელში მოთავსებული აირისა, რომელის წნევაც გაცილებით ნაკლებია ატმოსფერულზე. ატომების ან მოლეკულების თავისუფალი გარბენის სიგრძის ჭურჭლის ზომასთან თანათარღობით.

bununla enerjinin ümumi kəmiyyəti dəyişməz qalır.

Eyni növ sahə fiziki sahə, onun hər nöqtəsində gərginlik (maqnit induksiya) eynidir.

Əks-səda səs dalğalarının öz yolunda rast gəldikləri maneələrdən əks olunaraq qayıtma halıdır. Radio əks-sədadan radiolokasiyada, səs əks-sədasından hidrolokasiyada istifadə olunur.

Ekspozisiya vaxtı bu zaman ərzində işığa həssas qata düşən işıq fotoqrafik bağlayıcı keçirir.

Vakuum qabda yerləşdirilmiş qazın vəziyyətidir, onun təzyiqi də atmosfer təzyiqindən daha azdır. Çox yüksək, yüksək, orta və aşağı vakuumları seçirlər.

ასხვავებენ ზემალაღ, მაღალ,
საშუალო და დაბალ ვაკუუმებს.

ვაკუუმი რაიმე მოცულობა სივრცეში რომელშიც (თითქმის) არ არის მატერია; წნევა ამ არეში გაცილებით ნაკლებია ატმოსფერულ წნევაზე.

ვატი სიმძლავრის ერთეული.

ვერცხლისწყლის სვეტის მილიმეტრი წნევის ერთეული

ვექტორი მიმართული მონაკვეთი.

ვილსონის კამერა მაღალი სიჩქარით მოძრავი ელექტრულად დამუხტული მიკრონაწილაკების დასამზერი ხელსაწყო, რომელიც გადაჭერებული ორთქლის კონდენსაციას ეფუძნება. 1912 წ. გამოიგონა ვილსონმა.

ვოლტი ძაბვის ერთეული.

ზამბარიანი ქანქარა მერხევი სისტემა, რომელიც შედგება უწონადი ზამბარის ბოლოზე მიმაგრებული მატერიალური წერტილისგან. მცირე რხევების დროს ზამბარიანი ქანქარის პერიოდი არ არის ამპლიტუდაზე დამოკიდებული.

Vakuu materiyanın demək olar ki, olmadığı məkanda hər hansı bir həcm; təzyiqlə bu sahədə atmosfer təzyiqindən çox aşağıdır.

Vat qüvvə vahidi

Civə sütununun millimetri təzyiqlə vahidi

Vektor istiqamətləndirilmiş parça

Vilson kamerası yüksək sürətlə hərəkət edən elektrik yüklü mikrohissəciklərin qurğusu, doymuş buxar kondensasiyasına əsaslanır. 1912-ci ildə Vilson icad etmişdir.

Volt gərginlik vahidi

Yaylı rəqqas rəqs sistemi. O, çəkisiz yayın ucuna bərkidilmiş maddi nöqtədən ibarətdir. Kiçik rəqslər zamanı yaylı rəqqasın müddəti amplitudundan asılı olmur.

ზეგამტარობა განსაზღვრულ ტემპერატურაზე გამტარის წინააღმდეგობის ნულამდე შემცირების მოვლენა.

ზეგამტარობა ფიზიკური მოვლენა, რომელიც დაიკვირვება ზოგიერთ ნივთიერებაში (ზეგამტარებში) მათი კრიტიკულზე უფრო დაბალ ტემპერატურამდე გაცხელებისას და მდგომარეობს ელექტრული დენისაღმდეგ წინააღმდეგობის გაქრობასა და ნიშნებიდან მაგნიტური ველის გამოდევნაში.

ზედაპირული დაჭიმულობა მოვლენა, რომელიც ვლინდება სითხის მისწრაფებაში, შეამციროს თავისი ზედაპირის ფართობი.

ზიარი ჭურჭელი ჭურჭლები, რომლებიც ქვედა ნაწილებით ერთმანეთთან არიან მიერთებულნი. ჭურჭლების ფორმის მიუხედავად ერთგვაროვანი სითხე ზიარიჭურჭლის ჭურჭლებში ერთ დონეზე დგება (როცა კაპილარობის უკულებელყოფა შეიძლება).

თავისუფალი ვარდნა იხ. სხეულთა

İfratkeçiricilik bazı materialların müəyyən temperatur həddində sıfır elektrik müqavimətinə malik olma xüsusiyyətidir

İfratkeçiricilik fiziki hadisədir və ifratkeçiricidən maqnit sahəsinin tam olaraq sıxışdırılıb çıxarılması ilə xarakterizə olunur. Burada nümunənin müqaviməti böhran temperaturundan aşağıda sıfır olur və eyni zamanda xarici maqnit sahəsinin nümunədən dəf olunması baş verir.

Səthi dartınma mayenin öz səthinin sahəsinə azaltmağa canatması halı.

Tərəzi qablar onlar aşağı hissələri ilə bir-birinə birləşmişlər. Qabların formasına baxmayaraq bir növ maye tərəzi qablarda eyni səviyədə durur

Sərbəst düşmə baxın

ვარდნა.

თავისუფალი ვარდნის აჩქარება

აჩქარება, რომელსაც თავისუფალ მატერიალურ წერტილს სიმძიმის ძალა ანიჭებს.

თავისუფალი მუხტები 1. ჭარბი

ელექტრული მუხტები, რომელიც გადაეცემა გამტარ სხეულს და იწვევს მისი ელექტრონეიტრალობის დარღვევას. 2. დამუხტული ნაწილაკები, რომლებსაც ელექტრული ველის გავლენით შეუძლიათ გადაადგილდნენ მაკროსკოპულ მანძილებზე.

თანაბარაჩქარებული მოძრაობა

იგივე, რაც თანაბარცვლადი მოძრაობა.

თანაბარი მოძრაობა მატერიალური

წერტილის მოძრაობის ან მყარი სხეულის გადატანითი მოძრაობის მოდელი, რომლის დროსაც ისინი ნებისმიერ რაგინდ მცირე დროის ნებისმიერ ტოლ შუალედებში გადიან ერთნაირ მანძილებს. ამასთან სიჩქარის მოდული რჩება მუდმივი, ხოლო ტრაექტორია ზოგადად

ცისიმლერინ დუშმასინა.

Sərbəst düşmənin təcili

sərbəst maddi nöqtəyə ağırlıq qüvvəsini verən təcil.

Sərbəst yüklər 1. keçirici

cismə keçən və onun elektrik neytrallığını pozan sıx elektrik yükləri. 2. Yüklü hissəciklər, onlar elektrik sahəsinin təsiri ilə makroskopik məsafələrdə hərəkət edə bilirlər.

Eyni təcilli hərəkət eyni

dəyişkənliyi hərəkətlə eynidir.

Eyni hərəkət maddi nöqtənin

hərəkətinin və a möhkəm cismin hərəkət modeli, bu zaman onlar istənilən az bir müddətdə istənilən bərabər aralıqlarda eyni məsafəni keçirlər. Bununla yanaşı sürətin modulu daimi qalır, trayektoriya isə ümumilikdə ayrıxətli olur.

მრუდწირულია.

თანაბარი წრფივი მოძრაობა მატერიალური წერტილის მოძრაობის ან მყარი სხეულის გადატანითი მოძრაობის მოდელი, რომლის დროსაც დროის ნებისმიერი რაგინდ მცირე დროის ნებისმიერ ტოლ შუალედებში ტოლი გადაადგილება სრულდება. ამ შემთხვევაში სიჩქარის ვექტორის მიმართულება დროის განმავლობაში არ იცვლება.

თანაბარი წრფივი მოძრაობის სიჩქარე ვექტორული ფიზიკური სიდიდე, რომელიც გადაადგილების ფარდობის ტოლია დროის იმ შუალედთან, რომელშიც მოხდა ეს გადაადგილება.

თანაბარცვლადი მოძრაობა მატერიალური წერტილის მოძრაობის ან მყარი სხეულის გადატანითი მოძრაობის მოდელი, როცა სიჩქარე რაგინდ მცირე დროის ნებისმიერ ტოლ შუალედებში იცვლება ერთნაირად, ანუ აჩქარება რჩება უცვლელი.

Düzxətli bərabərsürətli

hərəkət maddi nöqtənin hərəkətinin və ya möhkəm cismin keçirici tə modeli, bu zaman vaxtın istənilən az müddətinin istənilən bərabər aralıqlarında eyni yerdəyişmə baş verir. Bu halda sürət vektorunun istiqaməti zaman ərzində dəyişmir.

Düzxətli bərabərsürətli

hərəkətin sürəti fiziki vektor kəmiyyəti, yerdəyişmənin bu yerdəyişmənin baş verdiyi vaxt aralığı ilə nisbətində bərabərdir.

Dəyişkən bərabərsürətli

hərəkət maddi nöqtənin hərəkətinin və ya möhkəm cismin keçirici hərəkətinin modeli, bu zaman sürət ən az vaxtın hər hansı bərabər aralıqlarında eyni şəkildə dəyişir, yəni təcil dəyişməz qalır.

თეთრი სინათლე შედგენილი

ელექტრომაგნიტური გამოსხივება, რომელიც ადამიანის თვალისთვის ფერის თვალსაზრისით ნეიტრალურ შეგრძნებას იძლევა.

თერმობირთვული რეაქციები მსუბუქი

ატომბირთვების შერწყმის რეაქციები, რომლის შედეგადაც წარმოიქმნება უფრო მძიმე ატომბირთვები (ბირთვების სინთეზი) და რომლებიც მიმდინარეობს ზემალაღი ტემპერატურის პირობებში. თან ახლავს უზარმაზარი ენერჯიის გამოყოფა.

თერმოდინამიკა (ბერძნ. Therme

„სითბო“ + Dynamis „ძალა“) ფიზიკის ნაწილი, რომელიც სითბოსა და სხვა სახის ენერჯიების ურთიერთგარდაქმნას შეისწავლის ისე, რომ არ ითვალისწინებს სხეულთა მოლეკულურ აგებულებას.

თერმოდინამიკის პირველი კანონი

თერმოდინამიკის ერთ-ერთი ძირითადი კანონთაგანი, რომელიც წარმოადგენს ენერჯიის შენახვის კანონს.

Ağ ışıq elektromagnit

şüalandırmadan ibarətdir, insan gözü üçün rəng baxımından neytral hiss verir.

Termonüvə reaksiyaları

yüngül atom-nüvələrin birləşmə reaksiyaları, onun nəticəsində daha ağır atomnüvələri (nüvələrin sintezi) yaranır və onlar çox yuxarı temperatur şərtlərində cərəyan edirlər, onları nəhəng enerji ayırması müşaiyət edir.

Termodinamika (yunanca

Therme „istilik“ + Dynamis “qüvvə”) fizikanın bir hissəsidir. İstilik və başqa növ enerjilərin qarşılıqlı çevrilməsini cisimlərin molekulyar quruluşunun nəzərə alınmaması ilə öyrənir.

Termodinamikanın birinci

qanunu termodinamikanın əsas qanunlarından biridir, hansı ki, enerjinin saxlama qanununu təqdim edir.

თვალის სიღრმე მანძილი ოპტიკური ცენტრიდან ბაღურამდე.

თვითნდუქცია ელექტრულ წრედში, მასში გამავალი დენის ცვლილებისას, ელექტრომომძრავებელი ძალის წარმოქმნა.

თხევადი კრისტალები ნივთიერების მდგომარეობა, რომელშიც თავს იჩენს მყარ კრისტალსა და სითხეს შორის შუალედური სტრუქტურული თვისებები. გამოიყენება ტექნიკაში, ბიოლოგიაში და მედიცინაში.

იდეალური აირი ამრობრივი მოლეკული აირისა, რომელშიც ნაწილაკებს შორის ურთიერთქმედების ძალებისა და მათი ზომების უგულვებლყოფა არის შესაძლებელი.

იზობარები სხვადასხვა ქიმიური ელემენტების ატომები, რომელთაც აქვთ ერთნაირი მასური რიცხვი. იზობარების ბირთვები შეიცავენ სხვადასხვა რაოდენობის პროტონებს, მაგრამ ნუკლონების (პროტონები და ნეიტრო-

Gözün dərinliyi optik mərkəzdən tora qədər məsafə.

Öz-özünə induksiya elektrik dövrədə, ona keçən elektrikin dəyişməsində elektrik hərəkət qüvvəsinin yaranması.

Maye kristallar maddənin vəziyyəti. Onda möhkəm Kristal və maye arasında aralıq struktur xassələri özünü göstərilər. Texnikada, biologiya və tibbdə istifadə olunurlar.

İdeal qaz qazın məntiqi modeli, onda hissəciklər arasında qarşılıqlı təsir qüvvələri və onların ölçülərinin etinasızlığı mümkündür.

İzobarlar müxtəlif kimyəvi elementlərin atomları, onların eyni kütləvi sayları vardır. İzobarların nüvələri müxtəlif sayda protonlardan ibarətdirlər, amma nuklonların (protonlar və neytronlar) ümumi sayı

ნები) საერთო რაოდენობა მათ ერთნაირი აქვთ.

იზობარული პროცესი აზრობრივი მოდელი თერმოდინამიკური პროცესისა, რომელიც მუდმივი წნევის პირობებში მიმდინარეობს. იდეალური აირებისთვის აღინერება გეი-ლუსაკის კანონით.

იზოთერმა მუდმივი ტემპერატურის წირი, რომელიც მდგომარეობის დიაგრამაზე წონასწორულ იზოტერმულ პროცესს აღწერს.

იზოთერმული პროცესი მოდელი თერმოდინამიკური პროცესისა, რომელიც მიმდინარეობს მუდმივი ტემპერატურისას. მაგ., ქიმიურად ერთგვაროვანი სითხის დუღილი, ქიმიურად ერთგვაროვანი კრისტალის დნობა მუდმივი გარე წნევის დროს. იდეალური აირებისთვის აღინერება ბოილ-მარიოტის კანონით.

იზოპროცესები ფიზიკური პროცესები, რომლებიც მიმდინარეობენ სისტემის აღმწერი რომელიმე

ონარდა ეყნიდრ.

İzobar prosesi termodinamika prosesinin mənitiqi modeli, daimi təzyiq şərtlərində davam edir. İdeal qazlar üçün Qey-Lusak qanunu ilə ifadə olunur.

İzoterma daimi temperatur dövrəsi, vəziyyət diaqramında tarazlaşdırılmış izotermik prosesi ifadə edir.

İzotermik proses termodinamika prosesinin modeli, daimi temperaturda baş verir. Məs., eyni növ kimyəvi mayenin qaynaması, eyni növ kimyəvi kristalın daimi xarici təzyiq zamanı əriməsi. İdeal qazlar üçün Brol-Mariot qanunu ilə ifadə edilir.

İzoproseslər fiziki proseslər, onlar sistemi ifadə edən hər hansı bir parametrin

პარამეტრის მუდმივობის პირობებში.

იზოტოპები ექვივალენტი ელემენტის ატომის სახესხვაობები, რომლებიც მასებით განსხვავდებიან. შეიცავენ ერთნაირი რაოდენობის პროტონებს და განსხვავებული რაოდენობის ნეიტრონებს და იკავებენ ერთსა და იმავე ადგილს ელემენტთა პერიოდულ სისტემაში.

იზოტროპულობა ყველა მიმართულებით ფიზიკური თვისებების ერთნაირობა.

იზოქორა მუდმივი მოცულობის წირი, რომელიც მდგომარეობის დიაგრამაზე აღწერს წონასწორულ იზოქორულ პროცესს.

იზოქორული პროცესი თერმოდინამიკური პროცესი, რომელიც მიმდინარეობს სისტემის მუდმივი მოცულობის დროს. იდეალური გაზებისთვის აღინერება შარლის კანონით.

იმპულსის მომენტი ფიზიკური სიდიდე, რომელიც მატერიალური წერტილის იმპულსისა და მისი

daimilik şərtlərində baş verirlər.

İzotoplar kimyəvi elementin atom növləri, onlar kütlələri ilə fərqlənirlər. Eyni sayda protonlardan və fərqli sayda neytronlardan ibarətdirlər və elementlərin dövri sistemində eyni yeri tuturlar.

İzotropluq bütün istiqamətlərdə fiziki xassələrin eyniliyi.

İzoxora daimi həcmnin dairəsi. Diaqramda tarazlaşdırılmış izoxor prosesi təsvir edir.

İzoxor prosesi termodinamikanın prosesi, sistemin daimi həcmi zamanı baş verir. İdeal qazlar üçün Şarl qanunu ilə ifadə olunur.

İmpuls momenti fiziki kəmiyyət, maddi nöqtənin impulsu və onun radius-vektorunun vektor

რადიუს-ვექტორის ვექტორული ნამრავლის ტოლია.

იმპულსის შენახვის კანონი მექანიკის კანონი: ნებისმიერი ჩაკეტილი სისტემისთვის სისტემაში მიმდინარე ყველა პროცესისთვის იმპულსი რჩება მუდმივი (ინახება) და ურთიერთქმედების შედეგად შეიძლება მხოლოდ სისტემის ნაწილებს შორის მათი გადანაწილება.

ინერტული მასა განსაზღვრავს სხეულის თვისებას, შეინარჩუნოს მოძრაობა.

ინერტულობა სხვადასხვა მატერიალური ობიექტების თვისება, შეიძინონ სხვადასხვა აჩქარება სხვა სხეულების მხრიდან ერთნაირი ზემოქმედების დროს. სხვადასხვა სხეულებს სხვადასხვა ხარისხით ახასიათებს.

ინერცია წრფივი თანაბარი მოძრაობის სიჩქარის ან უძრაობის მდგომარეობის შენარჩუნების მოვლენა გარეშე ზემოქმედების არარსებობის ან მათი კომპენსაციის შემთხვევაში.

vuruğuna bərabərdir.

İmpulsun saxlama qanunu

Mexanika qanunu: hər hansı bir qapalı sistem üçün sistemdə baş verən bütün proses üçün impuls daimi qalır (saxlanılır) və qarşılıqlı təsir nəticəsində yalnız sistem hissələri arasında onların bölünməsi mümkündür.

Ətalət kütləsi cismin xassəsini müəyyənləşdirir ki, hərəkəti qoruyub saxlasın.

Ətalətlik müxtəlif maddi obyektlərin xassəsi ki, eyni təsir zamanı müxtəlif təcili qazansınlar. Müxtəlif cisimləri müxtəlif səviyyə ilə xarakterizə edir.

İnersiya xarici təsir olmadan, hərəkətdə olan cismin öz müntəzəm hərəkətini, sükunətdə olan cismin isə öz sükunətini saxlama xassəsi

ინერციით მოძრაობა მექანიკური მოძრაობა, რომელიც გარეშე ზემოქმედებების გარეშე ან მათი კომპენსაციის პირობებში ხდება. ყოფაში, მეცნიერული წარმოდგენებისგან განსხვავებით, ინერციით მოძრაობის ქვეშ გულისხმობენ მოძრაობას ხახუნის ძალის მოქმედების პირობებში.

ინერციის კანონი ნიუტონის პირველი კანონი.

ინტერფერენცია ორი ან მეტი ტალღის სუპერპოზიცია, რომელიც ახალ ტალღურ სტრუქტურას ქმნის.

ინფრაბგერა დრეკადი ტალღები, რომელთა სიხშირე ნაკლებია 16 ჰერცზე და ადამიანის ყურით არ აღიქმება. ინფრაბგერის წყაროებია: ატმოსფეროში აირების განმუხტვები, ქარი, დედამიწის ქერქის რხევები, ზღვის ტალღების რხევები.

ინფრანათელი გამოსხივება - 0,74 მკმ-დან 1-2 მმ ტალღის სიგრძის ელექტრომაგნიტური

ინერსია ილ ჰერაკატ mexaniki h rakat. Kənar təsirlər olmadan və ya onların kompensasiya şərtlərində baş verir. Məişətdə, elmi təsəvvürlərdən fərqli olaraq inersiya ilə hərəkətdə sürtünmə qüvvəsinin hərəkəti şərtlərində hərəkət nəzərdə tutulur

ინერსია qanunu Nyutonun birinci qanunu.

ინტერფერენსია iki və ya daha artıq dalğanın superm vqeyi, yeni dalğa strukturunu yaradır.

ინფრას  elastiki dalğalar, onların tezliyi 16 hersd n azdır və insan qulağı ilə eşidilmir. İnfras sin mənbələridir: atmosferdə qazların bořalması, külək, yer qabığının rəqsləri, dəniz dalğalarının rəqsləri.

ინფრაყრმızı ř alandırma - 0,74 mkm-dən 1-2 mm dalğa uzunluğunun elektromaqnit

გამოსხივება. ასხივებს
აბსოლუტურ ნოლზე მაღალი
ტემპერატურის მქონე ყველა
სხეული.

იონები ელექტრულად დამუხტული
ატომები ან ატომთა ჯგუფები,
რომლებიც ელექტრონების (ან
სხვა დამუხტული ნაწილაკების)
დაკარგვის ან შეერთებით
წარმოიქმნება. დადებითად
დამუხტულ იონებს კათიონებს
უწოდებენ, უარყოფითად
დამუხტულს - კი ანიონებს.

იონიზაცია აირის ატომის ან მოლე-
კულისაგან ერთი ან რამდენიმე
ელექტრონის მოწყვეტა. მიმდი-
ნარეობს ელექტრომაგნიტური
გამოსხივების მოქმედების
შედეგად; ელექტრონების,
იონების ან სხვა ატომების
დაჯახება იწვევს იონების
წარმოქმნას.

იძულებითი რხევები რხევები,
რომლებიც სისტემაში აღიძვრება
რაიმე გარეშე პერიოდული
ზემოქმედების შედეგად.

კათიონი დადებითად დამუხტული

შუალანდრება. Mütləq
sıfırdan yüksək temperatura
malik hər növ cisimlər.

İonlar elektrik yüklənmiş
atom və ya molekuldur.
İonlar elektronların
çatışmazlığı ucundan
müsbət yüklü və ya da
elektronların həddən artıq
olması nəticəsində mənfi
yüklü olur. Müsbət yüklü
ionlar kationlar adlanır,
mənfi yüklü ionlar isə
anionlar.

İonlaşma qaz atomu və ya
molekuldan bir və ya bir
neçə elektronun
qoparılması. Elektromaqnit
şüaləndirmə təsiri
nəticəsində baş verir;
elektronların, ionların və ya
başqa atomların toqquşması
ionların yaranmasına səbəb
olur.

Məcburi rəqslər sistemdə hər
hansı bir kənar dövrü təsir
nəticəsində baş qaldıran
rəqslərdir.

Kation müsbət yüklü ion.

იონი.

კათოდი ელექტრული ენერჯის წყაროს უარყოფითი პოლუსი ან ხელსაწყოს ელექტროდი, რომელსაც წყაროს უარყოფით პოლუსთან აერთებენ.

კალორიმეტრი ხელსაწყო სხვადასხვა კალორიმეტრული სიდიდეების განსასაზღვრად.

კაპილარი ვინრო ჭურჭელი 1მმ-ზე მცირე მახასიათებელი განივკვეთით.

კვანტური მექანიკა ფიზიკური თეორია, რომელიც იძლევა მიკრონაწილაკების (ელექტრონები, ატომები, მოლეკულები და ა.შ) აღწერის საშუალებას და ადგენს მოცემულ გარე ველებში მოძრაობის კანონებს.

კილოგრამი საერთაშორისო ეტალონი კილოგრამის მასა ინახება ზომებისა და წონების საერთაშორისო ბიუროში (ქ. სერვი, პარიზთან) და წარმოადგენს პლატინა-ირიდიუმის შენაღობის (90% პლატინა, 10% ირიდიუმი) ცილინდრს, რომლის

Katod elektrik enerjisi

mənbəsinin mənfı qütbü və ya cihazın elektrodu, onu mənbənin mənfı qütbü ilə birləşdirirlər.

Kalorimetr müxtəlif

kalorimetrik kəmiyyətlərin müəyyənləşdirilməsi üçün avadanlıq.

Kapilyar 1 mm-dən aşağı enlikləri olan ensiz qab.

Kvant mexanikası fiziki

nəzəriyyə, mikrozərrəciklərin (elektronlar, atomlar, mollekullar və s.) təsviri imkanını verir və verilən kənar şəhələrdə hərəkət qanunlarını təyin edir.

Kiloqram beynəlxalq etalon kiloqramın kütləsi ölçülərin və çəkilərin beynəlxalq bürosunda saxlanılır (Serv ş., Paris yaxınlığında) və platin-iridium ərintisinin (90% platin, 10% iridium) silindrini təqdim edir, onun diametri və yüksəkliyi 39

დიამეტრი და სიმაღლეა 39 მმ. თავდაპირველად კილოგრამს განსაზღვრავდნენ, როგორც ერთი ლიტრი სუფთა წყლის მასას 4 °C ტემპერატურაზე სტანდარტული ატმოსფერული წნევის ქვეშ.

კინემატიკა მექანიკის ნაწილი, რომელიც სწავლობს მოძრაობების აღწერის საშუალებებს და ამ მოძრაობების აღმწერ სიდიდეებს შორის კავშირს მათი მასისა და მათზე მოქმედი ძალების გათვალისწინების გარეშე.

კინესკოპი მიმღები სატელევიზიო ელექტრონულ-სხივური მილაკი, რომელიც ელექტრონულ სიგნალებს გარდაქმნის ვიდეოგამოსახულებად.

კინეტიკური ენერგია მექანიკური ენერგიის სახეობა, მოძრავი სხეულის ენერგია. სიდიდე, რომელიც ტოლია სხეულის მასისა და სიჩქარის კვადრატის ნახევრისა. იგი აღინიშნება ფორმულით $E=mv^2/2$.

კლასიკური მექანიკა ფიზიკური

mm-dir. İlk dəfə kiloqramı bir litr təmiz suyun kütləsinin 4 °C temperaturda standart atmosfer təzyiqi altında təyin edirdilər.

Kinematika mexikanın hissəsi, hərəkətin təsviri vasitələrini öyrənir və bu hərəkəti təsvir edən kəmiyyətlər arasında əlaqəni, onların kütləsi və onlara təsir göstərən qüvvələrin nəzərə alınması xaricində.

Kineskop qəbuledici televiziya elektron-şüa borucuğu. O, elektrik siqnalları videogörüntüyə dəyişdirir.

Kinematik enerji mexaniki enerjinin növlərindən biri, hərəkətdə olan cismin enerjisi. Cismin kütləsi və sürətinin kvadrat yarısına bərabər kəmiyyət. O, $E=mv^2/2$ düsturu ilə qeyd edilir.

Klassik mexanika fiziki

თეორია, რომელიც ადგენს მაკროსკოპული სხეულების მოძრაობის კანონებს სინათლის სხივის სიჩქარეზე გაცილებით ნაკლებ სიჩქარეებით მოძრაობის შემთხვევაში. კლასიკური მექანიკის საფუძველს ნიუტონის კანონები წარმოადგენს.

კოლიმატორი ოპტიკური სისტემა, რომელის პარალელურ სხივთა კონის მისაღებად გამოიყენება.

კონდენსაცია ნივთიერების გადასვლის პროცესი აირადი მდგომარეობიდან თხევად ან კრისტალურ მდგომარეობაში. თანახლავს სითბოს გამოყოფა. მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ბუნებაში (ღრუბლების, ნისლის, ცვირის და სხვ. წარმოქმნა).

კონვექცია თბოგადაცემის ერთ-ერთი ხერხი, როდესაც ენერგია გადააქვს აირის ან სითხის ჭავლს,

კონსერვატული ძალები ძალები, რომელთა მუშაობა არ არის დამოკიდებული ტრაექტორიის ფორმაზე, არამედ

ნაზერიყადრ, qüvvələr sisteminin təsiri altında cisimlərin hərəkətini təsvir edən fizika qanunlarını əhatə edir. Klassik mexanikanın əsasını Nyuton qanunları təqdim edirlər.

Kolimator optik sistem, paralel şüalar topasının qəbulu üçün istifadə edilir.

Kondensasiya qaz halında olan bir maddənin kimyəvi tərkibini saxlamaqla maye damcıları şəklində və ya kristal vəziyyətdə şəkildəyişdirməsidir. İstilik ayırır. Təbiətdə önəmli rol oynayır (buludların, dumanın və sairənin yaranması).

Konveksiya istiliyin ötürülməsi üsullarından biri, bu zaman enerji qazın və ya mayenin cərəyanını keçirir

Konservativ qüvvələr trayektoriyanın formasından asılı olmayan iş, yalnız başlanğıc və son nöqtələrin yerləşməsilə

განისაზღვრება მხოლოდ სანყისი და საბოლოო წერტილების მდებარეობებით.

კოჰერენტულობა რამდენიმე რხევითი ან ტალღური პროცესის დროში მიმდინარეობის შეთანხმება. კოჰერენტული ენოდება რხევებს ერთნაირი სიხშირით (ტალღის სიგრძით) და მუდმივი ფაზათა სხვაობით. კოჰერენტულობა ინტერფერენციის აუცილებელი პირობაა.

კრისტალები მყარი სხეულები, რომელთაც შემადგენელი ნაწილაკების (ატომების, იონების, მოლეკულების) მოწესრიგებული ურთიერთგანლაგება აქვთ.

კრისტალიზაცია სპეციალურ დანადგარებში ან ქიმიური რეაქციებისას ორთქლისგან, ხსნარისგან, ნაღობისგან კრისტალების წარმოქმნის პროცესი.

კრიტიკული მასა ბირთვული სანვავის (ურანის, პლუტონიუმის) უმცირესი მასა რომლის დროსაც ხდება ჯაჭვური რეაქცია.

müəyyənləşdirən qüvvələr.

Koherentlik bir neçə rəqs və dalğa prosesi vaxtında davamın razılaşdırılması. Koherent rəqslər eyni tezliklə (dalğanın uzunluğu ilə) və daimi mərhələlərin fərqi ilə. Koherentlik interfensiyanın lazımı şətidir.

Kristallar möhkəm cisimlər, onların tərkib hissəciklərinin (atomlarının, ionlarının, mollekullarının) qaydaya salınmış qarşılıqlı yerləşməsi var.

Kristallaşdırma xüsusi qurğularda və ya kimyəvi reaksiyalar zamanı buxardan, məhluldan, ərintidən kristalların yaradılması prosesi.

Tənqidi kütlə nüvə yanacaqlarının (uranın, plutoniumun) ən aşağı kütləsi, bu zaman zəncirvari reaksiya

კრიტიკული მდგომარეობა ნივთიერების მდგომარეობა, რომელიც ხასიათდება კრიტიკული წნევით, ტემპერატურით და მოცულობით.

კულონის კანონი ელექტროდინამიკის ძირითადი კანონი, რომელიც გამოხატავს ორი უძრავი წერტილოვანი მუხტის ურთიერთქმედების ძალის დამოკიდებულებას მათ შორის მანძილზე.

ლენცის წესი (კანონი) წესი, რომელიც განსაზღვრავს ელექტრომაგნიტური ინდუქციის დროს აღძრული დენების მიმართულებას. ლენცის წესი არის ენერჯის შენახვის კანონის შედეგი.

ლინზა გამჭვირვალე ოპტიკური მინა, რომელიც შემოსაზღვრულია ორი უპირატესად სფერული ზედაპირით.

ლორენცის ძალა ძალა, რომელიც B ინდუქციის მაგნიტურ ველში, v სიჩქარით მოძრავ, q მუხტის მქონე დამუხტულ ნაწილაკზე

Tənqidi vəziyyət tənqidi təzyiqlə, temperaturla və həcmə xarakterizə edilən maddələrin vəziyyəti

Kulon qanunu

elektrodinamikanın əsas qanunu, iki daşınmaz nöqtəli yükün qarşılıqlı qüvvəsinin yanaşmasını ifadə edir.

Lens qaydası (qanun)

elektromaqnit induksiya zamanı hərəkətə gəlmiş elektriklərin istiqamətini müəyyənləşdirir. Lens qaydası enerjinin saxanılması nəticəsidir. Lens qaydası enerjinin saxlanması qanunu nəticəsidir.

Linza şəffaf optik şüşədir. O, iki əsas kürə səthi ilə əhatə olunur.

Lorens qüvvəsi B

induksiyasının maqnit sahəsində, v sürətilə hərəkət edən, q yükünə malik qüvvələr yüklü hissəciklərə

მოქმედებს.

ლუპა შემკრები ლინზა ან მცირე ფოკუსური მანძილის (10 - 100 მმ) მქონე ლინზათა სისტემა, იძლევა 2-50-ჯერად გადიდებას.

მაგნეტიზმი მოვლენათა ერთობლიობა, რომელიც ელექტრულ დენებს, ელექტრულ დენებსა და მაგნიტებს შორის, მაგნიტებს შორის ურთიერთქმედებასთანაა დაკავშირებული. ნივთიერებაში მიმდინარე ყველა ფიზიკურ-ქიმიურ პროცესებში ვლინდება.

მაგნეტიკები ნივთიერებები, რომლებსაც მაგნიტურ ველში დამაგნიტების, ე.ი. საკუთარი მაგნიტური ველის შექმნის უნარი აქვთ.

მაგნიტი დამაგნიტებული ე.ი. მაგნიტური ველის შემქმნელი სხეული. მაგნიტის თვისებები ზოგიერთ მინერალს გააჩნია (მაგ., მაგნიტური რკინა), დამაგნიტებულ მაგნიტურ მასალას (მუდმივი მაგნიტი) და ელექტრომაგნიტებს.

მაგნიტური ველი ელექტრომაგნიტური ველის გამოვლინების

ტაის გოტაირლარ.

Lupa topa linza və ya kiçik fokuslu məsafəyə (10-100 mm) malik linzalar sistemi, 2-50 dəfə böyütmək imkanını verir.

Maqnetizm hadisələrin birliyi. Elektrik cərəyanları, elektrik cərəyanları və maqnitlər arasında, maqnitlər arasında qarşılıqlı təsirlə əlaqədardır. Maddədə baş verən bütün fiziki-kimyəvi proseslərdə müşahidə olunur.

Maqnetiklər maqnit sahədə maqnitləşdirmə, b.a. özünün maqnit sahəsini yaratmaq bacarığı olan maddələr.

Maqnit maqnit sahədə maqnitləşdirmə, b.a. özünün maqnit sahəsini yaradan cisim. Maqnitin xassələri bəzi mineralda vardır (məs., maqnit dəmir), maqnitləşdirilmiş maqnit materialın (daimi maqnit) və elektromaqnitlərin.

Maqnit sahəsi elektromaqnit sahəsinin aşkarlanmasının

ერთ-ერთი ფორმა. მოქმედებს მხოლოდ მოძრავ ელექტრულ მუხტზე (დამუხტულ სხეულზე), დენიან გამტარებზე და ნაწილაკებზე ან სხეულებზე, როლებსაც მაგნიტური მომენტი გააჩნიათ და ამავე ობიექტებზე იქმნება.

მაგნიტური ინდუქცია ვექტორული სიდიდე, რომელიც მაგნიტური ველის მოქმედების რაოდენობრივი შეფასებისათვის გამოიყენება.

მაიკელსონის ცდა ცდა, რომელიც ჩატარდა დედამიწის მოძრაობის სინათლის სხივის სიჩქარეზე გავლენის განსასაზღვრად. მაიკელსონის ცდის უარყოფითი შედეგი გახდა ფარდობითობის თეორიის ერთ-ერთი ექსპერიმენტული საფუძველ-თაგანი.

მანომეტრი სითხეებისა და გაზების წნევის გამზომი ხელსაწყო.

მანძილი სხეულებს შორის დაშორების რიცხვითი (რაოდენობრივი) აღწერა. მათემატიკაში და ფიზიკაში მანძილი არის მეტრიკის

formalarından biri. Yalnız hərəkətdə olan elektrik yükə (yükü cisimlərə), elektrikli naqillərə və hissəciklərə və ya cisimlərə təsir göstərir, hansıların maqnit momenti vardır və eyni obyekt kimi yaranırlar.

Maqnit induksiya vektor kəmiyyəti, ondan maqnit sahəsinin təsirinin kəmiyyət qiymətləndirilməsi üçün istifadə olunur.

Maykelsonun sınağı Yer in hərəkətinin işıq şüasının sürətinə təsirin müəyyənləşdirilməsi üçün keçirilən sınaq. Maykelsonun sınağının mənfi nəticəsi nisbilik nəzəriyyəsinin eksperimental əsaslarından biri oldu.

Manometr mayelərin və qazların təzyiqini ölçən cihaz.

Məsafə cisimlər arasında aranın ədədi təsviri. Riyaziyyatda və fizikada məsafə metrikanın skalyar

სკალარული ფუნქცია, რომელიც არის მანძილის ცნების ყოველდღიური გაგების განზოგადება. როგორც წესი, „მანძილი A-დან B-მდე“ იგივეა რაც „მანძილი B-დან A-მდე“.

მასა მატერიის ინერტულობის და გრავიტაციული თვისებების ერთ-ერთი ძირითადი ფიზიკური მახასიათებელი სიდიდე.

მასის ატომური ერთეული მასის ერთეული, რომელიც ტოლია 12 მასური რიცხვის მქონე ნახშირბადის იზოტოპის მასის $1/12$ -ის.

მასური რიცხვი ატომბირთვში ნუკლონების (პროტონებისა და ნეიტრონების) საერთო რიცხვი; ჩვეულებრივ მიუთითებენ ქიმიური ელემენტის სიმბოლოს მარცხნივ ზედა კუთხეში (მაგ. ${}^4\text{He}$).

მატერიალური წერტილი უსასრულოდ მცირე ზომების მქონე სხეულის აზრობრივი მოდელი, რომელსაც მიუხედავად ზომების უსასრულო სიმცირისა, აქვს მასა. რეალური სხეული შეიძლება განხილულ იქნას როგორც

funkciyasıdır, hansı ki, məsafə anlayışının gündəlik anlayışıdır. Bir qayda olaraq, “A-dan B-yə qədər məsafə” “B-dən A-ya qədər məsafə” ilə eynidir.

Kütlə materiyanın ətalətinin və cazibə xassəsinin əsas fiziki səciyyəli kəmiyyəti.

Kütlənin atom vahidi kütlə vahidi, 12 kütlə ədədi olan karbon izotopunun $1/12$ -nə bərabərdir.

Kütlə ədədi atomnüvəsində nuklonların (protonların və neytronların) ümumi ədədi; adətən kimyəvi elementin simvolunu göstərir, simvolun sol yuxarı küncündə (məs., ${}^4\text{He}$)

Maddi nöqtə sonsuz sayda kiçik ölçüləri olan cismin məntiqi modeli, hansının ölçülərin sonsuz xırdalığına baxmayaraq kütləsi vardır. Real cisim maddi nöqtə kimi təhlil edilə bilər, əgər onun ölçüsü başqa

მატერიალური წერტილი, თუ მისი ზომები მცირეა სხვა მახასიათებელ ზომებთან შედარებით, რომლებიც მნიშვნელოვანია მოცემული ამოცანისთვის. მაგ., დედამიწის ირგვლივ თანამგზავრის მოძრაობისას თანამგზავრი შეიძლება ჩავთვალოთ მატერიალურ წერტილად, რადგან მისი საკუთარი ზომები იმდენად მცირეა დედამიწამდე მანძილზე და თანამგზავრის ორბიტის სიგრძეზე, რომ შეიძლება მათი უგულებელყოფა.

მეორე კოსმოსური სიჩქარე მინიმალური სიჩქარე, აუცილებელი იმისთვის, რათა დედამიწიდან გაშვებულმა საფრენმა აპარატმა იმოძრაოს პარაბოლურ ტრაექტორიაზე და გახდეს მზის ხელოვნური თანამგზავრი. მეორე კოსმოსური სიჩქარეა 11,168 კმ/წმ.

მესამე კოსმოსური სიჩქარე მინიმალური სიჩქარე, აუცილებელი რათა დედამიწიდან გაშვებულმა კოსმოსურმა აპარატმა დატოვოს

ხარაქერიკ ოლქულერლ მუყაყისედ მ აზდირსა. Məsələn, Yerin ətrafında peykin hərəkəti zamanı peyki maddi nöqtə kimi hesab edə bilərik, çünki onun öz ölçüləri Yerə qədər məsafədən və peykin orbitasının uzunluğundan o qədər azdır ki, onlara etinasız yanaşmaq olar.

İkinci kosmik sürət minimal sürət, onun üçün lazımdır ki, Yerdən buraxılmış uçuş aparatı parabolic trayektoriyada hərəkət etsin və günəşin süni peyki olsun. İkinci kosmik sürət 11,168 km/san-dir.

Üçüncü kosmik sürət minimal sürət, onun üçün lazımdır ki, Yerdən buraxılan kosmik aparat günəş sistemini tərk etsin.

მზის სისტემა. დედამიწის ზედა-
პირთან მესამე კოსმოსური
სიჩქარეა 16,67 კმ/წმ.

მექანიკა ფიზიკის ნაწილი - სივრცე-
ში სხეულთა ურთიერთგადაა-
დგილების და ამავე დროს მათ
შორის ურთიერთქმედების
შესახებ. იყოფა კინეტიკად,
დინამიკად და სტატიკად.

მექანიკური ენერგია სისტემის
სხეულთა ან მათი ნაწილების
მოძრაობისა და ურთიერთ-
ქმედების ენერგია. ტოლია ამ
სისტემის კინეტიკური და
პოტენციური ენერგიების ჯამის.

მექანიკური მოძრაობა დროის
განმავლობაში სივრცეში
სხეულის სხვა სხეულების მიმართ
მდებარეობის ცვლილების
პროცესი.

მექანიკური მუშაობა სხეულზე მოქ-
მედი მუდმივი ძალის მოდულისა
და ძალის მიმართულებით
გავლილი მანძილის ნამრავლი.

მზის ბატარეა მოწყობილობა, რო-
მელიც სინათლის ენერგიას უშუა-
ლოდ ელექტრულ ენერგიად

Yerin səthi ilə üçüncü
kosmik sürət 16,67 km/san-
dir.

Mexanika fizikanın hissəsi –
məkanda cisimlərin qarşı-
lıqlı yerdəyişməsi və eyni
zamanda onlar arasında
qarşılıqlı hərəkət haqqında
elmdir. Kinetikaya, dinami-
kaya və statikaya bölünür.

Mexaniki enerji sistemin
cisimlərinin və ya onların
hissələrinin hərəkətinin və
qarşılıqlı təsirinin enerjisi.
Bu sistemin kinetik və
potensial enerjilərinin
cəminə bərabərdir.

Mexaniki hərəkət vaxt
ərzində məkanda cismin
başqa cisimlərə qarşı
yerləşməsinin dəyişməsi
prosesi.

Mexaniki iş cismə təsir edən
daimi qüvvənin modulu və
qüvvə istiqamətində
keçilmiş məsafənin vuruğu.

Günəş batareyası işıq
enerjisini birbaşa elektrik
enerjisinə çevirən

გარდაქმნის.

მთვარე დედამიწის ერთადერთი ბუნებრივი თანამგზავრი. მას რაიმე ფორმალური სახელი, გარდა მთვარისა, არ გააჩნია, თუმცა ზოგადად მეცნიერულ შრომებში მას „ლუნა“-დაც (ზედს. ლუნარული) მოიხსენიებენ (ლათ. Luna). მისი სიმბოლოა ნახევარმთვარე. მთვარის საშუალო სიშორე დედამიწიდან 384 399 კმ-ია. პერიგეუმში მანძილი 363 104 კმ -ია და აპოგეუმში 405 696 კმ. დიამეტრი 3 476 კმ-ია. მთვარე ბნელი და ცივი, „ბრმა“ ციური სხეულია, რომელიც მზისგან არეკლილი სინათლით ანათებს, იგი მზიდან გამოსხივებული სინათლის მხოლოდ 7%-ს ირეკლავს.

მიზიდულობა ორი ნებისმიერი სხეულის ურთიერთმიზიდვა, გამოწვეული მათი მასებით. მიზიდულობა განსაზღვრავს პლანეტების მოძრაობის ორბიტებს, ციური სხეულების წონასწორობის ფიგურებს,

avadanlıq.

Ay Yerin yeganə təbii peykidir. Onun Aydan başqa hər hansı bir rəsmi adı yoxdur, amma ümumiyyətlə elmi işlərdə onu “luna” da adlandırırlar (lat. Luna). Onun simvolu aypar adır. Yer və Ayın mərkəzləri arasındakı məsafə orta hesabla 384 399 kilometrdir. Periqeumda məsafə 363104 km-dir və apoqeumda 405 696 km-dir. Diametri 3 476 km-dir. Ay qaranlıq və soyuq, “kor” səma cismidir. O, günəşdən əks olunan işıqla işıqlanı, günəşdən şüalanmış işığın yalnız 7%-ni əks etdirir.

Cazibə kütlələrinə görə iki hər hansı bir cismin bir-birini cəzb etməsi. Cazibə planetlərin hərəkət orbitalarını müəyyənləşdirir, səma cisimlərinin tarazlığı fiqurlarını, xətlərini və s.

მოქცევის ხაზებს და ა.შ.

მიზიდულობის ნიუტონის კანონი

იგივე, რაც მსოფლიო მიზიდულობის კანონი.

მიზიდულობის ძალა გრავიტაციული ურთიერთქმედება, მსოფლიო მიზიდულობის კანონი, მიზიდულობა.

მიკროამპერი ამპერის მემილიონ-ნედი ნაწილი.

მიკროამპერმეტრი მიკროამპერების გასაზომო ხელსაწყო.

მიკროვოლტი ვოლტის მემილიონ-ნედი ნაწილი

მიკრომანომეტრი (mikros) „პატარა“ და „მანომეტრი“ მგრძნობიარე მანომეტრი წნევის მცირე სხვაობათა გასაზომად.

მიკრონაწილაკები Gk. mikros „პატარა“, „მცირე“ ძალიან მცირე მასის მქონე ნაწილაკები, ისეთები, როგორიცაა ელემენტარული ნაწილაკები, აგრეთვე ატომგულები, ატომები, მოლეკულები; მ.-ის მოძრაობას აღწერს კვანტური მექანიკა.

მიკროსკოპი ოპტიკური ხელსაწყო

Cazibənin Nyuton qanunu

ümumdünya cazibə qanunu ilə eynidir.

Cazibə qüvvəsi qravitasiyanın qarşılıqlı təsiri, ümumdünya cazibə qanunu.

Mikroamper amperin memilions hissəsi.

Mikroampermetr mikroamperlərin ölçü vasitəsi

Mikrovolt voltun memilions hissəsi

Mikromanometr (micros) “kiçik” və “manometr” həssas manometer təzyiğin kiçik fərqlərini ölçmək üçün istifadə olunur.

Mikrohissəciklər Gk.mikros “kiçik” çox kiçik kütləsi olan hissəciklər, məsələn, elementar hissəciklər, eləcə də atomlar, molekkullar; mikrohissəciyin hərəkətini kvant mexanikası təsvir edir.

Mikroskop gözələ

თვალთ უხილავი საგნების
დასანახად.

მიკროფონი (mikros და phōnē) „პა-
ტარა“ და „ბგერა“ მონყობილო-
ბა, რომელიც ბგერითს რხევებს
გარდაქმნის ელექტრულ რხევე-
ბად ხმის დიდ მანძილზე გადასა-
ცემად ან მის გასაძლიერებლად.

მილი (mile) სიგრძის საზომი
არამეტრული ერთეული,
რომელსაც ახლა უპირატესად
საზღვაო საქმეში იყენებენ;
საერთაშორისო საზღვაო მილი
უდრის 1, 85 კმ-ს.

მილი- (L. mille „ათასი“) რთული
სიტყვის პირველი შემადგენელი
ნაწილი; აღნიშნავს მეათასედ
ნაწილს ძირითადი ერთეულისას,
რომელიც მოცემულია სიტყვის
მეორე ნაწილში. მაგ.,
მილიმეტრი. მილიგრამი.

მილიამპერი ამპერის მეათასედი
ნაწილი.

მილიამპერმეტრი (mille) „ათასი“ და
„ამპერმეტრი“ ამპერმეტრი,
რომლითაც დენის ძალას
ზომავენ მილიამპერებით.

görünməyən əşyaları
görmək üçün optik
avadanlıq.

Mikrofon (mikros və phone)
“kiçik” və “səs” cihazı. O,
səs rəqslərini səsin uzaq
məsafəyə ötürülməsi və ya
onun gücləndirilməsi üçün
elektrik rəqslərə çevirir

Mil (mile) uzunluq ölçü qeyri-
metrik vahid, onu indi
əsasən dəniz işlərində
istifadə edirlər; büynəlxalq
dəniz mili 1,85 km-ə
bərabərdir.

Mil (L. mille “min”) mürəkkəb
sözün birinci tərkib hissəsi;
əsas vahidin mində bir
hissəsini bildirir, hansı ki,
sözün ikinci hissəsində
verilmişdir. Məs.,
millimetr. Milliqram.

Milliamper amperin mində bir
hissəsi.

Milliampermetr (mille) “min”
və “ampermetr” onunla
elektrik qüvvəsini
milliampermetrlərlə

მილივოლტი ვოლტის მეათასედი ნაწილი.

მილიმეტრი მეტრის მეათასედი (სანტიმეტრის მეათედი) ნაწილი.

მოკლე ჩართვა ელექტრული წრედის ორი განსხვავებული პოტენციალის მქონე წერტილის გაუთვალისწინებელი შეერთება ძალიან მცირე წინააღობით.

მოლეკულა ნივთიერების უმცირესი მდგრადი ნაწილი, რომელსაც აქვს ამ ნივთიერების ყველა ქიმიური თვისება და შედგება ერთნაირი (მარტივი ნივთიერებები) ან სხვადასხვა (რთული ნივთიერებები) ატომებისგან, რომლებიც ქიმიური ბმებით არიან გაერთიანებულნი.

მოლეკულური მასა მოლეკულის მასა, გამოსახული მასის ატომურ ერთეულებში.

მოლეკულური ფიზიკა ფიზიკის ნაწილი, რომელიც სწავლობს სხეულების ფიზიკურ თვისებებს, აგრეგატული მდგომარეობების

өлçürler.

Millivolt voltun mində bir hissəsi

Millimetr metrin mində bir hissəsi (santimetrin onda biri)

Qısa qapanma elektrik dövrənin iki fərqli potensiala malik nöqtəsinin nəzərdə tutulmayan birləşməsi, çox kiçik müqavimətlə.

Molekul maddənin ən aşağı sabit hissəsi, bu maddənin bütün kimyəvi xassələri və eyni (sadə maddələr) və ya müxtəlif (mürəkkəb maddələr) atomlardan ibarətdir, onlar kimyəvi birləşmələrə birləşirlər.

Molekul kütləsi molekulun kütləsi, kütlənin atom vahidlərində ifadə olunurlar.

Molekul fizikası fizikanın hissəsi, cisimlərin fiziki xassələrini, cisimlərin molekulyar quruluşu ilə,

თავისებურებებს და ფაზური გადასვლების პროცესებს სხეულების მოლეკულურ აგებულებასთან, მოლეკულათაშორის ურთიერთქმედების ძალებთან და ნაწილაკების (ატომები, იონები, მოლეკულები) სითბურ მოძრაობასთან დამოკიდებულებაში.

მოლი ნივთიერების რაოდენობის საზომი ერთეული.

მოლური მასა ერთი მოლი ნივთიერების მასა.

მონოკრისტალები ერთეული კრისტალები ერთიანი კრისტალური მესერიით. წარმოიქმნება ბუნებრივ პირობებში ან ხელოვნურად იზრდება.

მოძრაობის განტოლება მატერიალურის წერტილის სივრცეში მოძრაობისას მისი კოორდინატების დროში ცვლილების კანონი.

მოძრაობის რაოდენობა იგივე, რაც იმპულსი.

მსოფლიო მიზიდულობის კანონი ნიუტონის მიზიდულობის კანონი: ყველა სხეული იზიდავს

molekullararası qarşılıqlı təsir qüvvələri və hissəciklərin (atomlar, ionlar, molekullar) istilik hərəkəti ilə yanaşmada aqrebat vəziyyətlərin xassələri və mərhələlərlə keçid proseslərini öyrənir

Mol maddənin ölçü kəmiyyət vahidi

Mol kütləsi bir mol maddə kütləsi

Monokristallar vahid Kristal meseri ilə vahid kristallar. Təbii şərtlərdə yaranır və ya süni olaraq böyüürlər.

Hərəkətin tənliyi maddi nöqtənin məkanda hərəkət zamanı onun koordinatlarının zamanda dəyişməsi qanunu.

Hərəkətin sayı impulsda olduğu kimi

Ümumdünya cazibə qanunu Nyutonun cazibə qanunu: onların kütlələrinin vuruğu ilə birbaşa mütənasib olan

ერთმანეთს ძალით, რომელიც პირდაპირპროპორციულია მათი მასების ნამრავლისა და უკუპროპორციულია მათ შორის მანძილის კვადრატის.

მუდმივი დენი ელექტრული დენი, რომლის ძალა და მიმართულება არ იცვლება დროის განმავლობაში.

მუდმივი ძრავა (ლათ. Perpetuum Mobile) წარმოსახვითი მოწყობილობა, რომლითაც მიიღებელი ენერგია მასზე დახარჯულ ენერგიაზე მეტია.

მუხტი ელემენტარული ნაწილაკებისთვის დამახასიათებელი სიდიდე, რომელიც განსაზღვრავს მათი ელექტრომაგნიტური ურთიერთქმედების ინტენსივობას.

მყარი სხეული ნივთიერების ერთ-ერთი აგრეგატული მდგომარეობა, რომელიც დანარჩენი აგრეგატული მდგომარეობებისგან (თხევადი, აირისებრი, პლაზმური) განსხვავდება ფორმის მდგრადობითა და ატომების სითბური მოძრაობის

ვə aralarındaki məsafənin kvadratına əks-mütənəşib olan bütün cisimlər bir-birini qüvvə ilə cəzb edir.

Daimi elektrik elektrik cərəyanı, hansının qüvvəsi və istiqaməti vaxt ərzində dəyişmir.

Daimi mühərrik (lat. Perpetuum Mobile) təsviri qurğu, onunla alınan enerji ona xərclənən enerjindən artıqdır.

Yük elementar hissəciklər üçün xarakterik olan kəmiyyət. O, onların elektromaqnit qarşılıqlı təsirinin intensivliyini müəyyənləşdirir.

Bərk cisim maddənin aqreqat vəziyyətindən biri, digər aqreqat vəziyyətdən (maye, qaz, plazma) formanın vəziyyəti və atomların istilik hərəkətinin xarakteri ilə fərqlənir. Möhkəm cisim kristal və ya amorf ola bilər. Kristal cisimlər atomların

ხასიათით. მყარი სხეული შეიძლება იყოს კრისტალური ან ამორფული. კრისტალური სხეულები ხასიათდება შორი წესრიგით ატომთა განლაგებაში, ამორფულ სხეულებში კი შორი წესრიგი არ არსებობს.

ნამდვილი გამოსახულება იხ. ოპტიკური გამოსახულება.

ნახევარგამტარები ნივთიერებები, რომელთა წინააღმდეგობა (ელექტროგამტარობას) ოთახის ტემპურატურაზე აქვთ შუალედური მნიშვნელობა ლითონისა და დიელექტრიკის წინააღმდეგობებს (ელექტროგამტარობებს) შორის.

ნახევარდაშლის პერიოდი დრო, რომლის განმავლობაშიც არამდგრადი ნაწილაკების რაოდენობა ორჯერ მცირდება.

ნეიტრონი ელექტრულად ნეიტრალური ელემენტური ნაწილაკი. პროტონთან ერთად შედის ატომბირთვის შემადგენლობაში. თავისუფალ მდგომარეობაში ნეიტრონი არამდგრადია: იშლება პროტონად, ელექტრონად და

yerləşməsində aralı cərgə qaydası ilə xarakterizə olunurlar, amorf cisimlərdə isə aralı qayda yoxdur.

Həqiqi təsvir baxın optik təsvir

Yarımnəqillər maddələr, onların rezistorlarının (elektrik ötürücülüyü) orta temperaturunda dəmir və dielektrik rezistorlar (elektrik ötürücləri) arasında orta əhəmiyyətləri vardır.

Yarımparçalanma dövrü bu dövr ərzində qeyri-sabit hissəciklərin sayı iki dəfə azalır.

Neytron elektrik cəhətdən neytral element hissəciyi. Protonla birlikdə atom-nüvənin tərkibinə daxildir. Sərbəst vəziyyətdə neytron qeyri-sabitdir: protonlara, elektronlara və antineytronlara parçalanır

ანტინეიტრინოდ (ნახევარდაშლის პერიოდია დაახლოებით 1000 წმ).

ნიუტონი ძალის ერთეული.

ნიუტონის კანონები დინამიკის სამი ძირითადი კანონი, სხეულზე ძალის მოქმედებისა და მის მოძრაობის შესახებ. კანონები ჩამოაყალიბა ფიზიკოსმა ისააკ ნიუტონმა. კანონები საფუძველია კლასიკური მექანიკისა.

ნიუტონის კანონები სამი კანონი, რომელიც საფუძველად უდევს კლასიკურ მექანიკას.

ნუკლონი პროტონებისა და ნეიტრონების, ანუ ატომბირთვის შემადგენელი ელემენტური ნაწილაკების ზოგადი დასახელება.

ობიექტი ოპტიკური ხელსაწყოების ნაწილი, ლინზათა სისტემა, რომელიც მიმართულია საგნისკენ.

ოპტიკა ფიზიკის განყოფილება, რომელიც სწავლობს სინათლის (ოპტიკურ) მოვლენებს, სინათლის ბუნებასა და მის ურთიერთ-

(yarımparçalanma müddəti təxminən 1000 saniyədir)

Nyuton qüvvə vahidi

Nyuton qanunları cisim

üzərində qüvvənin təsiri və onun hərəkəti haqqında dinamikanın üç əsas qanunları. Qanunları fizik İsaak Nyuton formalaşdırmışdır, qanunlar klassik mexikanın əsasıdır.

Nyuton qanunları klassik

mexikanın əsasını təşkil edən üç qanun.

Nuklon protonlar və

neytronların, yəni atomnüvəsinin tərkib elementar hissəciklərinin ümumi adı.

Obyekt optik cihazın bir

hissəsi, əşyaya istiqamətlənən linzalar sistemi.

Optika işıq (optik)

hadisələrini, işığın təbiəti və onun materiya ilə qarşılıqlı təsirini öyrənən fizika

ქმედებას მატერიასთან.

ოპტიკური გამოსხივება

ელექტრომაგნიტური გამოსხივება, რომლის ტალღის სიგრძეები არის 10მმ-დან 1 მმ-მდე 4 ინტერვალში. ოპტიკურ გამოსხივებას განეკუთვნება ინფრარაწითელი გამოსხივება, ხილული გამოსხივება და ულტრაიისფერი გამოსხივება.

ოპტიკური პრიზმა გამჭვირვალე

ნივთიერებისგან დამზადებული სხეული, შემოსაზღვრული ორი არაპარალელური სიბრტყით, რომლებზეც ხდება სინათლის გარდატეხა. გამოიყენება ოპტიკურ და სპექტრულ ხელსაწყოებში.

ოპტიკური სარკე სხეული გაპრიანებული ან ამრეკლი ნივთიერებით (ვერცხლი, ოქრო, ალუმინი და ა.შ.) დაფარული

გედაპირით, რომელზეც სარკული არეკვლა ხდება.

ოპტიკური ძალა ლინზის ფოკუსური

მანძილის შებრუნებული სიდიდე.

ოსცილატორი (oscillum) „რხევა“

ჭობა

Optik şüalandırma

elektromagnit şüalandırma, onun dalğasının uzunluđu 4 intervalda 10nm-dən 1 mm-ə qədərdir. Optik şüalandırmaya infraqırmızı şüalandırma, görünən şüalandırma və ultrabənövşəyi şüalandırma aiddir.

Optik prizma şəffaf

maddədən hazırlanmış cisim, iki parallel olmayan müstəvi ilə əhatə olunur, onlarda da işığın sınması baş verir. Optik və spektr cihazlarında istifadə olunur.

Optik güzgü parlaq və ya

əksetdirən maddə ilə (gümüş, qızıl, alüminium və s.) örtülü səthi olan cisim, onda güzgü əksətdirməsi baş verir.

Optik qüvvə linzanın fokus

məsafəsinin çevrilmiş kəmiyyəti

Ossilator (oscillum) “rəqs”

სხეულთა ყოველგვარი სისტემა, რომელსაც აქვს მექანიკური, ელექტრომაგნიტური და სხვა რხევების შესრულების უნარი.

პასკალი წნევის ერთეული.

პასკალის კანონი ჰიდროსტატიკის ძირითადი კანონი: სითხის ან აირის ზედაპირზე გარეშე ძალების მიერ წარმოებული წნევა ერთნაირად გადაეცემა ყველა მიმართულებით.

პირველი კოსმოსური სიჩქარე მინიმალური სიჩქარე, რომლის დროსაც კოსმოსურ აპარატს დედამიწის გრავიტაციულ ველში შეუძლია გადაიქცეს ხელოვნურ თანამგზავრად და იმოძრაოს წრიულ ორბიტაზე. დედამიწის ზედაპირთან: $V=7,91$ კმ/წმ.

პლაზმა იონიზებული აირი, რომელშიც დადებითი და უარყოფითი მუხტების კონცენტრაციები პრაქტიკულად ერთნაირია.

პლაზმური ფიზიკა ფიზიკის დარგი, რომელიც სწავლობს პლაზმის თვისებებს, მათ შორის, მაგნიტურ

cisimlərin hər növ sistemi, onun mexaniki, elektromaqnit və başqa rəqsləri yerinə yetirmək qabiliyyəti var.

Paskal təzyiq vahidi

Paskal qanunu

hidrostatikanın əsas qanunu: mayenin və ya qazın səthində kənar qüvvələr tərəfindən əmələ gələn təzyiq bütün istiqamətlərdə eyni şəkildə verilir.

Birinci kosmik sürət minimal

sürət, bu zaman kosmos aparatı dünyanın cazibə sahəsində süni peykə çevrilə və dairəvi orbitada hərəkət edə bilər. Yerini səthi ilə: $V=7,91$ km/san

Plazma ionlaşdırılmış qaz,

onda müsbət və mənfi yüklərin konsentrasiyaları demək olar ki, eynidir.

Plazma fizikası fizikanın

sahəsi, plazmanın, o cümlədən maqnit sahədə

ველში.

პოზიტრონი ელემენტური ნაწილაკი, რომლის მასა ტოლია ელექტრონის მასისა, აქვს დადებითი ელემენტური მუხტი და $1/2$ -ის ტოლი სპინი. ის არის ელექტრონის ანტინაწილაკი.

პოლარიზაცია ტალღების ერთ სიბრტყეში გავლა.

პოლარიზებულიობა ვექტორული ფიზიკური სიდიდე, ტოლია მცირე მოცულობის დიელექტრიკის ელექტრული მომენტის ფარდობისა ამ მოცულობასთან.

პოტენციური ენერგია მექანიკური სისტემის ენერჯიის ნაწილი, რომელიც დამოკიდებულია სისტემის ურთიერთგანლაგებასა და მათ მდებარეობაზე გარეშე ძალურ ველში. პოტენციური ენერჯიის სიდიდე დამოკიდებულია ათვლის სისტემის არჩევაზე.

პოტენციური ენერგია სიმალღებე ატანილი სხეულის ენერგია.

პრიზმა ოპტიკური ბრტყელი ზედაპირებით შემოსაზღვრული

xassələrini öyrənir.

Pozitron element hissəciyi, onun kütləsi elektron kütləyə bərabərdir, müsbət element yükü və $1/2$ -ə bərabər spini vardır. Elektronun antihissəciyidir.

Polyarlaşma dalğaların bir müstəvidə keçməsi

Polyarlaşma fiziki vektor kəmiyyəti, kiçik həcmli dielektrikin bu həcmində elektrik anının nisbətində bərabərdir.

Potensial enerji mexaniki sistemin enerjisinin hissəsidir, sistemin qarşılıqlı yerləşməsi və kənar qüvvə sahəsində onların yerləşməsindən asılıdır. Potensial enerji kəmiyyəti hesablama sisteminin seçimindən asılıdır.

Potensial enerji hündürlüyə qaldırılmış cismin enerjisi.

Prizma optik maili səthi ilə əhatə olunmuş cisimlər, onlar tezliklərin müəyyən

სხეულები, რომლებიც სისპირეთა გარკვეული დიაპაზონისათვის გამჭირვალე მასალისგანაა დამზადებული.

პროტონი სტაბილური ელემენტური ნაწილაკი დადებითი ელემენტური ელექტრული მუხტით და $1/2$ სპინით. ნეიტრონებთან ერთად შედის ყველა ქიმიური ელემენტის ბირთვის შემადგენლობაში. ნეიტრალურ ატომში პროტონების რაოდენობა ტოლია ელექტრონების რაოდენობისა. პროტონების რაოდენობა განსაზღვრავს ელემენტის ატომურ ნომერს.

პროტონი (Gk. prōtos პირველი) ნივთიერების დადებითად დამუხტული ელემენტარული ნაწილაკი, რომელიც წარმოადგენს ატომგულის შემადგენელ ნაწილს.

პროფილომეტრი ხელსაწყო, რომელიც ზედაპირის უსწორობებს კონტაქტური მეთოდით ზომავს, გაზომვის შედეგებს კი სკალაზე აითვლის.

diapazonu üçün şəffaf materialdan hazırlanmışdır.

Proton sabit elementar hissəcik müsbət element elektrik yükü ilə və $1/2$ spin ilə. Neytronlarla birlikdə bütün kimyəvi elementin nüvəsinin tərkibinə daxildir. Neytral atomda protonların sayı elektronların sayına bərabərdir. Protonların sayı elementin atom nömrəsini müəyyənləşdirir.

Proton (Gk. Prōtos birinci) maddənin müsbət yüklü elementar hissəciyi, atomnüvənin tərkib hissəsini təqdim edir.

Profilometr səthin kələkötürünü kontakt metodla ölçən cihaz, ölçü nəticələrini isə şkalada hesablayır.

რადიოაქტივობა ქიმიური ელემენტის იზოტოპების თვითნებური გარდაქმნის მოვლენა სხვა იზოტოპად, რომელსაც თან ახლავს ელემენტური ნაწილაკების, ატომბირთვებისა და ხისტი ელექტრომაგნიტური ტალღების გამოხსივება. ასხვავებენ ბუნებრივ რადიოაქტივობასა (ბუნებაში არსებული იზოტოპები) და ხელოვნურ რადიოაქტივობას (რეაქციებით მიღებული იზოტოპები).

რადიოინტერფერომეტრი იარაღი, რომელსაც რადიოასტრონომიული დაკვირვებებისათვის იყენებენ.

რადიოლოკაცია მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგი, რომლის ამოცანაა სხვადასხვა ობიექტზე რადიოტექნიკური მეთოდებით დაკვირვება, ობიექტის გამოვლენა, გარჩევა, მისი კოორდინატების გაზომვა და სხვა მახასიათებლების დადგენა, რითაც ზომავენ მანძილს ობიექტამდე, სიგნალის მოსვლის მიმართუ-

Radioaktivlik kimyəvi elementin izotoplarının öz-özünə başqa izotopa dəyişmə halı, onu elementar hissəciklərin, atomnüvələrinin və elektromaqnit dalğaların şüalandırması müşaiət edir. Təbii radioaktivliyi (təbiətdə olan izotoplar) və süni radioaktivliyi (reaksiyalarla alınan izotopları) fərqləndirirlər.

Radiointerferometr radioastronomik müşahidələr üçün istifadə edilən cihaz

Radiolokasiya vəzifəsi müxtəlif obyekt üzərində radiotexniki metodlarla müşahidə, obyektin aşkarlanması, seçilməsi, onun koordinatlarının ölçülməsi və başqa xüsusiyyətlərin təyin edilməsi olan elm və texnika sahəsi, onunla obyektə qədər məsafəni, siqnalın gəlməsi istiqamətini, obyektin

ლებას, ობიექტის მოძრაობის რადიალურსა და კუთხურ სიჩქარეებს და ა.შ.

რადიომეტრები რადიოაქტიურობის გამომომი ხელსაწყო, რომელსაც იყენებენ ელექტრომაგნიტური გამოსხივების თბური ენერჯიის გასაზომად. მეტროლოგიაში ამ ტიპის რ-ით იკვლევენ მზის რადიაციას.

რადიოტალღასატარი დიელექტრიკული არხი, რომელსაც იყენებენ რადიოტალღების გასაფრცვლებლად. არხის გვერდითი ზედაპირი არის ორი გარემოს გამყოფი საზღვარი. როცა ტალღა ამ საზღვარს გაცდება, მკვეთრად შეიცვლება დიელექტრიკული ან მაგნიტური შეღწევადობა და ელექტროგამტარობა.

რადიოტალღები ელექტრომაგნიტური ტალღები, რომელთა ტალღის სიგრძე მეტია 0,1 მმ-ზე. გამოიყენება რადიოკავშირში, რადიოლოკაციაში, რადიოასტრონომიაში და სხვ.

hərəkətinin radialını və künc sürətlərini və s. ölçürlər.

Radiometrələr radioaktivliyi ölçən cihaz, onu elektromaqnit şüalandırmanın istilik enerjisini ölçmək üçün istifadə edirlər. Metrologiyada bu tiplə günəşin radiasiyasını araşdırırlar.

Radiodalğakeçirici dielektrik kanal, onu radiodalğaların yayımlandırılması üçün istifadə edirlər. Kanalın kənar səthi ikimühtə ayıran sərhəddir. Dalğa bu sərhədi keçəndə dielektrik və ya maqnit keçirmə və elektrokeçiricilik kəskin şəkildə dəyişəcəkdir.

Radiodalğalar elektromaqnit dalğalar, onların dalğalarının uzunluğu 0,1 mm-dən çoxdur. Radiorabitədə, radiolokasiyada, radioastronomiyada və s.

რადიოტელესკოპების მიმღები

მონწყობილობა, რომელიც ანტენასთან ერთად გამოიყენება ასტრონომიული ობიექტების რადიოდიამეტრის გამოსხივების შესასწავლად.

რეაქციათა ურთიერთობის პრინციპი

წრფივად დეფორმირებადი სხეულის თვისება, რომელიც გამომდინარეობს მუშაობათა ურთიერთობის პრინციპიდან. იყენებენ მასათა გამძლეობასა და საამშენებლო მექანიკაში.

რეგენერატორი თბოტექნიკაში

მძიმე თბოგადამცემი. რომელშიც სითბოს გადაცემა ხდება თბოგადამტანის რიგრიგობით შეხებით აპარატის ერთსა და იმავე ზედაპირთან. „ცხელ“ თბოგადამტანთან შეხების დროს რეგენერატორის დროს კედლები ცხელდება. „ცივთან“ – ცივდება.

რეზისტორი ელექტრული წრედის

ელემენტი, რომლის ძირითადი დანიშნულებაა აქტიური წინაღო-

Istifadə olunur.

Radioteleskopların

qəbuledicisi antenna ilə birlikdə astronomic obyektlərin radiodiapazonun şüalandırılmasını öyrənmək üçün istifadə olunur.

Reaksiyaların münasibət

prinsipi düz xəttin deformalaşdırılmış cismin xassəsi, işlərin münasibət prinsipindən irəli gəlir. Kütlələrin davamlılığı və tikinti mexanikasında istifadə edirlər.

Regenerator istilik

texnikasında ağır istilik ötürücüsü. Onda istiliyin ötürülməsi istilikverənin sıra ilə təması aparatının eyni səthi ilə baş verir. “İsti” istilikverənlə təması zamanı regeneratorun divarları istilənir. “Soyuqla” isə - soyuyur.

Rezistor elektrik dövrə

elementi, onun əsas təyinatı elektrik cərəyanına aktiv müqavimətin

ბა გაუნიოს ელექტრულ დენს.

რეზონანსი ჩამოყალიბებული იძულებითი რხევების ამპლიტუდის მეტნაკლებად მკვეთრი გაზრდა, როცა გარე ზემოქმედების სიხშირე უახლოვდება სისტემის საკუთარ სიხშირეს.

რეზონატორი სისტემა (სხეული ან მოწყობილობა), რომელშიც შეიძლება ადგილი ჰქონდეს რეზონანსს. რეზონატორის მაგალითებია: კამერტონი, აკუსტიკური რეზონატორი, რხევითი კონტური (ელექტრული რეზონატორი).

რენტგენის გამოსხივება თვალით უხილავი მოკლეტალღიანი ელექტრომაგნიტური გამოსხივება, რომელიც წარმოიქმნება დამუხტული ნაწილაკების ატომებთან ურთიერთქმედებისას. ტალღის სიგრძეა 10^{-7} - 10^{-12} მ.

რეოსტატი მოწყობილობა ელექტრულ წრედში დენის ან ძაბვის რეგულირებისა და შეზღუდვისათვის.

რხევა მოძრაობა, რომელიც ღროის

გöstərilməsidir.

Rezonans formalalaşdırılmış məcburi rəqslərin amplitudasının bir qədər kəskin artması, bu zaman kənar təsirin tezliyi sistemin öz tezliyinə yaxınlaşır.

Rezonator sistemi (cisim və ya cihaz), onda rezonansın yeri ola bilər. Rezonatorun nümunələridir: kamerton, akustik rezonator, rəqslı kontur (elektrik rezonator)

Rentgen şüalandırması gözlə görünməyən qısaladğalı elektromaqnit şüalandırma, yüklü hissəciklərin atomları ilə qarşılıqlı təsirdə yaranır. Dalğanın uzunluğu 10^{-7} – 10^{-12} m-dir.

Reostat elektrik dövrədə elektrikin və ya gərginliyin tənzimləndirilməsi və məhdudlaşdırılması üçün cihaz.

Rəqs hərəkət, vaxtın bərabər

ტოლი შუალედების შემდეგ
ზუსტად ან მიახლოებით
მეორდება.

რხევების ამპლიტუდა მაქსიმალური
გადახრა წონასწორობის
მდებარეობიდან.

რხევების მიღევა საკუთარი რხევე-
ბის თანდათანობითი შესუსტება.

რხევითი სისტემა სხეულთა სისტემა,
რომელსაც შეუძლია თავისუფა-
ლი რხევების შესრულება.

რხევის სიხშირე ფიზიკური სიდიდე,
რომელიც ტოლია სხეულის მიერ
შესრულებული სრული რხევების
რაოდენობის ფარდობისა იმ
დროის შუალედთან, რომელშიც
შესრულდა ეს რხევები.

სარკული არეკვლა გაპრიალე-
ბული, გლუვი ზედაპირიდან
სინათლის არეკვლა.

საუკეთესო ხედვის მანძილი
თვალიდან საგნამდე მინიმა-
ლური მანძილი, რომელზეც
შესაძლებელია საგნის
დეტალების კარგად გარჩევა
თვალის დაძაბვის გარეშე.

სივრცე სამგანზომილებიანი უსაზ-

არაიკლარინდან sonra dəqiq
və ya təxminən təkrarlanır.

Rəqslərin amplitudası
tarazlıq yerindən maksimal
əyilmə

Rəqslərin sönməsi öz
rəqslərinin yavaş-yavaş
zəifləndirilməsi

Rəqslər sistemi sərbəst
rəqsləri yerinə yetirmək
istəyən cisimlərin sistemi

Rəqsin tezliyi fiziki kəmiyyət,
cisim tərəfindən yerinə
yetirilmiş tam rəqslərin
sayının bu rəqslərin yerinə
yetirildiyi vaxt aralığı ilə
nisbətində bərabərdir

Güzgü əksətdirməsi parlaq,
hamar səthdən işığın
əksətməsi.

Ən yaxşı görüntü məsafəsi
gözdən əşyaya qədər
məsafə, bu zaman əşyanın
xırdalıqlarını gözün
gərginləşdirmədən yaxşı
seçmək olar

Məkan üçölçülü sərhədsiz

ღვრო არე, რომელშიც მდებარეობენ სხეულები და მოვლენები, რომლებსაც აქვთ ერთმანეთის მიმართ გარკვეული მდებარეობა.

სითბოს რაოდენობა ფიზიკური სიდიდე, ტოლია შინაგანი ენერჯიის ნაწილისა, რომელიც გადაეცა სითბოცვლის პროცესში ერთი მაკროსკოპული სხეულიდან მეორეს მუშაობის შესრულების გარეშე. მისი ერთეულია ჯოული.

სითბური გამოსხივება ელექტრომაგნიტური გამოსხივება, რომელიც აბსოლუტურ ნოლზე მაღალი ტემპერატურის მქონე ნივთიერების შინაგანი ენერჯიის ხარჯზე გამოსხივდება. ტემპერატურის ზრდით სითბური გამოსხივების ენერჯია იზრდება.

სითხე ნივთიერების ერთ-ერთი აგრეგატული მდგომარეობა. სითხის ძირითად თვისებას, რომლითაც ის განსხვავდება სხვა აგრეგატული მდგომარეობისაგან, წარმოადგენს თვისება განუსაზღვრელად შეიცვალოს

საშე, onda cisimler və hadisələr yerləşirlər, onların bir-birinə qarşı müəyyən yerləşmələri vardır.

İstiliyin sayı fiziki kəmiyyət, daxili enerjinin hissəsinə bərabərdir. O, istilik mübadiləsi prosesində bir makroskopik cisimdən ikincinin işinin yerinə yetirilməsi xaricində verilir.

İstilik şüalandırması elektromaqnit şüalandırma, hansı ki, mütləq sıfırdan yüksək temperaturu olan maddənin daxili enerjisinin hesabına şüalandırır. Temperaturun yüksəldilməsi ilə istilik şüalandırmasının enerjisi artır.

Maye maddənin aqreqat vəziyyətindən biri. Mayenin başqa aqreqat vəziyyətdən fərqlənən əsas xassəsinə təqdim edir ki, qeyri-müəyyən şəkildə mexaniki gərginlik təsiri ilə, bununla

ფორმა მექანიკური დაძაბულობა ზემოქმედებით, ძალიან მცირე-დიც კი, ამასთან პრაქტიკულად მოცულობის შენარჩუნებით.

თხევად მდგომარეობას ჩვეულებრივ მიიჩნევენ შუალედურ მდგომარეობად მყარ სხეულსა და აირს შორის: აირი არ ინარჩუნებს მოცულობას, ფორმას, ხოლო მყარი სხეული ინარჩუნებს ერთსა და მეორესაც.

სითხე ნივთიერების ერთ-ერთი აგრეგატული მდგომარეობათაგანი, შუალედური მყარსა და აირადს შორის. სითხეს, ისევე როგორც მყარი სხეულს, ახასიათებს მცირე კუმშვადობა, დიდი სიმკვრივე და ამავე დროს, აირის მსგავსად, ახასიათებს ფორმის ცვალებადობა.

სითხიანი თერმომეტრი ტემპერატურის გამზომი ხელსაწყო, რომლის მოქმედებაც ემყარება სითხის სითბურ გაფართოებას. ტემპერატურული უბნის მიხედვით მას ავსებენ ვერცხლისწყლით, ეთილის

ბელა პრაქტიკი ოლარაჟ ჰაეცმინ სახლანლლმასლ ილა ფორმასლ დაღლშლნ. Maye vәziyyәtini adәtәn mōhkәm cisim vә qaz araslnda orta vәziyyәt hesab edilir: qaz hәcmini, formasl saxlaya bilmir, mōhkәm cisim isә hәр ikisini saxlaya bilir.

Maye maddәnin aqreqat vәziyyәtlәrindәn biri, mōhkәm vә qaz araslnda orta. Mayeni, mōhkәm cisim kimi, kiçik yuğlma, çox bәrklik vә eyni zamanda qaza oxşar ოლარაჟ, formanl dәyişkәnliyi xarakterizә edir.

Mayeli termometr temperaturu ოლჩәn cihaz, onun tәsiri mayedә istiliyin genişlәnmәsinә әsaslanlр. Temperatur sahәsinә әsasәn, onu civә, etil spirti vә ya başqa mayelәrlә doldururlar.

სპირტით ან სხვა სითხეებით.

სიმკვრივე სიდიდე, რომელიც ტოლია სხეულის მასისა და მისი მოცულობის შეფარდებისა.

სიმძიმის ცენტრი მყარი სხეულის სიმძიმის ცენტრი მის მასათა ცენტრს ემთხვევა.

სიმძიმის ძალა ძალა, რომლითაც სხეული მიიზიდება დედამიწისკენ (ან სხვა პლანეტისკენ) მის ზედაპირთან ახლოს.

სიმძლავრე სკალარული სიდიდე, რომელიც მუშაობის იმ დროის შუალედთან ფარდობის ტოლია, რომელშიც შესრულდა მუშაობა. მისი ერთეულია ვატი (ვტ).

სინათლე გამოსხივება, რომელმაც შეიძლება გამოიწვიოს მხედველობითი შეგრძნება; ნებისმიერი სიხშირის ელექტრომაგნიტური გამოსხივება.

სინათლის არეკვლა სინათლის ტალღის ორი განსხვავებული გარდატეხის მაჩვენებლიანი გარემოს გამყოფ ზედაპრზე დაცემისას უკან სანყის გარემოში დაბრუნების პროცესი.

Möhkəmlik cismin kütləsi və onun həcmnin nisbətində bərabər kəmiyyət.

Ağırliq mərkəzi bərk cismin ağırliq mərkəzi onun kütlələrinin mərkəzinə təsadüf edir.

Ağırliq qüvvəsi, onunla cisim Yerə tərəf (və ya başqa planetə tərəf) onun səthinə yaxın cəzb olunur

Güc skalyar kəmiyyət, işin yerinə yetirildiyi vaxt nisbətində bərabər olan kəmiyyət. Onun vahidi vattır (vt)

İşıq görmə hissini yarada bilən şüalandırma; istənilən tezlikdə elektromaqnit şüalandırma.

İşığın əksətdirilməsi işıq dalğasının iki fərqli sınımasını göstərən mühiti ayıran səthə düşən zaman geriyə ilkin mühitə dönme prosesi.

სინათლის გაბნევა გარემოში

გავრცელებისას სინათლის კონის ყველა შესაძლო მიმართულებით გადახრა.

სინათლის გარდატეხა ერთი გარე-

მოდან მეორეში გადასვლისას სინათლის (ელექტრომაგნიტური ტალღების) გავრცელების მიმართულების ცვლილება.

სინათლის კვანტი იგივე ფოტონი.

სინათლის სიჩქარე ვაკუუმში (c) -

ერთ-ერთი ძირითადი ფიზიკური მუდმივა, რომელის ვაკუუმში ელექტრომაგნიტური ტალღების გავრცელების სიჩქარის ტოლია.
 $c = (299\ 792\ 458 \pm 1,2) \text{ მ/წმ.}$

სინათლის სიჩქარე ნებისმიერი ფიზიკური ურთიერთქმედების ზღვრული სიჩქარეა.

სინათლის სხივი წარმოსახვითი

წრფე, რომლის გასწვრივაც ვრცელდება სინათლის ენერგია.

სინათლის შთანთქმა ნივთიერებაში

გავრცელებისას სინათლის ტალღის ენერგიის შემცირება.

სიჩქარე ერთ-ერთი ყველაზე

ფუნდამენტური და პრაქტიკაში

იჭიმ სპელენმასი ატრაფ

mühitdə yayıldıqda işıq topasının bütün mümkün istiqamətə əyilməsi.

იჭიმ sınması bir mühitdən

ikinciyə keçid zamanı işığın (elektromaqnit dalğalarının) yayılması istiqamətinin dəyişməsi.

იşıq kvantı eyni ilə foton

იჭიმ sürəti vakuumda (c) -

vakuumda elektromaqnit dalğaların yayılması sürətinə bərabər olan əsas fiziki daimiliklərdən biri. $C = (299\ 792\ 458 \pm 1,2) \text{ m/san.}$ İşığın sürəti istənilən fiziki qarşılıqlı təsirin həddi sürətidir.

იჭიმ şüası təsviri düz xətt,

onun ətrafında işıq enerjisi yayılır.

იჭიმ sovrulması maddədə

yayılması zamanı işığın dalğası enerjisinin azalması.

Sürət ən təməli və təcrübədə

çox istifadə olunan fiziki kəmiyyət. Ümumiyyətlə,

ყველაზე გამოყენებადი ფიზიკური სიდიდე. ზოგადად აღნიშნავს დროის ერთეულში რაიმე სიდიდის ცვლილებას. ფიზიკაში ეს არის სიდიდე, რომლის გარშემოც და რომელზეც არის აწყობილი თანამედროვე ფიზიკა, კერძოდ აინშტაინის ფარდობითობის თეორია. ამ თეორიის მიხედვით, სიჩქარის სიდიდე არის შემოსაზღვრული, აქვს მაქსიმუმი და მასზე მეტი სიჩქარის არსებობა თეორიულად არის შეუძლებელი. მისი მაქსიმუმი არის ე. წ. „სინათლის სიჩქარე“. ეს არის ელექტრომაგნიტური ტალღის გავრცელების (ფოტონის) სიჩქარე ვაკუუმში. მისი მნიშვნელობა არის 299 792 458 კილომეტრი წამის განმავლობაში. სიჩქარე არის ვექტორული სიდიდე, ანუ რიცხვით მნიშვნელობასთან ერთად მიუთითებს ასევე გადაადგილების მიმართულებას.

სპექტრი ხილული სინათლის

zaman vahidində hər hansı bir kəmiyyətin dəyişməsinə bildirir. Fizikada bu ələ bir kəmiyyətdir ki, onun ətrafında da və üzərində müasir fizika qurulmuşdur, xüsusilə də Eynşteynin nisbilik nəzəriyyəsi. Bu nəzəriyyəyə əsasən, sürətin kəmiyyəti məhdudlaşdırılmışdır, maksimumu var və onda çox sürətin olması nəzəri cəhətdən mümkündür. Onun maksimumu b.a. “ışığın sürəti”-dir. Bu, elektromaqnit dalğanın yayılmasının (fotonun) vakuumda sürətidir. Onun ifadəsi 299 792 458 kilometr/saniyədir. Sürət vektor kəmiyyətidir, yəni ədədi ifadə ilə birlikdə ələcə də yerdəyişmənin istiqamətini göstərir.

Spektr gözlə görünən işıq rəngləri: qırmızı, narıncı,

ფერები: წითელი, ნარინჯის-
ფერი, ყვითელი, მწვანე,
ცისფერი, ლურჯი, იისფერი.

სპექტროგრაფი ოპტიკური ხელ-
საწყობი გამოსხივების სპექტრის
მისაღებად და ერთდროულად
რეგისტრაციისთვის.

სპექტროსკოპი ოპტიკური ხელ-
საწყობი გამოსხივების სპექტრის
ვიზუალურად დასამზერად.
სპექტროსკოპის ძირითადი
ნაწილი არის ოპტიკური პრიზმა.

სპექტროსკოპია ფიზიკის განყოფი-
ლება, რომელიც სწავლობს
ოპტიკურ სპექტრებს ატომების,
მოლეკულებისა და ასევე სხვა-
დასხვა აგრეგატულ მდგომარე-
ობაში მყოფი ნივთიერებების
აგებულების დასადგენად.

სპექტრული ანალიზი ფიზიკური
მეთოდი ნივთიერების ქიმიური
შემადგენლობის თვისობრივი და
რაოდენობრივი ანალიზისთვის,
რომელიც ეფუძნება მათი ოპტი-
კური სპექტრების შესწავლას.

სპინი (E. spin ბრუნვა) თანამედროვე
ფიზიკაში: ელემენტარული

sarı, yaşıl, mavi, göy,
bənövşəyi.

Spektoqraf optik cihaz

şüalandırmanın spektrinin
alınması və eyni zamanda
qeydiyyatı üçün.

Spektroskop şüalandırma

spektrinin vizual görünməsi
üçün optik cihaz.

Spektroskopun əsas hissəsi
optik prizmadır.

Spektroskopiya fizikanın

şöbəsi, atomların,
molekulların və eləcə də
müxtəlif aqreqat vəziyyətdə
olan maddələrin
quruluşunun təyin edilməsi
üçün optik spektrləri
öyrənir.

Spektr analizi maddənin

kimyəvi tərkibinin xassə və
miqdar analizi üçün fiziki
metod, onların optik
spektrlərinin öyrənilməsinə
əsaslanır.

Spin (E. spin dövryyə) müasir

fizikada: elementar
hissəciyin (elektronun,

ნაწილაკის (ელექტრონის, პროტონის, ნეიტრონის) ან ატომგულის მოძრაობის რაოდენობის საკუთარი მექანიკური მომენტი, რაც განპირობებულია მათი კვანტური ბუნებით; მისი სიდიდებია არსებითად დამოკიდებული ელემენტარული ნაწილაკების თვისებები.

სტატიკა მექანიკის ნაწილი, რომელიც სწავლობს ძალების მოქმედების ქვეშ მყოფი სხეულების წონასწორობის პირობებს.

სხეულის იმპულსი მოძრაობის რაოდენობა - ვექტორული ფიზიკური სიდიდე, რომელიც მასის სიჩქარეზე ნამრავლის ტოლია.

ტელესკოპი ასტრონომიული ოპტიკური ხელსაწყო ცის მნათობებზე დასაკვირვებლად.

ტემპერატურა (ლათ. temperatura - თანამზომილება, ნორმალური მდგომარეობა) ფიზიკური სიდიდე, რომელიც ახასიათებს მაკროსკოპული სისტემის თერმოდინამიკური წონასწო-

protonun, neytronun) və ya atomnüvənin hərəkətinin sayının öz mexaniki anı, bu da onların kvant təbiəti ilə yaranır; elementar hissəciklərin xassələri onun kəmiyyətindən asılıdır.

Statika mexanikanın hissəsi, qüvvələrin təsiri altında olan cisimlərin tarazlıq şərtlərini öyrənir.

Cismin impulsu hərəkətin sayı – fiziki vektor kəmiyyəti, hansı ki, kütlənin sürətinin vuruğuna bərabərdir.

Teleskop səma işıqlarının müşahidəsi üçün astronomik optik cihaz

Temperatur (Lat. – normal vəziyyət) fiziki kəmiyyət, makroskop sistemin termodinamika tarazlığı vəziyyətini xarakterizə edir.

რობის მდგომარეობას.

ტრაექტორია წარმოსახვითი წირი, რომელსაც შემონერს მატერიალური წერტილი არჩეული ათვლითი სისტემის მიმართ მოძრაობისას.

ტრანზისტორი სამი ან მეტი გამოსავლის მქონე ნახევარგამტარული ხელსაწყო. გამოიყენება ელექტრული რხევების გაძლიერების, გენერირებისა და გარდაქმნისათვის.

ტრანსფორმაცია აპარატი, რომელიც ელექტრულ ძაბვას ზრდის და ამცირებს.

ტურბულენტობა (ჰიდროდინამიკაში) ან ტურბულენტური დინება არის სითხის ან აირის მოძრაობის რეჟიმი, რომელიც ხასიათდება დინების ქაოსური ცვლილებით. ეს გულისხმობს დინების მახასიათებელი წნევისა და სიჩქარის სწრაფ და შემთხვევით ცვლილებას სივრცესა და დროში.

ულტრაბგერა მაღალი სიხშირის დრეკადი ხმოვანი რხევები.

Trayektoriya seçilmiş

hesablama sisteminə doğru hərəkət zamanı maddi nöqtəni təsvir edən xətt

Tranzistor üç və ya artıq

çıxışı olan yarımnaqıl vasitəsi. Elektrik rəqslərin gücləndirilməsi və dəyişməsi, toplanması zamanı istifadə olunur.

Transformasiya elektrik

gərginliyi artıran və ya azaldan cihaz.

Turbulentlik

(hidrodinamikada) və ya turbulent cərəyan mayenin və ya qazın hərəkət rejimidir, cərəyanın xaotik dəyişkənliyi ilə xarakterizə olunur. Bu, cərəyan üçün xarakterik təzyiç və sürətin məkan və zamanda sürətli və təsadüfi dəyişkənliyini nəzərdə tutur.

Ultrasəs yüksək tezliyin

elastiki səsli rəqsləri

ულტრაბგერა დრეკადი ტალღები რხევების სიხშირით 20 კჰც - 1 გჰც.

ულტრაიისფერი გამოსხივება

ელექტრომაგნიტური გამოსხივება, რომლის ტალღის სიგრძე ვაკუუმში არის 10 ნმ-დან 400 ნმ-მდე ინტერვალში. ბევრ ნივთიერებაში იწვევენ ფოტოეფექტსა და ლუმინესცენციას.

უძრაობის მასა (ინვარიანტული

მასა) სკალარული ფიზიკური სიდიდე რომელიც ფარდობითობის თეორიაში ახასიათებს სხეულის ინერტულობას.

უნონაღობა მექანიკური სისტემის

მდგომარეობა, როცა სისტემაზე მოქმედი გარეშე გრავიტაციული ველი არ იწვევს სისტემის ერთი ნაწილის მეორეზე ურთიერთბენოლას და დეფორმაციას.

ფაზური სიჩქარე ფიზიკური სიდიდე,

რომელიც ტალღის სიგრძის სიხშირეზე ნამრავლის ტოლია.

Ultrasəs rəqslərin 20khs – 1 ghs tezliyi ilə elastiki dalğalar

Ultrabənövşəyi şüalandırma

elektromagnit şüalandırması, onun dalğasının uzunluğu vakuumda 10 nm-dən 400 nm-ə qədər intervaldadır. Bir çox maddədə fotoeffektə və luminessensiyaya səbəb olurlar.

Ətalətli kütlə (invariant kütlə)

skalyar fiziki kəmiyyət, nisbi nəzəriyyədə cismin ətalətini xarakterizə edir.

Çəkisizlik mexaniki sistemin

vəziyyəti, bu zaman sistemə təsir edən kənar qravitasiya sahəsi sistemin bir hissəsinin ikinciyə qarşılıqlı təsirinə və deformatsiyasına səbəb olmur.

Dövri sürət fiziki kəmiyyət,

hansı ki, dalğanın uzunluğunun tezliyinin vuruğuna bərabərdir.

ფარდობითობის პრინციპი ფარდობითობის თეორიის ერთ-ერთი პოსტულატი, რომელიც ამტკიცებს, რომ ათვლის ნებისმიერ ინერციულ სისტემაში ყველა ფიზიკური მოვლენა (მექანიკური, ელექტრომაგნიტური და სხვ.) ერთიდაიმავე პირობებში ერთნაირად მიმდინარეობს.

ფარდობითობის სპეციალური თეორია აინშტაინის მიერ შემოთავაზებული ფიზიკური თეორია, რომელიც აღწერს მექანიკის კანონებს მაღალ სიჩქარეებზე.

ფერი ოპტიკური დიაპაზონის ელექტრომაგნიტური გამოსხივების ხარისხობრივ სუბიექტური მახასიათებელია, რომელიც განისაზღვრება ფიზიოლოგიურ, მხედველობით შეგრძნების წარმოშობის საფუძველზე და დამოკიდებულია მთელი რიგ ფიზიკურ, ფიზიოლოგიურ და ფსიქოლოგიურ ფაქტორებზე. ფერის აღქმა განისაზღვრება ადამიანის

Nisbilik prinsipi nisbilik nəzəriyyəsinin qaydalarından biri, təsdiq edir ki, hesablanan hər hansı bir ətalət sistemində bütün fiziki hadisələr (mexaniki, elektromaqnit və s.) eyni şərtlərdə eyni şəkildə cərəyan edir.

Nisbiliyin xüsusi nəzəriyyəsi Eynşteyn tərəfindən təklif edilmiş fiziki nəzəriyyə, yüksək sürətlər haqqında mexanika qanununu təsvir edir.

Rəng optik diapazonun elektromaqnit şüalandırmasının keyfiyyətə subyektiv xüsusiyyətidir, fizioloji, görmə hissənin yaranması əsasında müəyyənləşdirilir və tam sıra fiziki, fizioloji və psixiki amillərdən asılıdır. Rəngin qavranılması insanın fərdiliyi ilə müəyyən edilir, eləcə də spektr tərkibi ilə, rəngin və parlaqlığın

ინდივიდუალურობით, ასევე სპექტრული შემადგენლობით, ფერის და სიკაშკაშის კონტრასტზე მიმდებარე სინათლის წყაროსთან შედარებით, ასევე საგნებზე, რომლებიც არ ანათებენ.

ფერომაგნეტიზმი მაგნიტურ კრისტალურ ნივთიერებებში (ფერომაგნეტიკებში) თავისთავადი დამაგნიტების არსებობა.

ფერომაგნეტიკები ნივთიერება, რომელსაც ფერომაგნეტიზმი ახასიათებს.

ფიზიკა (ბერძნ. φύσις (physis „ბუნება“ ან „სხეული“, ხოლო φυσικός (physikos „ბუნებრივი“) მეცნიერება ბუნების შესახებ, რომელიც შეისწავლის მატერიალური სამყაროს ზოგად თვისებებს და კანონებს.

ფიზიკაში ენერჯია (ბერძნ. ενέργεια - მოძრაობა) არის სიდიდე, რომელიც შეიძლება მიეკუთვნოს ნებისმიერ ნაწილაკს, სხეულს ან სხეულების ერთობლობას და წარმოადგენს მოძრაობის და ურთიერთქმედების

ზიდიუტინდა yerleşən işıq mənbəsi ilə münasibətdə, eləcə də işıqlandırmadıqları əşyalarda.

Rəng maqnetizmi maqnit Kristal maddələrdə öz-özünə maqnitləşdirmənin olması.

Rəng maqnetikləri rəng maqnetizminin xarakterizə etdiyi maddə.

Fizika (yunanca φύσις (physis „təbiət“ və ya „cisim“, φυσικός isə (physikos „təbii“) təbiət haqqında elm, maddi aləmin ümumi xassələri və qanunları öyrənir.

Fizikada enerji (yunanca ενέργεια – hərəkət) kəmiyyət, hər hansı bir hissəciyə, cismə və ya cisimlərin birliyinə aid ola bilər və hərəkətin və qarşılıqlı təsirin kəmiyyət ölçüsünü təqdim edir.

რაოდენობრივი ზომას.

ფიზიკური სიდიდე რაიმე ობიექტის ან მოვლენის რომელიმე ფიზიკური მახასიათებელის რაოდენობრივი მნიშვნელობა ან გაზომვის შედეგად მიღებული მნიშვნელობა.

ფიზიკური ქიმია მეცნიერება, რომელიც ხსნის ქიმიურ მოვლენებს და აღგენს მათ კანონზომიერებებს ფიზიკის პრინციპებისა და ფიზიკური ექსპერიმენტული მეთოდების გამოყენების საფუძველზე.

ფიზიკური მოვლენა მოვლენა, რომლის დროს შეიძლება შეიცვალოს ნივთიერების ფორმა, ტემპერატურა, აგრეგატული მდგომარეობა და სხვა მახასიათებელი ნიშანი, მაგრამ არ იცვლება ნივთიერების მოლეკულა.

ფლუორესცენცია [ლათ. fluor ნაკადი და essentia (სუსტი მოქმედების აღმნიშვნელი სუფიქსი)] ლუმინესცენცია (იხ.), რომელიც გალიზიანების (განათების) შეწყვეტის შემდეგ

Fiziki kəmiyyət hər hansı bir obyektin və ya hadisənin hər hansı bir fiziki xüsusiyyətinin kəmiyyət ifadəsi və ya ölçü nəticəsində alınan ifadə.

Fiziki kimya kimyəvi hadisələri izah edən və onların qanunauyğunluqlarını fizikanın prinsipləri və fiziki sınaq metodlarının istifadəsi əsasında təyin edən elm.

Fiziki hal bu zaman maddənin forması, temperatur, aqrekat hal və s. xarakterik əlamət dəyişə bilər, amma maddələrin molekulu dəyişmir.

Flüoresensiya (lat. Fluor axın və essentia zəif təsiri qeyd edən şəkilçi) lüminesensiyadır (baxın), qıcıqlandırma (ışığılandırma) kəsildikdən sonra çox tezliklə sönür.

ძალიან მალე ქრება.

ფოკალური სიბრტყე სიბრტყე, რომელიც სისტემის ოპტიკური ღერძის პერპენდიკულარულია და გადის მის მთავარ ფოკუსზე.

ფოკუსი წერტილი, რომელშიც ოპტიკურ სისტემაში გასული პარალელური სხივთკონა იყრის თავს.

ფოკუსური მანძილი თხელი ლინზის ოპტიკურ ცენტრსა და ფოკუსს შორის მანძილი.

ფოტოელექტრონი [ბერძ. phōs (phōtos) სინათლე და ელექტრონი] ელექტრონი, რომელიც განიცდის სინათლის ენერგიის ზემოქმედებას.

კრისტალოფიზიკა (krystallos და physikē) „კრისტალი“ და „ფიზიკა“ - მეცნიერების დარგი, რომელიც შეისწავლის კრისტალებისა და კრისტალური აგრეგატების ფიზიკურ თვისებებს.

ფოტოელემენტი ხელსაწყო, რომელიც სინათლის ენერგიას ელექტრულ ენერგიად გარდაქმნის.

Fokal müstəvi sistemin optik oxunun perpendikulyarı olan və onun əsas fokusundan keçən müstəvi.

Fokus nöqtə, onda optic sistmedə keçən parallel şüalar topası birləşirlər.

Fokus məsafəsi nazik linzanın optik mərkəzi və focus arasında məsafə.

Fotoelektron ([yunan. phōs (phōtos) işıq və elektron) işıq enerjisinin təsirinə məruz qalır.

Kristalofizika (krystallos və physikē) “kristal” və “fizika” kristalların və Kristal aqreqatlarının fiziki xassələrini öyrənən elm sahəsi.

Fotoelement işıq enerjisini elektrik enerjisinə çevirən cihaz.

ფოტოეფექტი ფოტოელექტრული ეფექტი – ელექტრომაგნიტური გამოსხივების გავლენით ნივთიერებისგან ელექტრონების ამოყრა.

ფოტონი [< ბერძ. phōs (phōtos) სინათლე] ნებისმიერი სიხშირის ელექტრომაგნიტური გამოსხივების ნაწილაკი; სინათლის კვანტი.

ქანქარა მყარი სხეული (ან სხეულთა სისტემა), რომელსაც შეუძლია შეასრულოს რხევები უძრავი წერტილის ან ღერძის მახლობლად.

ქიმიური ელემენტი ერთნაირ მუხტიანი ბირთვებისა და შესაბამისად ერთნაირი რაოდენობის ელექტრონების მქონე ატომების ერთიანობა. ძირითადი მახასიათებლებია ატომური ნომერი და ატომური მასა. ცნობილია 113 ელემენტი, 25 მათგანი მიღებულია ხელოვნურად.

შინაგანი ენერჯია სხეულის ენერჯია, რომელიც მხოლოდ მის შინაგან მდგომარეობაზეა დამოკიდებული.

Fotoeffekt fotoelektrik effekt – elektromagnit şüalandırmanın təsiri ilə maddədən elektronların çıxarılması.

Foton [< yunan. phōs (phōtos) işıq] istənilən tezliyin elektromagnit şüalandırmasının hissəciyi; işıq kvantı.

Kəfkir möhkəm cisim (və ya cisimlər sistemi) ətalət nöqtəsinin və ya oxun yaxınlığında rəqslər yerinə yetirə bilər.

Kimyəvi element eyni yüklü nüvələrin və müvafiq olaraq eyni saylı elektronları olan atomların birliyi. Əsas xüsusiyyətləri atom nömrəsi və atom kütləsidir. 113 element məlumdur, onlardan 25-i süni olaraq alınmışdır.

Daxili enerji, cismin enerjisi, yalnız onun daxili vəziyyətindən asılıdır.

შლეიფი ტექნიკაში რეაქტიული შლეიფი (ზემალალი სიხშირის ტექნიკაში), გადამცემი ხაზის მონაკვეთი, რომელიც ჩართულია ზემალალი სიხშირის ენერჯის გადამცემ ძირითად ხაზში.

შმიდტის რიცხვი ერთ-ერთი მსგავსების კრიტერიუმი სითხეების ან აირების მოძრაობისა. რომლებშიც არსებითია შიდა ხახუნისა და დიფუზიის პროცესები.

შორსმხედველობა თვალის ნაკლი, როდესაც ადამიანი კარგად ვერ ხედავს ახლო მდებარე საგნებს.

შტარკის ეფექტი სპექტრული ხაზების გახლეჩა ელექტრულ ველში აღმოაჩინა ი. შტარკმა 1913 წელს წყალბადის ატომების სპექტრის შესწავლისას. შტარკის ეფექტი შეინიშნება ატომებისა და სხვა კვანტური სისტემების სპექტრებში. მისი მიზეზია კვანტური სისტემის ენერჯის დონეების წინაცვლება და ქვედონებად გახლეჩა ელექტრონულ ველში.

შლეიფი *teknikada reaktiv şleyf* (çox yüksək tezlik *teknikada*) ötürücü xəttin parçası, hansı ki, çox yüksək tezliyi olan enerjinin ötürücü əsas xəttinə bağlanmışdır.

შმიდტ ədədi mayələrin və ya qazların hərəkətinin oxşarlıqlarından birinin kriterisi, onlarda daxili sürtünmə və diffuziya prosesləri vardır.

Uzağı görmə gözün qüsuru, bu zaman insan yaxında yerləşən əşyaları yaxşı görmür.

შტარკ effekti spektr xətlərinin elektrik sahəsində sınımasını İ. Ştark 1913-cü ildə hidrogen atomlarının spektrinin öyrənilməsində kəşf etmişdir. Ştark effekti atomların və kvant sistemlərinin spektrlərində Ştark effekti müşahidə olunurdu. Onun səbəbi kvant sistemi enerjisinin səviyyələrinin elektron sahədə dəyişilməsi və yarım səviyyələrə sınımasıdır.

შტერნ-გერლახის ცდა ცდა, რომელიც ექსპერიმენტულად ამტკიცებს, რომ ატომის მაგნიტური მომენტის პროექცია გარემოგანიტური ველის მიმართულებაზე დებულობს მხოლოდ განსაზღვრულ მნიშვნელობებს (იგი სივრცულად დაკვანტულია)

შუქძალა სიდიდე რომელიც საშუალებას გვაძლევს ერთმანეთს შევადაროთ სხვადასხვა ოპტიკური სისტემის გამოსახულებათა სიბრტყეებში განათებულობები.

ცენტრალური ძალა მატერიალურ სხეულზე მოდებული ძალა, რომლის მოქმედების წრევე მატერიალური სხეულის ნებისმიერი მდებარეობის დროს გადის ძალთა ცენტრად წოდებულ ერთსა და იმავე უძრავ წერტილზე.

ცენტრიდანული ძალა ძალა, რომლითაც მოძრავი მატერიალური წერტილი მოქმედებს სხეულზე (ბმამზე), რომელიც ზღუდავს წერტილის მოძრაობას და აიძულებს მას იმოძრაოს მრუდწირულად.

Štern-Qerlaxın sınađı

eksperiment baxımından təsdiqləyir ki, atomun maqnit anının proyeksiyası xarici maqnit sahəsinin istiqamətini yalnız müəyyən əhəmiyyətlər alır.

İşığın gücü müxtəlif optik

sistemin təsvirlərinin müstəvilərində işıqları bir-biri ilə müqayisə etmək imkanını verən kəmiyyət

Mərkəzi qüvvə

maddi cismə düşən qüvvə, hansının təsirlərinin düz xətti maddi cismin istənilən yerləşməsi zamanı qüvvələr mərkəzi olaraq adlandırılmış eyni daşınmaz nöqtədən keçir.

Mərkəzdən gələn qüvvə

onuyla hərəkətverici maddi nöqtə cismə təsir göstərir, hansı ki, nöqtənin hərəkətini məhdudlaşdırır və onu əyri xətdə hərəkət etməyə məcbur edir.

ცენტრის კენული ძალა ძალა, რომელიც მატერიალურ წერტილს ანიჭებს ნორმალურ (ცენტრისკენულ) აჩქარებას.

ცვლადი დენი ელექტრული დენი, რომელიც წრედში პერიოდულად იცვლის მიმართულებას ისე, რომ პერიოდის განმავლობაში მისი საშუალო მნიშვნელობა ნულის ტოლია. უმარტივესი ცვლადი დენი არის სინუსოიდური.

ცხელი ატომები ბირთვული გარდაქმნისას წარმოქმნილი ატომები, რომელთაც აქვთ ჭარბი (ჩვეულებრივ ატომებთან შედარებით) კინეტიკური ენერჯია.

ცხენის ძალა სიმძლავრის მოძველებული ერთეულია. იგი შემოიღეს მე-18 საუკუნეში, როცა აუცილებელი გახდა ორთქლის ძრავისა და ცხენის მუშაობათა უნარის შედარება. ტერმინი ცხენის ძალა მცდარია, რადგან მასში იგულისხმება სიმძლავრე და არა ცხენის ძალა.

ძაბვა ელექტრული ფიზიკური

Mərkəzə tərəf qüvvə maddi nöqtəyə normal (mərkəzə tərəf) sürətləndirmə verir.

Dəyişkən elektrik dövrədə mütəmadi olaraq istiqamətini elə dəyişir ki, müddətin ərzində onun orta əhəmiyyəti sıfıra bərabərdir. Ən sadə dəyişkən elektrik sinusoiddir.

Qaynar atomlar nüvə quruluşunda yaranmış atomlardır, onların sıx kinetik enerjiləri var (adi atomlarla müqayisədə)

At qüvvəsi keçmişdə qüvvə vahidi. Onu 18-ci əsrdə qəbul etmişlər, bu zaman buxar mühərriki və at işlərinin bacarığının müqayisəsi zəruri olmuşdur. At qüvvəsi termini yanlışdır, çünki onda at qüvvəsi deyil güc nəzərdə tutulur.

Gərginlik elektrik sahəsində yerləşən nöqtələr arasında

სიდიდე, რომელიც უდრის ელექტრული წრედის ან ელექტრული ველის ორ წერტილს შორის ელექტრული ველის მიერ შესრულებულ მუშაობას ერთეული დადებითი მუხტის გადაადგილებისას ველის ერთი წერტილიდან მეორეში.

ძალა ვექტორული ფიზიკური სიდიდე, რომელიც სხეულის მასის ამ ძალით მიერ მინიჭებულ აჩქარებაზე ნამრავლის ტოლია. გამოიყენება მოცემულ სხეულზე სხვა სხეულების იმ მექანიკური ზემოქმედების აღწერისთვის, რომელიც იწვევს სხეულის მოძრაობის ხასიათის ცვლილებას ან მის დეფორმაციას. ძალის ერთეულია ნიუტონი.

ძალის მომენტი სიდიდე, რომელიც ახასიათებს ძალის ბრუნვის ეფექტს, როცა ეს ძალა მყარ სხეულზე მოქმედებს. ძალის მომენტი მექანიკის ერთ-ერთი ძირითადი ცნებაა. განასხვავებენ ძალის მომენტს ცენტრის (წერტილის) და ღერძის მიმართ.

elektrik yüklərinin nəqli zamanı görülən iş.

Qüvvə cismin kütləsinin bu qüvvə tərəfindən verilmiş təcilinin vuruğuna bərabər vektor fiziki kəmiyyət. Verilən cisimdə başqa cisimlərin həmin mexaniki təsirinin təsviri üçün istifadə olunur, hansı ki, cismin hərəkətinin xarakterinin dəyişməsinə və ya onun deformasiyasına səbəb olur. Qüvvə vahidi Nyutondur.

Qüvvə momenti qüvvənin dönmə effektini xarakterizə edən kəmiyyət, bu zaman bu qüvvə möhkəm cismə təsir göstərir. Qüvvə momenti mexanikanın əsas anlayışlarından biridir. Qüvvə momentini mərkəzə (nöqtəyə) və oxa qarşı

ძალური გადაცემა მექანიზმი, რომელიც ძრავიდან მომხმარებელს გადასცემს ენერგიას ძალთა (მაბრუნე მომენტების) გაზრდით სიჩქარის (ბრუნვის სიხშირის) შემცირების ხარჯზე, ზოგჯერ კი ცვლის მოძრაობის ხასიათს. ტერმინი მოძველებულია, მის ნაცვლად იხმარება ტრანსმისია.

ძალური დანადგარი ძრავები და დამხმარე მოწყობილობა, რომელთა დანიშნულებაა მექანიკური ენერგიის მიღება პირველადი ენერგეტიკული რესურსების (სათბობი, ქარი, წყალი და სხვ.) გამოყენების ხარჯზე. გამოყენებული ენერგიის სახეობის მიხედვით ძალური დანადგარები არის თბური, ჰიდრავლიკური, ბირთვული (ატომური) და სხვ.

ძალწირი რომელიმე ძალურ ველში (ელექტრული, მაგნიტური, გრავიტაციული) გავლებული წირი, რომლის მხებები სივრცის ყოველ

წერტილშია.

Qüvvə ötürməsi mühərrikdən istifadəçiyə enerjinin qüvvələrinin (dönmə momentlərinin) artırılması ilə sürətin (dövriyyə tezliyinin) azaldılması hesabına verilən mexanizm, bəzən isə hərəkətin xarakterini dəyişir. Termin köhnəlmişdir, onun əvəzinə transmissiya istifadə olunur.

Qüvvə qurğusu mühərriklər və köməkçi qüvvə, onların təyinatı ilkin energetik resursların (parnik, külək, su və s.) istifadəsi hesabına mexaniki enerjinin alınmasıdır. İstifadə olunan enerjinin növlərinə əsasən qüvvə qurğularıdır: istilik, hidravlik, nüvə (atom) və s.

Qüvvə dairəsi hər hansı bir qüvvə sahəsində (elektrik, maqnit, qravitasiya) çəkilmiş dairə, onun tangensləri müstəvinin hər

წერტილში მოცემული ველის დამახასიათებელი ვექტორის მიმართულებას ემთხვევა.

ძრავა მანქანა, რომელიც ენერჯის სხვადასხვა სახეებს გარდაქმნის მექანიკურ მუშაობად.

წამი დროის ერთეულია, საერთაშორისო სისტემის შვიდი ძირითადი ერთეულიდან ერთ-ერთი. მისი აღწარმოება ხდება სიხშირისა და დროის ცეზიუმის ეტალონების მეშვეობით.

წელი (წელიწადი) დრო ორ განმეორებით მოვლენას შორის, რომელიც დაკავშირებულია დედამიწის მოძრაობასთან მზის ირგვლივ. ვრცელი მნიშვნელობით ეს შეიძლება მიეკუთვნოს ნებისმიერ პლანეტას, მაგ. „მარსის წელიწადი“ არის დრო, რომლის განმავლობაში მარსი ერთ სრულ წრეს ასრულებს მზის ირგვლივ.

წვის კუთრი სითბო თიზიკური სიდიდე, რომელიც გვიჩვენებს, სითბოს რა რაოდენობა გამოიყოფა ერთეული მასისი

nöqtəsində verilən sahəyə xarakterik vektorun istiqamətinə təsadüf edilir.

Mühərrik enerjinin müxtəlif növlərini mexaniki işə çevirən maşın.

Saniyə zaman vahididir, beynəlxalq sistemin yeddi əsas vahidindən biridir. Tezlik və vaxt seziyünün etalonlarının vasitəsilə baş verir.

İl iki təkrar hadisə arasında vaxt, Yer in günəş ətrafında hərəkəti ilə əlaqədardır. Geniş əhəmiyyəti ilə bu, istənilən planetə aid ola bilər, məs., “Mars ili” vaxtdır, bu vaxt ərzində Mars günəş ətrafında bir tam dövrə vurur.

Yanmanın xüsusi istiliyi fiziki kəmiyyət, göstərir ki, vahid kütləli yanacağın tam yanmasında istilik hansı miqdarda ayrılacaqdır.

სანვავის სრული დანვისას.

წინალობა აკუსტიკური მახასიათებელი რომელიც შემოაქვთ აკუსტიკური სისტემების რხევების განხილვისას და რომელიც ბგერითი წნევის ფარდობისა მოცულობით რხევით სიჩქარესთან.

წინალობა აქტიური ელექტრული, იმ წინალობის მახასიათებელი სიდიდე რომელსაც ცვლად დენს უწევს წრედის (მისი უბნის) ის წინალობა, რომელიც განპირობებულია ელექტრული ენერჯის შეუქცევი გარდაქმნით ენერჯის სხვა ფორმად (უმეტესად სათბურად)

წინალობა ელექტრული იმ წინალობის მახასიათებელი სიდიდე რომელსაც უწევს ელექტრულ დენს ელექტრული წრედი (ან მისი უბანი). ზომავენ ომებით. ელექტრულ წინალობას განაპირობებს ელექტრული ენერჯის გადაცემა ან გარდაქმნა სხვა სახის ენერჯიად.

წინალობა ინდუქციური იმ

Akustik müqavimət xüsusiyyətdir, onu akustik sistemlərin rəqslərinin təhlili zamanı daxil edirlər və səstəzyiqinin nisbilyi həxmi ilə rəqs sürətində.

Aktiv müqavimət bu müqavimət mövcud olduqda dövrə generatorundan gələn enerjini udur. Bu enerji naqillərin daxili enerjisinə çevrilir və naqillər qızır. Aktiv müqavimətdə cərəyan şiddətinin rəqsləri gərginliyin rəqsləri ilə eyni fazada olur, cərəyan şiddətinin amplitudu ilə.

Elektrik müqavimət naqilin uzunluğu ilə düz, en kəsiyinin sahəsi ilə tərs mütənəşib olub onun növündən asılıdır və cərəyanın keçməsinə mane olan keyfiyyətdir

İnduktiv müqavimət dəyişkən elektrika dairənin (onun

წინააღმდეგობის მახასიათებელი სიდიდეა, რასაც ცვლად დენს უწევს წრედის (მისი უბნის) ინდუქციურობა. ზომავენ ომებით.

წინააღმდეგობა მაგნიტური მაგნიტური წრედის მახასიათებელია. იგი უდრის მაგნიტურ წრედში მოქმედი მაგნიტმამოძრავებელი ძალის ფარდობას წრედში შექმნილ მაგნიტურ ნაკადთან.

წინააღმდეგობა ომური აღრიზნდელი სახელწოდება აქტიური წინააღმდეგობის ზღვრული მნიშვნელობისა. ტერმინი წინააღმდეგობა ომური ხაზს უსვამს ომის კანონის არსებობას.

წინააღმდეგობა რეაქტიული ელექტრული იმ წინააღმდეგობის მახასიათებელი სიდიდეა, რასაც ცვლად დენს უწევს წრედის (მისი უბნის) ელექტროტევადობა და ინდუქციურობა. ზომავენ ომებით.

წინააღმდეგობა სრული ელექტრული წრედის წინააღმდეგობა იმ წინააღმდეგობის მახასიათებელი სიდიდეა. რასაც ელექტრულ დენს უწევს წრედი.

sahəsinin) induktivliyi səbəb olan müqavimətin kəmiyyətidir. Omlarla ölçülür.

Maqnit müqaviməti maqnit dövrənin xüsusiyyətidir. O, maqnit dövrəsində hərəkətdə olan maqnit hərəkətverici qüvvənin nisbətinə bərabərdir, dairədə yaranmış maqnit cərəyanı ilə **Om müqaviməti** əvvəlki adı aktiv müqavimətin hüdudi əhəmiyyəti. Om müqaviməti Om qanununun olmasını vurğulayır.

Reaktiv müqavimət elektrik müqavimətinin kəmiyyəti, hansı ki, dəyişkən elektrikə dairənin (onun sahəsinin) elektrik tutumu və induktivliyi səbəb olur. Omlarla ölçülür.

Tam müqavimət elektrik dövrənin müqavimətinə xarakterik kəmiyyət. Elektrik enerjisinin dövrəsinə səbəb olur.

ზომავენ ომებით.

წინალობა ტევადობითი ამ წინალობის მახასიათებელი სიდიდე რასაც ცვლად დენს უწევს წრედის (მისი უბნის) ელექტრო ტევადობა. ზომავენ ომებით.

წინალობის ელექტრული ღუმელი ღუმელი, რაშიც გამოიყენება აქტიურ წინალობიან გამტარებში ელექტრულ დენის გავლისას გამოყოფილი სითბო. იყენებენ ადვილადდნობადი ლითონებისა და შენადნობების ჩამოსხმისას მასალებისა და ნაკეთობების გასაშრობად, პლასტმასების წარმოებაში და სხვა.

წნევა ფიზიკური სიდიდე, რომელიც რიცხობრივად უდრის ფართობის ერთეულზე მოქმედ ძალას.

წონა ძალა, რომლითაც დედამიწის მიზიდულობის გამო სხეული მოქმედებს საყრდენზე ან საკიდზე.

წონასწორობა მექანიკური სისტემისა გარეშე ძალების ზემოქმედების ქვეშ მყოფი

Omlarla ölçülür.

Tutumlu müqavimət bu müqavimətə xarakterik kəmiyyət. Dəyişkən elektrik dövrənin (onun sahəsinin) elektrik tutumuna səbəb olur. Omlarla ölçürlər.

Müqavimətin elektrik sobası, onda aktiv müqavimətin keçiricilərində elektrik keçdikdə ayrılan istilik istifadə olunur. Asanlıqla əriyən metalların və xəlitələrin materiallarında və hazırlanmış materialların qurudulmasında, plastmasların istehsalında və s. İstifadə olunur.

Təzyiq fiziki kəmiyyət, sayca sahə vahidində təsir edən qüvvəyə bərabərdir.

Çəki onunla Yer in cazibəsinə görə cisim dayağa və ya asılıqana təsir göstərir.

Mexaniki sistemin tarazlığı xarici qüvvələrin təsiri altında olan mexaniki sistemin vəziyyəti, bu

მექანიკური სისტემის
მდგომარეობა, როცა მისი ყველა
წერტილი უძრავია
განსახილველი ათვლის
სისტემის მიმართ.

წონასწორობის მდგომარეობა წონასწორობაში მყოფი მექანიკური სისტემის უნარი, მცირე შეშოთების (შერყევა, ბიძგი) შემდეგ დაუბრუნდეს თავის წონასწორულ მდგომარეობას.

წრიული პროცესი ციკლი, მოდელი თერმოდინამიკური პროცესისა, რომლის შედეგად მუშა სხეული უბრუნდება პირვანდელ მდგომარეობას.

წუთი (შემოკლ. წთ, min) დროის საზომი ერთეული; საათის 1/60-ისა და 60 წამის ეკვივალენტი.

წყვილძალა ძალთა წყვილი მყარ სხეულზე მოქმედი ორი ისეთი ძალის სიტემაა, რომლებიც აბსოლუტური სიდიდით ერთმანეთის ტოლია და ურთიერთსაწინააღმდეგო მხარეს არიან მიმართული.

ხახუნი სხეულთა ზედაპირების

zaman bütün nöqtələr
hesablama sisteminə qarşı
ətalətlidir.

Tarazlığın sabitliyi tarazlıqda olan mexaniki sistemin qabiliyyəti, kiçik tələtümdən sonra (silkəlmə, təkan) özünün taraz vəziyyətinə qayıtsın.

Dövri proses,
termodinamikanın mərhələsi, modeli, bunun nəticəsində işçi cisim ilkin vəziyyətinə qayıdır.

Dəqiqə (qısald. Dəq., min) vaxtın ölçü vahidi; saatın 1/60 və 60 saniyəsinin ekvivalenti.

Qoşa qüvvə qüvvələrin möhkəm qoşa cisminə təsir göstərən elə bir qüvvə sistemidir ki, onlar mütləq kəmiyyətlə bir-birinə bərabərdirlər və əks tərəfə istiqamətləndirilmişlər.

Sürtünmə cisimlərin

ურთიერთქმედების
მახასიათებელი.

ხახუნის ძალა ძალა, რომელიც
წარმოიქმნება ერთი სხეულის
მეორის მიმართ გადაადგილების
დროს.

ხლომილობა ფარდობით თეორი-
აში სივრცის მოცემულ წერტილ-
ში დროის გარკვეულ მომენტში
მომხდარი მოვლენა. იგი
ფარდობითობის თეორიის ერთ-
ერთი ძირითადი ცნებაა.

ხელვის არე ოპტიკური სისტემისა
ოპტიკური სისტემით გამოსახუ-
ლი სივრცის (ან სიბრტყის)
ნაწილი.

ხმაური სხვადასხვა ფიზიკური
ბუნების უწესრიგო რხევებია,
რომლებიც ერთმანეთისგან
განსხვავდებიან დროითი და
სპექტრული სტრუქტურის
სირთულით.

ჯოული¹ (ქართული შემოკლება ჯ,
საერთაშორისო J), SI სისტემაში
არის ენერჯიის ერთეული. მას
სახელი ეწოდა ბრიტანელი
ფიზიკოსის, ჯეიმზ პრესკოტ

სათლერისინ qaršılıqlı təsiri

Sürtünmə qüvvəsi bir cismin
ikinciyə tərəf yerdəyişməsi
zamanı yaranır.

Nisbi nəzəriyyədə təsadüfilik
məkanın verilən nöqtəsində
vaxtın müəyyən anında baş
verən hadisə. O, nisbi
nəzəriyyənin əsas
anlayışlarından biridir.

Optik sistemin nəzər sahəsi
optik sistemlə təsvir edilən
məkanın (və ya müstəvinin)
hissəsi.

Səs-küy müxtəlif fiziki
təbiətin qaydasız rəqsləri,
onlar bir-birlərindən vaxt və
spektr strukturunun
mürəkkəbliyi ilə
fərqlənirlər.

Coul (qısaldıl. C, beynəlxalq
J) SI sistemində enerji
vahididir. O, britaniyalı
fizikaçının Ceyms Preskot
Coulun şərəfinə adlanır. 1
coul 1 nyuton qüvvə

ჯოლის პატივსაცემად. 1 ჯოლი არის ენერჯია, რომელიც იხარჯება 1 ნიუტონი ძალის მიერ რაიმე სხეულის 1 მეტრით გადაადგილებისას.

ჯოლი¹ სითბოს ერთეული

ჰაერის ტენიანობა ჰაერში წყლის ორთქლის არსებობის მოვლენა. აღიწერება ფიზიკური სიდიდებით ფარდობითი და აბსოლუტური ტენიანობებით, რომლებიც იზომება გიგრომეტრებით.

ჰარმონიული რხევები ფიზიკური სიდიდის დროში პერიოდული ცვლილების პროცესი, რომლის მათემატიკურად აღწერისათვის გამოიყენება ჰარმონიული ფუნქციები სინუსი ან კოსინუსი.

ჰერცი რხევისა და ბრუნვის სიხშირის ერთეული.

ჰიდროსტატიკა ჰიდრომექანიკის ნაწილი, რომელიც სითხის წონასწორობის პირობებსა და კანონზომიერებებს სწავლობს და ასევე სწავლობს უძრავი სითხის ზემოქმედებას მასში ჩაძირულ სხეულზე და ჭურჭლის

tərəfindən hər hansı bir cismin 1 metr yerdəyişməsində olan enerjidir.

Coul istilik vahidi

Havanın rütubəti havada su buxarının olması halı. Fiziki kəmiyyətlərlə nisbi və mütləq rütubətlə təsvir edilir, qiğrometrlərlə ölçülür.

Harmonik rəqlər fiziki

kəmiyyətin vaxtda dövri dəyişkənlik prosesi, onun riyazi təsviri üçün harmonic funksiyalar sinus və ya kosinusdan istifadə olunur.

Herz rəqsın və dövriyyənin tezlik vahidi

Hidrostatika

hidromexanikanın hissəsi, mayenin tarazlıq şərtlərini və qanunauyğunluqlarını və eləcə də ətalətli mayenin ondakı cismə və qabın divarlarına təsirini öyrənir.

კედლებზე.

ჰიპერბგერა დრეკადი ტალღები, რომელთა სიხშირე აჭარბებს 109 გჰც-ს.

ჰოლოგრამა ფოტოფიზიკაში დარეგისტრირებული ინტერფერენციული სურათი, რომელიც ორი კოჰერენტული ტალღით არის წარმოქმნილი.

ჰოლოგრაფია მეთოდი საგნების მოცულობითი გამოსახულების მისაღებად.

ჰუკის კანონი დრეკადობის თეორიის კანონი. ჰუკის კანონის თანახმად დეფორმაციისას აღძრული დრეკადობის ძალის სიდიდე დეფორმაციის პირდაპირპროპორციულია.

Hipersəs elastiki dalğalar, onların tezliyi 109 ghz-dən çoxdur.

Holoqram fotolentdə qeydə alınmış interferensiv şəkil, iki coherent dalğa ilə yaranır.

Holoqrafiya əşyaların həcmi təsvirlərinin alınması üçün metod.

Huk qanunu elastiklik nəzəriyyəsi qanunu. Huk qanununa əsasən, deformasiya zamanı baş qaldıran elastiklik qüvvəsinin kəmiyyəti deformasiyaya birbaşa mütənasibdir.